#5740

ഒരു പിടി രത്നം

2391

ഗ്രന്ഥകർത്താവു്

ഹമാം വയ്യാനം

ലീലാ പ്രസാധനാലയം, വയ്യാനം.

NATIONAL BOOK STALL
S C S
LTD.
KOTTAYAM

ORU PIDI RATNAM

(Malayalam essays on Gandhian Philosoph)

Author :

HUMAM VAYYANAM

Published by

DALEELA PUBLICATIONS, VAYYANAM

Printed at

THE LALITHA PRESS, ANCHAL.

Copies 1000

Price : Rs. 1.50

First Published in October 1969.

Copy right

P. SUHARA BEEVI.

അവതാരിക

"ലോകത്തിൽ രണ്ടുകൂട്ടരുണ്ട്"; ചിലർ മരിച്ചവരെപ്പോലെ ജീവിക്കുന്നു, മറ്റു ചിലർ മരിച്ചാലും ജീവിക്കുന്നു" ഈ മഹദ്വചനം തികച്ചുമർത്ഥവത്താണെന്നു ലോകചരിത്രം തെളിയിക്കുന്നുണ്ട്. സ്വന്തം സുഖസൗകര്യങ്ങളും ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങളും, വിഗണിച്ചു സഹോദരങ്ങളായ മറ്റുമനുഷ്യർക്കുവേണ്ടി ജീവിതം ഉഴിഞ്ഞുവെച്ച ത്യാഗമൂർത്തികൾ മരിച്ചാലുമെന്നെന്നും ജീവിക്കും. യേശുക്രിസ്തു, ബുദ്ധൻ, മുഹമ്മദുനബി തുടങ്ങിയ മതാചാര്യന്മാർ ഇവരിൽ മുമ്പൻതന്നെ. ജീവിതത്താലും ഉപദേശത്താലുമവർ ലോകത്തിനു നന്മചെയ്തു. ഇവരെ അനുകരിച്ചും അനുഗമിച്ചും സ്വന്തം ജീവിതവുമന്യരുടെ ജീവിതവും ധന്യമാക്കിയ മഹാന്മാർ കാലാകാലങ്ങളിൽ ലോകത്തിൽ പലെടങ്ങളിലും ഉദയം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അവരിൽ സർവ്വഥാ പ്രമുഖനത്രേ നമ്മുടെ രാഷ്ട്രപിതാവായ മഹാത്മാഗാന്ധി.

മോഹന ചന്ദ്കരം ചന്ദ്ഗാന്ധി ഒരു യുഗാചാര്യനാണ്. അദ്ദേഹം ഒരു വ്യക്തിയല്ല;സ്ഥാപനമാണെന്നുവേണം പറയാൻ. ആകാശത്തോളമുന്നതവും അലയാഴിയോളം ഗഹനവുമദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതം. "ആധുനികയുഗത്തിലെ ഏറ്റവും വലിയ മഹാൻ" എന്നാണ് ലോകപ്രസിദ്ധചരിത്രകാരനായ ആർനോൾഡ്ടോയിൻ ബീ ഗാന്ധിജിയെ വിശേഷിപ്പിക്കുന്നതു. "മഹാത്മാ" എന്നു നാം ഗാന്ധിയെ വിളിക്കുന്നു. അതു ബഹുമാനം സൂചിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി മാത്രമല്ല. വാസ്തവത്തിലദ്ദേഹം ഒരു വലിയ "ആത്മാവു" തന്നെയായിരുന്നു.

ഭാരതത്തിനും ലോകത്തിനും വേണ്ടി ഗാന്ധിജി എന്തു ചെയ്തു? ഇതിനുത്തരം എളുപ്പം പറഞ്ഞു തീർക്കാവുന്നതല്ല. മഹത്തായ ആ ജീവിതത്തിലേക്കു കടന്നു ചെല്ലണം. ആ വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ സുജ്ജ്വലമായ തേജസ്സിൽ ഒരു പക്ഷേ നമ്മുടെ കണ്ണഞ്ചിപ്പോയേക്കാം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാനാമുഖമായ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ആഴവും പരപ്പും ആരെയും അത്ഭുതപ്പെടുത്താതിരിക്കില്ല. മഹാത്മാവു് ലോകത്തിനായി വാരിവിതറിയ ഉപദേശരത്നങ്ങൾ ശേഖരിക്കാൻ "ഭഗീരഥപ്രയത്നം" വേണം. ആഴിപോലെ വിശാലവുമഗാധവുമാണു ഗാന്ധിജിയുടെ വ്യക്തിത്വവും ചിന്തയും.

സമുദ്രത്തിന്റെ അഗാധതയിൽ മുത്തു് അടിഞ്ഞുകിടപ്പുണ്ടു പോലും. എത്രപേർ ആണ്ടിറങ്ങി മുങ്ങിത്തപ്പാറുണ്ടു്? തുലോം തുച്ഛം. ഗാന്ധിജിയുടെ ജീവിതവും ചിന്തയും ശരിയായി പഠിച്ചു മനസ്സിലാക്കിയവരുടെ കഥയുമങ്ങനെതന്നെ. എന്തായാലും മഹാത്മാവിന്റെ ജന്മശതവാർഷികത്തിന്റെയവസരത്തിലെങ്കിലും നാമുണർന്നുയർന്നു. അനേകം ലേഖനങ്ങളും, ചർച്ചകളും, പഠനങ്ങളും, ഗ്രന്ഥങ്ങളും "ഗാന്ധിയെയും" "ഗാന്ധിസത്തെയും" ആസ്പദമാക്കി വെളിച്ചത്തു വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഭാരതീയരും വിദേശിയരുമായ എഴുത്തുകാരും പണ്ഡിതന്മാരുമീ മഹത്തായ യത്നത്തിലേർപ്പെട്ടതു് പ്രശംസനീയമത്രേ.

ഇക്കൂട്ടത്തിൽപെടുത്താവുന്ന ഒരെളിയ സംരംഭം സഹിഷ്ണുക്കളായ സഹൃദയർ സമക്ഷമവതരിപ്പിക്കുന്നതുമായ കടമ സസന്തോഷം ഞാൻ നിർവഹിക്കുകയാണു്. "ഗാന്ധിജിയുടെ ചിന്താസാഗരത്തിൽ" മുങ്ങിത്തപ്പി ശേഖരിച്ച "ഒരുപിടിരത്നം" ശ്രീ ഹമാംറഷീദ് നമുക്കു കാഴ്ച വെച്ചിരിക്കുന്നു. എന്റെ പ്രിയശിഷ്യനായ ഹമാം ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയാണു്. സാഹിത്യ

ലോകത്തദ്ദേഹം പ്രസിദ്ധനല്ല. "പിച്ചവച്ചു നടക്കാനുള്ള" ഒരു കുട്ടിയുടെ കൊതിയിലാക്കാണു കൗതുകം തോന്നാത്തതു്? "പിതാക്കളുടെ കായ്യം പറയാനുമില്ലല്ലോ."

വിവിധ വിഷയങ്ങളാസ്പദമാക്കി രചിച്ച ഏതാനും ഉപന്യാസങ്ങളുടെ സമാഹാരമാണീ ഗ്രന്ഥം. കുലങ്കഷമായ പാനത്തിന്റെയും വായനയുടെയും ഫലമാണോരോലേഖനവും. ഗ്രന്ഥം സശ്രദ്ധം വായിച്ചാലിതു ഗ്രഹിക്കാൻ വിഷമമില്ല. കായ്യങ്ങളം വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കാനും, ഗ്രഹിക്കുന്നതു് വിവേചനബുദ്ധിയോടെ ക്രമപ്പെടുത്താനും ക്രമപ്പെടുത്തുന്നതു് ഉചിത പൂവ്വം ആവിഷ്കരിക്കാനുമീ യുവവിദ്യാർത്ഥിക്കുനല്ലപാടവമുണ്ടു്. വളരാൻ കൊതിക്കുന്ന ഒരു ചിന്തകനെയും സാഹിത്യ പ്രേമിയെയും ഇമാമിൽ നമുക്കു ദർശിക്കാൻ കഴിയും. ഇതുള്ള കായ്യങ്ങളം അന്തസ്സുള്ള ഭാഷയിൽ കൈകായ്യം ചെയ്യാനദ്ദേഹത്തിനു് കഴിവും താൽപര്യവുമുണ്ടു്.

കഴമ്പില്ലാത്ത സംഗതികളം കനമില്ലാത്ത രീതിയിൽ തട്ടിവിടാൻ മടിക്കാത്തവരാണിന്നത്തെയുവജനങ്ങളിൽപലരും. പ്രത്യേകിച്ചു "ചെറുകഥാപ്രേമം" ഒരു ബാധയായത്തീർന്നിട്ടുണ്ടെന്നുവേണം പറയാൻ. ഒരേ അച്ചിൽ വാർത്തെടുത്ത പ്രമേയമാണീ കഥകളിലെല്ലാം. മഷിയും കടലാസും കൈയുമുള്ളവർക്കെല്ലാം കഥ "തട്ടിക്കൂട്ടാൻ" ഒട്ടും ക്ലേശിക്കേണ്ടതില്ല. അതെല്ലാം ചൂടോടെ വിഴുങ്ങാൻ ആർത്തി പൂണ്ടിരിക്കുന്ന വായനക്കാരും. കായ്യമാത്രപ്രസക്തമായ ലേഖനങ്ങളും പ്രബന്ധങ്ങളും രചിക്കുക എളുപ്പമല്ല. അതിനു് ക്ലേശവും അദ്ധ്വാനവും വേണം. ഇക്കാരണങ്ങളാൽ പ്രബന്ധരചനയ്ക്കൊരുമ്പെടുന്ന യുവജനങ്ങളം ഇന്നു

വിരളമാണ്. അപൂർവം ചിലരില്ലാതില്ല, ഹമാം റഷീദ് ഒരുദാഹരണം.

ആശയം, ആശയാവിഷ്കരണം, ശയ്യാഗ്രഹണം, ഭാഷാശുദ്ധി തുടങ്ങിയ മാനദണ്ഡങ്ങളും വെച്ചളന്നാലും ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനും വലിയ വൈകല്യങ്ങളൊന്നുമില്ല. സമ്പൂർണ്ണവും സമഗ്രവുമായ പ്രതിപാദനം ഒരു പക്ഷേ ദുശ്യമല്ലായിരിക്കാം. അടുക്കും ചിട്ടയും വേണ്ടുംവണ്ണമില്ലെന്നും വരാം. ഭാഷാരീതി കൂടുതൽ ലളിതവും ഹൃദ്യവുമാക്കാവുന്നതാണ്. എന്നാൽ ആദ്യമായി രംഗത്തുവരുന്ന നടന്റെ അറപ്പും അപരിചയവും ക്രമേണ നീങ്ങും.

ഹമാമിനും ഗ്രന്ഥത്തിനും എന്റെയകമഴിഞ്ഞ ആശിസ്സ്. അനുവാചകരുടെ സൗഹൃദത്തിനുമുമ്പിൽ ഗ്രന്ഥത്തെയും ഗ്രന്ഥകാരനെയും അതവരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

"മഹാത്മാവിന്റെ" പാവനസ്മരണയ്ക്കു നമോവാകം.

അഞ്ചൽ,

26-9-1969. പ്രൊഫസർ ഡി. അയ്യനേത്ത്.

വിവേകമുള്ള കാൽവയ്പ്

നമ്മുടെ സാഹിത്യവേദിയിൽ അരങ്ങേറാം നടത്തുന്ന പിഞ്ചുതലമുറക്കാരെ ശ്രദ്ധിക്കുക. നൂറിനു നൂറും ചെറുകഥകളോ വലിയ കഥകളോ ഏകാങ്കനാടകങ്ങളോ നൂണുങ്കുകവിതകളോ കൊണ്ടാണു തോടയം ചവിട്ടുക. ബഹുജനത്തിന്റെ അഭിരുചി ആവഴിക്കാണെന്നതു ശരിതന്നെ. ഭേദപ്പെട്ട സചീകരണവും ലഭിച്ചേക്കാം. എങ്കിലും ശൈലിയും സങ്കേതങ്ങളും വേണ്ടപോലെ വശപ്പെട്ടിട്ടില്ലാത്ത അത്തരക്കാരുടെ സാഹിത്യ സൃഷ്ടികൾക്ക് അടിപ്രായമെഴുതുക പലപ്പോഴും ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള കാര്യമാണു്.

ഇതാ, അതിനു് ഒരപവാദം; ഒരേ ഒരപവാദം എന്നുതന്നെ ഞാൻ പറയും. പ്രൗഢമതികൾപോലും കൈവെയ്ക്കാൻ മടിക്കുന്ന ഒന്നാണു് വിജ്ഞേയസാഹിത്യം. ഗാന്ധിയൻ തത്വശാസ്ത്രം പോലുള്ള ഒരു വിഷയത്തിന്റെ കഥ പിന്നെപറയാനുമില്ലല്ലോ. ഉല്ലടമായ വിജ്ഞാനദാഹവും തീക്ഷ്ണമായ അന്വേഷണബുദ്ധിയും അക്ലാന്തമായ ഉത്സാഹശീലവും ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രണയനത്തിനു പശ്ചാത്തലമായി ഞാൻ കാണുന്നു. ഇതു വിവേകപൂർവ്വകമായ കാൽവയ്പാണു്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ എന്റെ പ്രിയവയസ്യനായ ശ്രീ, ഹമാംറഷീദിനെ ഞാൻ അഭിനന്ദിക്കട്ടെ.

മറവുള്ളവർക്കുവേണ്ടി ഒരു സന്ദേശം നൽകുകയാണു് നമുക്കു ചെയ്യാവുന്ന ഏറ്റവും എളുപ്പമുള്ള പണി. പക്ഷേ, ഗാന്ധിജിയെ സമീപിച്ചവർക്കു് ഒരിക്കൽ അദ്ദേഹം നൽകിയ സന്ദേശം നോക്കൂ: "എന്റെ ജീവിതമാണു് എന്റെ സന്ദേശം". ഇങ്ങനെയൊരു സന്ദേശം നല്കാൻ നമ്മിൽ ആർക്കെങ്കിലും കഴിയുമോ? ഗാന്ധിജി ആരാധ്യനായതിന്റെ രഹസ്യം ഇതാണു്. ദിവ്യമായ മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ മാതൃകയാണദ്ദേഹം. തലമുറകളിലേക്കു പകർന്നു പകർന്നു പോകുന്ന മഹത്തായ പ്രചോദനം. അതു പകർന്നുതരുന്നതിൽ ഈ ഗ്രന്ഥം അശേഷം പരാജയപ്പെടുകയില്ലെന്നു തീർച്ച.

ഗ്രന്ഥകാരനു് എന്റെ ഭാവുകങ്ങൾ.

അഞ്ചൽ,

1–10–1969. കെ. സുകുമാരപിള്ള എം.എ;ബി.എഡ്.

ആമുഖം

ഏഷ്യയുടെ ആധുനിക ചരിത്രം പൊളിച്ചെഴുതിയ മഹാപ്രഭാവന്മാരാണു് ഗാന്ധിജിയും ലെനിനും. കാറൽമാക്സും മറ്റും വിഭാവനചെയ്ത മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ലെനിൻബഹുദൂരം സഞ്ചരിച്ചു്, രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ചിരകാലപ്രതീക്ഷിതമായ വ്യവസ്ഥിതിയിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. ആർഷഭാരതത്തിന്റെ സഭാവങ്ങളും കൈവെടിയാതെ നൂതനലോകത്തിന്റെ ആവശ്യങ്ങളും സാധിച്ചെടുക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഗാന്ധിജി പ്രയത്നിച്ചു. "മൂലധനത്തിനും മുതലാളിത്ത കൊളോണിയൽ വ്യവസ്ഥയ്ക്കും—അതായതു്, അടിമപ്പെടുത്തലിന്റെയും, കൊള്ളയുടേയും അക്രമത്തിന്റെയും വ്യവസ്ഥയ്ക്കും എതിരായ ബഹുജനസമരം ഉയർന്നു വരുമ്പോഴും 'പരിഷ്കൃതരായ' യൂറോപ്യൻ 'രാഷ്ട്രതന്ത്രജ്ഞന്മാർക്കു്', വ്യവസ്ഥാപിത ഭരണത്തിന്റെ ഉപരിപാശാല കടന്നു് കഴിഞ്ഞയാളുകൾക്കു്, എത്രമാത്രം കിരാതന്മാരായി മാറാൻ കഴിയുമെന്നതു്, സ്വദേശത്തിലെ തൊഴിലാളി പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ വളർച്ചയിൽ കൂപിതരായും ഇന്ത്യയിലെ വഴിച്ചുവരുന്ന വിപ്ലവസമരത്തിൽ ഭീതിപൂണ്ടും കഴിയുന്ന ബ്രിട്ടനിലെ മിതവാദികളായ ബൂർഷ്വാസി കൂടുതൽ കൂടുതൽ അടുത്തടുത്തും പരസ്യമായും വ്യക്തമായും പ്രകടമാക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു"★ ഒരു കാലഘട്ടത്തിലാണവർ ജീവിച്ചിരുന്നതും പ്രവർത്തിച്ചതും. അന്നന്നെ ഏഷ്യയുടെയും യൂറോപ്പിന്റെയും ചരിത്രങ്ങൾ പരിശോധിച്ചു് നോക്കിയാൽ, പ്രസ്തുത ഭൂവിഭാഗങ്ങളിലെ ഒരു കുഗ്രാമം പോലും സ്വസ്ഥമായിരുന്നില്ല, എന്നു് കാണാം. 1900-നും 1947-നും ഇടയ്ക്കാണു് ലോകരാഷ്ട്രീയത്തിൽ ഏറ്റവും വലിയ പരിവർത്തനമുണ്ടായതു്. ഇതിൽനിന്നു് വമ്പിച്ച പരിവർത്തനങ്ങൾക്കു് നേതൃത്വംനൽകിയവരാണു് ഗാന്ധിജിയും ലെനിനും. ഈ മഹാത്മാക്കളുടെ ജന്മശതാബ്ദി ഈ വർഷം ആഘോഷിക്കുകയുമാണു്.

1968-ൽ സെൻറ് ജോൺസ് കോളേജിൽ നടന്ന 'ഗാന്ധിസിമ്പോസി'യത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ എനിക്കവസരം ലഭിക്കുകയുണ്ടായി. അതിനു് വേണ്ടി ഗാന്ധിസാഹിത്യം കുറച്ചു് വായിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ ഗാന്ധിസാഹിത്യത്തിൽ പ്രവേ

★ ലെനിൻ 'ഏഷ്യയുടെ നവോത്ഥാനം' P. 6.

2391

ശ്രീച്ചപ്പോൾ, ആ വിശാലവും അഗാധവുമായ ജ്ഞാനസാഗരത്തിൽ കൂടുതൽ സഞ്ചരിക്കണമെന്നും തോന്നുകയുണ്ടായി. തത് ഫലമായാണ് ഈ 'ഒരുപിടി രത്നം' എനിക്കും സമ്പാദിക്കാൻ സാധിച്ചത്. അതേതെങ്കിലും രീതിയിൽ പ്രയോജനപ്പെട്ടുമെങ്കിൽ അതിനും പറ്റിയ അവസരം ഈ ജന്മശതാബ്ദിയാഘോഷവേളയാണെന്നും തീരുമാനിച്ചു. ഗാന്ധിസാഹിത്യത്തെ രണ്ടായി വിഭജിക്കാം. അടിസ്ഥാന തത്ത്വങ്ങളും, പ്രായോഗിക തത്വങ്ങളും എന്നാൽ അവ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ടവയുമാണ്. ഗാന്ധിജിയുടെ തത്ത്വദർശനങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനാശയങ്ങളും മാത്രമേ ഈ 'ഒരുപിടി രത്ന'ത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളൂ. മഹാത്മാവിന്റെ സാമ്പത്തിക തത്ത്വശാസ്ത്രവും, വീക്ഷണവും, ആദർശരാഷ്ട്രവും അതിലെ വ്യവസ്ഥിതികളും,—അതായത് സാമ്പത്തിക രാഷ്ട്രീയപ്രശ്നങ്ങൾ—എന്നിങ്ങനെ പ്രായോഗിക തത്ത്വങ്ങളും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല. കാരണം സാങ്കേതികമായ തടസ്സങ്ങളാണ്. ഇതിന്റെ രണ്ടാം ഭാഗമായി പ്രായോഗിക പ്രശ്നങ്ങളും പ്രസിദ്ധീകരിക്കണമെന്നാഗ്രഹമുണ്ട്:

കഴിഞ്ഞ മധുവേനൽ അവധിക്കാണ് ഇതിലെ മിക്ക ലേഖനങ്ങളും തയ്യാറാക്കിയത്. എഴുതിത്തീർന്ന ലേഖനങ്ങൾ ഓരോന്നും സശ്രദ്ധം പരിശോധിച്ച് വേണ്ടുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങളും തന്നത് എന്റെ പ്രിയസുഹൃത്തായ ശ്രീ. കെ. യശോധരനാണ്. ബാക്കി ലേഖനങ്ങളും എഴുതാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചതും അദ്ദേഹമാണ്. തുടക്കം മുതൽ പ്രസിദ്ധീകരണംവരെ എനിക്കു തുണയായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിനും എന്റെ അകൈതവമായ കൃതജ്ഞതരേഖപ്പെടുത്തട്ടെ.

ഇതു മൊത്തം എഴുതിത്തീർന്നതിനു ശേഷം കൈയെഴുത്ത് പ്രതി പരിശോധിച്ചതും എന്റെ അഭിവന്ദ്യ ഗുരുനാഥനും, പണ്ഡിതവരേണ്യനും, അഞ്ചൽ കോളേജിന്റെ വൈസ് പ്രിൻസിപ്പലുമായ പ്രൊഫസർ ഡി. അയ്യനേത്തും അവർകളാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പണ്ഡിതോചിതമായ നിർദ്ദേശങ്ങളും, സ്നേഹസുരഭിലമായ പ്രതികരണം, കൗതുകത്തോടുകൂടിയ പ്രോത്സാഹനമനോഭാവം എന്നിവയാണ് ഈ പുസ്തകം പ്രസിദ്ധീകരിക്കാൻ എന്നെ പ്രേരിപ്പിച്ചതും. ആ അഭിവന്ദ്യ ഗുരുനാഥനോട്

എനിക്കുള്ള കടപ്പാടും നന്ദിയും രേഖപ്പെടുത്താൻ വാക്കുകളില്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദ്യമായ അവതാരിക ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ കിരീടമാണു്.

എന്റെ അഭിവന്ദ്യഗുരുനാഥനും, സുപ്രസിദ്ധ വാഗ്മിയും ബഹുഭാഷാപണ്ഡിതനുമായ ശ്രീ. കെ. സുകുമാരപിള്ള അവർകളോടും എനിക്കുള്ള കടപ്പാടും നന്ദിയും വാചാമഗോചരമാണു് അദ്ദേഹം സസ്നേഹം എഴുതിത്തന്ന അഭിപ്രായം ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ 'ചെങ്കോലാണു്'.

ഈ പുസ്തകം പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിനു് എന്നെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ച ആർ.രാജേന്ദ്രനായരെപ്പോലെയുള്ള അസംഖ്യം സുഹൃത്തുക്കളുണ്ടു്. അവരോടെല്ലാം എനിക്കുള്ള നിസ്സീമമായ കൃതജ്ഞത പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

മുഖപുരയെഴുതിയപ്പോഴും അല്പം രാജകീയപ്രൗഢം പുസ്തകത്തിനുകൊടുത്തുപോയി പ്രിയസന്താനങ്ങളെ വത്സലപിതാക്കൾ എങ്ങനെ ലാളിക്കാതിരിക്കും. അനർഹനായ ഒരാൾ അനർഹമായ ഒന്നു് ചെയ്യാനൊരുങ്ങുകയെന്നതു് ധിക്കാരമാണു്. ആ ധിക്കാരമാണു് ഞാനിവിടെ ചെയ്തുവച്ചിരിക്കുന്നതു്. സദയം ക്ഷമിക്കൂ!

ഗാന്ധിജിയുടെ ആശയങ്ങളെയും, ചിന്താസരണികളെയും കുറിച്ചു് ഒരുബോധം വായനക്കാരിൽ ഉണ്ടാക്കാൽ സാധിച്ചാൽ എന്റെ പ്രയത്നം സഫലമായി.

പരിമിതമായ യന്ത്രസാമഗ്രികൾകൊണ്ടു്, തിരക്കേറിയ ജോലികൾക്കിടയ്ക്കു് ഇത്രവേഗം ഇത്രഭംഗിയായി ഈ പുസ്തകം അച്ചടിച്ചുതന്ന ലളിതാ പ്രസ്സു് മാനേജരോടും, അവിടത്തെ പ്രവർത്തകരായസുഹൃത്തുക്കളോടും എനിക്കു് അളവറ്റ കൃതജ്ഞതയുണ്ടു്.

അഞ്ചൽ,
1-10-1968.

പി. ഹുമായൂൺ കബീർ,
വയ്യാനം.

ഉള്ളടക്കം

i അവതാരിക

ii വിവേകമുള്ള കാൽവയ്പ്

iii ആമുഖം

		പേജ്
1	സത്യം, സ്നേഹം, അഹിംസ	1
2	മതം, തത്ത്വജ്ഞാനം	24
3	അയിത്ത നിവാരണം	50
4	ഇന്നത്തെ അസ്വസ്ഥത	55
5	ആരാണദ്ദേഹം?	67
6	ഒരുപിടിരത്നം	82

സത്യം, സ്നേഹം, അഹിംസ

"മൂവായിരം വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പു് ഗാന്ധിജി ഭാരതത്തിൽ ജനിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജന്മം ഐതിഹ്യങ്ങളിൽ നിബന്ധിക്കപ്പെടുകയും ജീവിതം അത്ഭുതപ്രവൃത്തനങ്ങളാൽ ചുറ്റപ്പെടുകയും, അദ്ദേഹം ഒരു ദേവനായി ആരാധിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു",[1] എന്നാൽ ഭൂതകാലത്തിലെ നല്ലതിന്റെയെല്ലാം സാരാംശത്തെ ഉൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ടു് അതു് ദീപ്തമായ ഭാവിയിലേക്കുകൂടി അവിസ്മരണീയനാകുമാറു് ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ പൂർവ്വാർദ്ധത്തിൽ ഭാരതത്തിന്റെ പരിപാവനമായ മണ്ണിൽ അദ്ദേഹം ഒരുത്തമ മനുഷ്യനായി ജീവിച്ചു. സമഗ്രമായ ആ ജീവിതത്തിനിടയിൽ ഒരുതത്ത്വജ്ഞാനിയുടേയും രാഷ്ട്രതന്ത്രജ്ഞന്റേയും സർവ്വോപരി ഒരു ജനസേവകന്റേയും നിലകളിൽ അദ്ദേഹം അധികാരികമായി പ്രവർത്തിച്ചു. സാവ്ലൗകികമായ ആ പ്രവർത്തന പരമ്പരകൾക്കു് ഉറച്ച അടിസ്ഥാനമിട്ടതിനു് ശേഷമാണു മഹാത്മാവു് ബഹുജന മധ്യത്തിലേക്കിറങ്ങിത്തിരിച്ചതു്. സ്വന്തമായ ചില മൗലിക തത്ത്വങ്ങളുടെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ അദ്ദേഹം എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങളേയും സമീപിച്ചു്. ആ മൗലികതത്ത്വങ്ങൾക്കു് നിരക്കാത്തതെന്തും നിരാകരിക്കാനും, നന്മയും തിന്മയും സമ്മിശ്രമായ പ്രശ്നങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്തു നന്മയുടെ അംശത്തെ തന്റെ തത്ത്വങ്ങളുമായി കൂട്ടിയിണക്കുവാനും ഗാന്ധിജി സന്നദ്ധനായിരുന്നു. ഹേഗലിനെപ്പോലെ വൈരുധ്യാധിഷ്ഠിത ആശയവാദമോ (Dialectical idealism) മാർക്സിനെപ്പോലെ വൈരുധ്യാധിഷ്ഠിത ഭൗതികവാദമോ (Dialectical materialism) വർഗ്ഗസമര തത്ത്വമോ (Theory of class struggle)

1. Louis Fisher. 'This is our world'

അതുപോലുള്ള മറ്റു് പ്രത്യയശാസ്ത്രങ്ങളോ അദ്ദേഹം ആവിഷ്കരിച്ചില്ല. ഭാരതത്തിന്റെ പൈതൃകവും ആഷ്സംസ്കാരത്തിന്റെ കാതലുമായ ആദ്ധ്യാത്മികത മാത്രമായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശാലമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു് കരുത്തേറിയ അടിത്തറ പാകിയതു്. "ആദ്ധ്യാത്മികനിയമം അതിന്റേതായ ഒരു പ്രത്യേക രംഗത്തിലാണു് പ്രവർത്തിക്കുന്നതെന്നു് ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല. ജീവിതത്തിലെ സാധാരണ കർമ്മങ്ങളിലൂടെ മാത്രമേ അതു് സ്വയം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുള്ളൂ. തന്നിമിത്തം സാമ്പത്തിക സാമൂഹ്യരാഷ്ട്രീയ രംഗങ്ങളെ അതു് ബാധിക്കുന്നു".[2]

"ഹൈന്ദവവും മതാത്മകവുമായ ഗാന്ധിജിയുടെ സംസ്കാരസമ്പത്തും തികച്ചും ഭാരതീയമാണു്".[3] എന്നാൽ പൗരസ്ത്യാദർശങ്ങളും മികവുകളും പാശ്ചാത്യ സമ്പർക്കം മൂലമാണു് അദ്ദേഹത്തിനുതന്നെക്കൊള്ളാൻ സാധിച്ചതു്. ഗാന്ധിജിയുടെ ജീവിതത്തിന്റെ പ്രകാശപ്രഭവസ്ഥാനമായ ഭഗവത്ഗീത പാശ്ചാത്യദേശത്തുവച്ചു് ഇംഗ്ലീഷ് തർജ്ജമയുടെ സഹായത്താലാണു് ആദ്യമായി അദ്ദേഹം പഠിച്ചതു്. ബൈബിളും ഖുറാനും അദ്ദേഹം സശ്രദ്ധം പഠിച്ചു. കാർലൈൽ, ടോൾസ്റ്റോയി, തോറോ, ആർനോൾഡ്, റസ്കിൻ മുതലായ വൈദേശിക സാഹിത്യകാരന്മാർ അദ്ദേഹത്തിൽ നവചൈതന്യം ഉളവാക്കി. പാശ്ചാത്യ പൗരസ്ത്യാദർശങ്ങൾ രണ്ടു് മേഖലകളിലായി വ്യവഹരിക്കപ്പെട്ടുന്നെങ്കിലും ബാഹ്യമായ വൈരുദ്ധ്യം മാറ്റിനിർത്തിയാൽ ആന്തരികമായി അവ ഒരേ തത്വമാണതു് ഘോഷിക്കുന്നതെന്നു് കാണാൻ സാധിക്കും. ബാഹ്യപ്രകടനത്തിലോ നിരർത്ഥകമായ ആർഭാടങ്ങളിലോ ഗാന്ധിജി മോഹിച്ചിരുന്നില്ല. എല്ലാറ്റിന്റേ

---

2. ഗാന്ധിസാഹിത്യം. Vol. 2. സാമൂഹ്യജീവിതം P. 1.
3. മഹാത്മാവിന്റെ മാർഗ്ഗം. P. 37.

യും ആന്തരസത്തയെ സമനയിപ്പിക്കാനായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്രമം. ആ പരിശ്രമത്തിനിടയിലാണ് ആത്മീയതയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ കേന്ദ്രബിന്ദുവായി അദ്ദേഹം സ്വീകരിച്ചത്. ഭഗവദ്ഗീതയിലെ മൂന്നാമധ്യായം 43-ാം ശ്ലോകത്തിൽ പറയുന്നു. "ശരീരത്തെക്കാൾ മഹത്തായത് ഇന്ദ്രിയങ്ങളാണ്, ഇന്ദ്രിയങ്ങളേക്കാൾ മാഹാത്മ്യമേറിയത് മനസ്സാണ്; മനസ്സിനേക്കാൾ ഉയർന്നത് ബുദ്ധിയാണ്; ബുദ്ധിയേക്കാൾ മഹിമയേറിയത് താൻതന്നെയാണ്-ആത്മാവാണ്" എല്ലാത്തിനേറെയും അധീശത്വം വഹിക്കുന്ന ആത്മസത്തയെക്കുറിച്ചുള്ള ബോധമാണ് ആത്മീയതയിൽ ഉൾക്കൊള്ളുന്നത്. ഇന്നറിയപ്പെടുന്ന എല്ലാ മതങ്ങളുടെയും പ്രണേതാക്കളും കാലദേശവ്യാകാരങ്ങളിൽ വിഭിന്നരും വൈവിധ്യമാർന്നവരുമാണ്. എന്നാൽ അവരുടെയെല്ലാം ജീവിതങ്ങളിൽ പൊതുവായ ചില സ്വഭാവവിശേഷങ്ങളും നമുക്ക് കാണാൻ സാധിക്കും. മാനസിക വികാസത്തിന്റെ ഉന്നതമേഖലകളിൽ സഞ്ചരിച്ച അവർ ഒരു പ്രത്യേകാന്തർവിശേഷത്തിന്റെ പേരിൽ ഏതോ അജ്ഞേയമായ ഒന്നിനെക്കുറിച്ച് ചിന്തിക്കുന്നു; ആ ഒന്നിൽ പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ എല്ലാ മഹത്വങ്ങളുംകണ്ടെത്തുന്നു. അതിനോടുള്ള ആഭിമുഖ്യത്തിനു വേണ്ടി മാത്രം ചിന്നിടവർ ജീവിതം നയിക്കുകയും ക്രമപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ ചിന്താസരണിയിൽ നേരിയ വൈവിധ്യങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും അവയെല്ലാം ഒരേ സ്വഭാവ വിശേഷത്തിൽ വിലയം പ്രാപിക്കുന്നു. അജ്ഞേയമായ, സാമാന്യേന്ദ്രിയങ്ങൾക്കതീതമായ ആ അനുഭൂതിയുടെ മണ്ഡലമാണ് 'ആത്മീയത'യെന്ന് അറിയപ്പെടുന്നത്. സോക്രട്ടീസ്, പ്ലേറോ, അരിസ്റ്റോട്ടിൽ, പ്ലോട്ടിനസ് തുടങ്ങിയ യവന തത്വജ്ഞാനികളും ആത്മീയതയുടെ വിശാലതയിലൂടെ ബഹുദൂരം സഞ്ചരിച്ചവരാണ്; ഹൈന്ദവഋഷികളുടെ ആത്മീയ ചിന്താഫലങ്ങളാണ് വേദോപനിഷത്തുകളും മറ്റും; ഇവയെല്ലാം ചെന്നെത്തിയത് ഒരൊറ്റ കേന്ദ്രബിന്ദുവിൽത്തന്നെ

യായിരുന്നു. അതിനെ ചൂഴിപ്പറ്റിയുള്ള തത്വങ്ങൾ മാനവജീവിതത്തിന്റെഎല്ലാപ്രയോഗികവശങ്ങളേയും പ്രകാശമാനമാക്കാൻ പോരുന്നവയാണു്. ഗാന്ധിജിയും ഈ രീതിയിൽ മാനവദർശനതത്വങ്ങൾ ഉരുക്കൊണ്ടു.

മഹാത്മാവിന്റെ പ്രവർത്തനഫലങ്ങൾ പുഷ്പത്തിന്റെ മധുവും പൂമ്പൊടിയുമാണെങ്കിൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രശസ്തി ആ പുഷ്പത്തിന്റെ പരിമളധോരണിയാണെങ്കിൽ, അതൊരു സുഗന്ധവാഹിയായ താമര മലരാണെങ്കിൽ, ആത്മീയതയാകുന്ന മണ്ണിൽ മുളച്ചു് അഹിംസയാകുന്ന ജലത്തിലൂടെ വളർന്നു് സത്യമാകുന്ന തണ്ടിൽപൂത്തു് സ്നേഹമാകുന്ന ദളങ്ങൾക്കിടയിൽ സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടു് ലോകത്തിനാസ്വാദ്യതരമാക്കിയതാണവ.

തണ്ടില്ലെങ്കിൽ പുഷ്പമില്ല; പുഷ്പമുണ്ടെങ്കിൽത്തന്നെ തണ്ടറ്റു പോയാൽ പുഷ്പം വാടിക്കൊഴിയും. പുഷ്പത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം തണ്ടു് സർവ്വപ്രധാനമായിരിക്കുന്നതുപോലെ ഗാന്ധിജിയുടെ ആശയങ്ങൾക്കും പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും ആശ്രയം 'സത്യം' തന്നെയാണു്. സത്യത്തിന്റെ അംശമില്ലാത്തതൊന്നും അഥവാ സത്യമല്ലാത്തതൊന്നും അദ്ദേഹം ഇഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. തന്റെ ജീവിതത്തിൽനിന്നു് മനുഷ്യസഹജങ്ങളായ എല്ലാ അസത്യപ്രവണതകളേയും അദ്ദേഹം ചീന്തി ദൂരത്തെറിഞ്ഞു. ബുദ്ധനും ക്രിസ്തുവും നബിയും മറ്റും വെട്ടിത്തെളിച്ച സത്യത്തിന്റെ പാതയിലൂടെ അദ്ദേഹം തികഞ്ഞ അവധാനതയോടെ സഞ്ചരിച്ചു.

പുരോഗതിയിലേക്കുള്ള ഏക്മാർഗ്ഗം സത്യപരിപാലനമാണെന്നു് ലോകത്തിനു് പലകാലഘട്ടങ്ങളിലും ബോധ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. ബുദ്ധന്റേയും ക്രിസ്തുവിന്റേയും നബിയുടേയും ശക്തി സത്യത്തിൽ നിന്നാണാവെട്ടത്തതു്. ആത്മീയ മണ്ഡലവാസി

കളോ, മതപ്രണേതാക്കളോ മാത്രമല്ല സത്യത്തിനും വിലകല്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്. അഹിംസയിൽ വിശ്വസിക്കുന്നവക്കും ഹിംസയിൽ അഥവാ 'ചരിത്രത്തിന്റെ വിപ്ലവത്തിൽ' മാത്രം പുരോഗതി കാണുന്നവക്കും സത്യത്തെ കൈവെടിയുക വയ്യാ. ക്യൂബയിൽ ഫിഡൽ കാസ്ട്രോയുടെ വലംകയ്യായി പ്രവർത്തിച്ച പ്രസിദ്ധ ഗറില്ലാ യുദ്ധവീരനായിരുന്ന 'ചെഗുവേര'തന്റെ അനുയായികളെ ഉത്ബോധിപ്പിക്കുന്നതു് നോക്കുക: "Stick to truth. A small truth well presented is far better than the most glittering lie". വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന ഒരു കള്ളത്തേക്കാൾ ഒരു സത്യപ്രസ്താവമാണു് മഹത്തായതെന്നു്! നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കപ്പുറത്തുനിന്നുതന്നെ വിച്ചു് വർത്തമാനകാലത്തും പ്രോജ്ജ്വലമായി പ്രവഹിച്ചു് അജ്ഞാതമായ ഭാവിയുടെ അന്ധകാരമയമായ കോണുകളിലേയ്ക്കു് വെളിച്ചം വീശിക്കൊണ്ടുള്ള സത്യമെന്ന പ്രതിഭാസത്തിന്റെ അല്ലെങ്കിൽ ശക്തിവിശേഷത്തിന്റെ ജൈത്രയാത്ര ആക്കാണഭികാമ്യമായി തോന്നാത്തതു്. ഗാന്ധിജിയുടെ ജീവിതം സത്യാന്വേഷണങ്ങളുടേയും സത്യംകൊണ്ടുള്ള പരീക്ഷണങ്ങളുടേയും സങ്കലനമാണു്. സത്യത്തിന്റെ അതിവിശാലമായ വിഹായസിലേയ്ക്കുയർന്നു് സച്ചിന്മയം പറക്കാൻ അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചു. "My desire is to close this life searching for truth, acting truth and thinking truth and that alone".5

കുബുദ്ധികളുടെ കുതന്ത്രങ്ങളിൽ പലപ്പോഴും സത്യാന്വേഷികളും സത്യപ്രഭാഷകരും വീണടിഞ്ഞുപോയിട്ടുണ്ടു്; എങ്കിലും സത്യത്തിന്റെ പ്രഭാപൂരിതമായ അസ്തിത്വം ആർക്കും നിഷേധിക്കാനാവാത്തതായി അവശേഷിച്ചു. സോക്രട്ടീസും ഗലീലിയോയും മറ്റും ഒരവസരത്തിൽ അവഹേളിക്കപ്പെട്ടു; പക്ഷേ

---

4. CHE Guevera. Guerrilla warefare P. 51.
5. Gandhiji, 1919. Quoted by U. R. Rao, in 'Blitz' Gandhi Birth centuhary special, october 1968.

കാലം അവർക്കു് സാധുകരണം നല്കി. ലോകത്തുടയം ചെയ്തിട്ട
ള്ള മഹാപ്രസ്ഥാനങ്ങളെല്ലാം സത്യത്തിന്റെ ഉല്പന്നങ്ങളാണു്.
സത്യത്തോടുള്ള മനുഷ്യന്റെ അപചാരാസുതയാണു് അവൻ
തന്റെ സമൂഹത്തിനു് വരുത്തിവച്ച ആപത്തുകൾക്കെല്ലാം
കാരണം. ചരിത്രത്തിന്റെ പൊന്നേടുകളിൽ നമുക്കു് കാണാൻ
കഴിയുന്നതു് സത്യവും അസത്യവും തമ്മിലുള്ള സംഘട്ടനവും
സത്യത്തിന്റെ അഭ്യുത്ഥാനവുമാണു്. "ഇന്നുവരെ ആലംബമാ
യി ആശ്രയിച്ചുപോന്ന ഊന്നുകോൽ ദ്രവിച്ചിളകിപ്പോയതായി
മനുഷ്യമനസ്സു് മനസ്സിലാക്കുമ്പോൾ, പരമ്പരാലബ്ധമായ വിശ്വാ
സങ്ങളൊക്കെയും അടിസ്ഥാനമില്ലാത്തവയാണെന്നു് സംശയി
ക്കപ്പെടുമ്പോൾ, ജീവിതം അതിന്റെ അർത്ഥം നഷ്ടപ്പെട്ടു് സങ്കു
ചിതമായ ഒരു വൃത്തത്തിലേക്കു് ചുരുങ്ങിക്കൂടുമ്പോൾ, ഭീതിദ
മായ അരക്ഷിതബോധത്തിൽനിന്നും ഉത്ഭൂതമാകുന്ന ഒരു ഏകു
ഭാവം നമ്മെ കീഴ്പ്പെടുത്തുമ്പോൾ, എക്കാലവും സുനിശ്ചിതവും
അനുപേക്ഷണീയവുമായിട്ടുള്ള സത്യത്തിന്റെ ബാളിത്യത്തിലും
ധാർമ്മികനിയമത്തിന്റെ രാജകീയ പ്രഭാവത്തിലും മുറുകെപ്പി
ടിക്കുക മാത്രമാണു് ബുദ്ധിയോടെ ജീവിക്കാവുന്ന മാർഗ്ഗമെന്നു്
നമുക്കു് തോന്നിപ്പോകുന്നു."★

സത്യം രണ്ടു് വിധത്തിൽ ഉറവെടുക്കുന്നു. ബുദ്ധിസംബ
ന്ധമായ സത്യം Intellectual truth) മാനസികമായ സത്യം
(Truth Concerning the mind)ബുദ്ധിയും മനസ്സും തലച്ചോറി
ലാണധിഷ്ഠിതമെങ്കിലും അവതമ്മിൽ പലപ്പോഴും വിഘടന
പ്രവണത കാണിക്കാറുണ്ടു്; വിവേകത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ
അവ സഹകരിക്കാറുമുണ്ടു്. അപ്പോഴാണു് പൂർണ്ണസത്യം
(absoulte truth) കണ്ടെത്തപ്പെടുന്നതു്.ബുദ്ധിപരമായ സത്യവും
ഹൃദയബന്ധിയായ സത്യവും സമ്പൂർണ്ണസത്യത്തിന്റെ കേവല
ഘടകങ്ങളാണു്; ബുദ്ധിപരമായ സത്യാന്വേഷണമാണു് ശാസ്ത്ര

★ ഡോ:രാധാകൃഷ്ണൻ. വിശ്വാസത്തിലേക്കു് വീണ്ടും P. 48.

ത്തിൽ ഏറിയ പങ്കും വഹിക്കുന്നതു്. ശാസ്ത്രീയനേട്ടങ്ങളും മാനവരാശിയുടെ നന്മയ്ക്കുപകരിക്കണമെങ്കിൽ അവ ഹൃദയബുദ്ധി കൂടിയായിരിക്കണം. ബുദ്ധിയുടെ ശക്തിയും മനസ്സിന്റെ വിവേകവും സമ്മേളിച്ചാലേ സാർവജനീനമായ മനുഷ്യത്വത്തെ മാനിക്കാൻ ശാസ്ത്രത്തിനു് കഴിയൂ. ഇതിനാവശ്യമായ അനുകമ്പയും സ്നേഹവും മാദകമായ സമ്പത്തിന്റെ മടിത്തട്ടിലല്ല അന്വേഷിക്കേണ്ടതു്, പ്രത്യുതമനുഷ്യന്റെ മസ്തിഷ്ക്കത്തിലും ശാശ്വതസത്യങ്ങളിലേക്കും നീതിയിലേക്കുമുള്ള ആഭിമുഖ്യത്തിലുമാണു്. "ശാസ്ത്രജ്ഞരായാലും മതവിശ്വാസികളായാലും നമ്മളെല്ലാം യാതൊരു നിയന്ത്രണത്തിനുംവിധേയരാകാതെ സത്യാന്വേഷണത്തിലേർപ്പെടാൻ ബാധ്യസ്ഥരാണു്."★

ഹൃദയാന്തരാളത്തിലുളവാകുന്ന കലർപ്പില്ലാത്ത ഒരനുഭൂതി വിശേഷമാണു് സത്യം. (ഹൃദയം കൊണ്ടുദ്ദേശിക്കുന്നതു് ബുദ്ധിപരം കൂടിയായ മനസ്സിനെയാണു്)

'സത്' എന്ന ധാതുരൂപത്തിൽ നിന്നാണു് 'സത്യം' എന്ന നാമരൂപം ഉണ്ടായതു്. സത് എന്നതിനു് ഉണ്മയെന്നർത്ഥം. ഉണ്മയുടെ സാന്നിധ്യത്തിലേ യഥാർത്ഥമായ ബോധം ഉളവാകൂ. അന്തഃകരണത്തിലെ വെളിച്ചമാണു് ബോധം. ബോധമുണ്ടെങ്കിൽ ജ്ഞാനമുണ്ടാകുന്നു. ജ്ഞാനം ഹൃദയ (ചിത്) ബന്ധിയാണു്. യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനം ആനന്ദസന്ദായകവുമാണു്. അങ്ങനെ ഉണ്മ, ജ്ഞാനം, ആനന്ദം—സത് ചിത് ആനന്ദം—എന്നിവ സത്യത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മഘടകങ്ങളായിരിക്കുന്നു. ഈ സത്യഘടകങ്ങളുടെ സംപൂർണരൂപമാണു് ഈശ്വരൻ. അതുകൊണ്ടാണു് ഗാന്ധിജി പറഞ്ഞതു്....

★ ഡോ; രാധാകൃഷ്ണൻ: വിശ്വാസത്തിലേക്കു് വീണ്ടും P. 70

".....for me, truth is the Sovereign principle which, includes numerous other Principles. This truth is not only. truthfulness in word, but truthfulness in thought also , and not only the relative truth of our conception, but the absolute truth, the Eternal principle, that is God."6

സത്യപ്രപഞ്ചത്തെ സസൂക്ഷ്മം പരിശോധിച്ച് ഗാന്ധിജി മൂന്നായി വിഭജിച്ചു. 1) വാക്കിലും വിചാരത്തിലും, പ്രവൃത്തിയിലുമുള്ള സത്യസന്ധത. സത്യപക്ഷപാതിയുടെ പ്രാഥമിക പാഠമാണിതു്. സത്യമെന്ന ഒന്തഗോപുരത്തിന്റെ മൂലക്കല്ലാണ് ഈ പ്രാഥമികസങ്കല്പം.

2) ആപേക്ഷിക സത്യം (relative truth) ഓരോ വ്യക്തിയുടേയും സത്യസങ്കല്പം. ഓരോരുത്തരുടേയും സംസ്കാരത്തേയും വീക്ഷണവൈവിധ്യത്തേയും ആശ്രയിച്ചുള്ള സത്യമാണിതു്; സമുദായ സംഘട്ടനങ്ങൾക്കും ഭിന്നതകൾക്കും ഇതാണ് കാരണം. സത്യത്തിന്റെ രണ്ടാംഘട്ടമായ ആപേക്ഷികത അപകടകാരിയാണ്.ഈ അപകട മേഖലതരണം ചെയ്യുന്നതിലാണ് വിജയം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. 3) പരമമായ സത്യം (absolute truth] അവിടെ ഈശ്വരാഭിമുഖ്യമുണ്ടാകുന്നു. പ്രാഥമിക സത്യസങ്കല്പത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് ആപേക്ഷികതയിലൂടെ നിർവിഘ്നം സഞ്ചരിച്ച് പരമസത്യത്തെ പ്രാപിക്കാം. ഇങ്ങനെ കണ്ടെത്തപ്പെടുന്ന സത്യം എല്ലാറ്റിലും വച്ച് മഹത്താണ്. "സഖ്യാഗങ്ങളേയും ഉലാസിന്റെ ഒരു തട്ടിലും സത്യത്തെ മറേറതട്ടിലും വച്ച് തൂക്കിയാൽ സത്യത്തിന്റെ തട്ടായിരിക്കും കൂടുതൽ തൂങ്ങുന്നതു്". 7

സത്യസാക്ഷാത്ക്കാരമായിരുന്നു ഗാന്ധിജിയുടെ ജീവി

---

6. Gandhiji, 'The Story of My Experiments with truth P. 6

7. ഗാന്ധിജി. ,തത്വചിന്തയും മതവും'

(ഗാന്ധിസാഹിത്യം. Vol 6)

തത്തിന്റെ പരമപ്രധാനമായ ലക്ഷ്യം. "What I have to acheive—what I have been struggling and pining for these thirty years—is selt realizatiou to see God face to face' to attain Moksha"[8] ഗാന്ധിജിയെസംബന്ധിച്ചിടത്തോളംസത്യം തന്നെയാണ്. ദൈവം എന്നതുകൊണ്ട് ദൈവത്തെ അഭിമുഖീകരിക്കാനുള്ള, മോക്ഷം പ്രാപിക്കാനുള്ള അഭിലാഷം സത്യത്തെ കണ്ടെത്താനുള്ള ആഗ്രഹം തന്നെയാണ്. വിനയാന്വിതമായ പ്രവർത്തനവും തികഞ്ഞ ഏകാഗ്രതയും ആത്മാർത്ഥതയും സത്യാന്വേഷിക്കുന്നവരായിരിക്കണം. ആത്മകഥയുടെ മുഖവുരയിൽ ഗാന്ധിജി പറയുന്നു. The Seeker after truth should be humbler than the dust. The world crushes the dust under its feet, but the Seeker after truth should' So humble himself that even the dust could crush him". സത്യസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനു് ഗാന്ധിജി സ്വീകരിച്ച മാർഗ്ഗം സ്നേഹത്തിന്റേതായിരുന്നു. ദൈവസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനു്, മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കു് വനാന്തരത്തിലെ തപസ്സല്ല ഗാന്ധിജി ഇഷ്ടപ്പെട്ടതു്. "നിർജ്ജനമായ ഗുഹയിൽ വച്ചായിരുന്നില്ല, ജനനിബിഡമായ രാഷ്ട്രീയ രംഗത്തിന്റെ മുകളിൽവച്ചായിരുന്നു അദ്ദേഹം സത്യസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനു് തുനിഞ്ഞതു്"[9] സ്നേഹത്തിന്റെ വീഞ്ഞു് നിറച്ച സേവന ചഷകവുമായി ഭാരതത്തിലെ ജനമധ്യത്തേക്കദ്ദേഹം ഇറങ്ങിച്ചെന്നു. പുഷ്പത്തിനു് ദളങ്ങളെന്നപോലെ സ്നേഹമാണു് ആ മഹാജീവിതത്തിനു് മോടിയും പകിട്ടുമേറുവന്നതു്, സ്നേഹം സേവനത്തിന്റെ ചക്രങ്ങളിന്മേലുറപ്പിച്ചാണു് ജനലക്ഷങ്ങളുടെ സമീപത്തേയ്ക്കു് ഉന്തിവിട്ടതു്. സേവനത്തിന്റെ പാതയിൽ വിഘ്നമായി നിന്നതെല്ലാം അദ്ദേഹം തട്ടിമാറ്റി,തനിക്കു് പ്രിയപ്പെട്ട ഭൗതിക വസ്തുക്കളെല്ലാം അദ്ദേഹം നിരാകരിച്ചു.—

---

8. My Experiments with truth P: 4.
9. സുകുമാർ അഴീക്കോട്. 'മഹാത്മാവിന്റെമാർഗ്ഗം P. 18

".....I came definitely to the conclusion that, if I had to serve the people in whose midstmy life was cast and of whose difficulties I was a witness from day today, I must discard all weath, all possession" [10] നിസ്വാർത്ഥതയുടെ പരമമൂർത്തിയായ അദ്ദേഹം താനൊരു പൂജ്യതുല്യമായിത്തീരാൻ അഭിലഷിച്ചിരുന്നു. ആത്മകഥയിൽ അവതരിപ്പിക്കപ്പെട്ട പൂജ്യവാദം "കർമ്മണ്യേവാധികാരസ്തേ മാ ഫലേഷുകദാചനാ" [11] എന്ന മന്ത്രത്തിന്റെ ആന്തരസത്തയാണു്; ആ ജീവിതം പ്രസ്തുത മന്ത്രത്തിന്റെ സമ്പൂർണ്ണ വ്യാഖ്യാനവുമായിരുന്നു. ഒരു പക്ഷേ അതു് കർമ്മപഥത്തിൽ തികച്ചും പ്രതിഫലിപ്പിച്ച ഭാരതീയരിൽ അഗ്രഗണ്യനായിരിക്കാം അദ്ദേഹം. നാദബ്രഹ്മത്തേക്കാളും കർമ്മത്തിലാണു് ഗാന്ധിജി മഹത്വം കണ്ടെത്തിയതു്. വൈവിധ്യമണ്ഡലവാസികളായ ഭാരതീയരെ കർമ്മപഥത്തിൽ ഒരേ അണിയിൽ നിരത്താനുപയോഗിച്ച മാന്ത്രികദണ്ഡു് സ്നേഹത്തിന്റേതായിരുന്നു; അതിന്റെ ചലനം നിസ്സ്വാർത്ഥസേവനവുമായിരുന്നു.

സർവ്വ ചരാചരങ്ങളോടേയും അസ്തിത്വവും അവകാശവും അംഗീകരിക്കലാണു് സ്നേഹത്തിലൂടെപ്രകടമാക്കുന്നതു്; മനുഷ്യപ്രകൃതിയുടെ യഥാർത്ഥഭാവംസ്നേഹമാണു്.എല്ലാമതങ്ങളുംസ്നേഹത്തെപ്രകീർത്തിക്കുന്നു;മതങ്ങളുടെസൗന്ദര്യവുംജീവനുംസ്നേഹപ്രകടനത്തിലാണധിഷ്ഠിതമെന്നു് തോന്നിപ്പോകും ഓരോമതവുംസ്നേഹഭാഷണംചെയ്യുന്നതു് കേട്ടാൽ. "സുഖത്തിലും ദുഃഖത്തിലും, ആനന്ദത്തിലും വേദനയിലും എപ്രകാരം മറ്റുള്ളവർ നമ്മോടു് പെരുമാറണമെന്നു് നാം അഭിലാഷിക്കുന്നുവോ അതുപോലെ നാം മറ്റുള്ളവരോടും പെരുമാറണ"മെന്ന മഹാഭാരതാനുശാസനം

---

10. Gandhiji' Speech on 23rd Spt 1931, at Guildhall, London.

11. ഭഗവത്ഗീത

വഴി പരസ്പരം സ്നേഹിക്കുകയും, ഐകൃബോധത്തോടെ പെരുമാറുകയുംചെയ്യാനല്ലേഹിനുമതം പഠിപ്പിക്കുന്നതു്. സഹസ്രാബ്ദങ്ങൾക്കു്മുമ്പു് ചൈനയിലെ കൺഫ്യൂഷ്യസു് 'ഷു' (shu) എന്ന വാഗ്മന്ത്രം ആവിഷ്കരിച്ചു. 'നാം നമ്മോട് പെരുമാറുന്നതുപോലെ അന്യരോടും പെരുമാറുക'യെന്നാണിതിന്റെ അർത്ഥം "ഒരാൾ തന്നെത്തന്നെ സ്നേഹിക്കുന്ന അതേ ഹൃദയത്തോടുകൂടി മറ്റുള്ളവരേയും സ്നേഹിക്കുക" യെന്നു് 'ഷു' മന്ത്രത്തെ പില്ക്കാലത്തു് കൺഫ്യൂഷ്യസിന്റെ ശിഷ്യനായ സെങ്സേ[Tseng Tze) വ്യാഖ്യാനിച്ചു; ദൈവവുമായി ഈ ലോകം സമ്പർക്കം പുലർത്തുന്നതു് പത്തു് മാധ്യമങ്ങളിലൂടെ (Ten emanation) യാണെന്നും അതിൽ നാലാമത്തെ മാധ്യമം കരുണയാണെന്നും യഹൂദമതം പറയുന്നു. സ്നേഹത്തിന്റെ ഭാവംതന്നെയാണു് കരുണത്തിലും നിറഞ്ഞു് നില്ക്കുന്നതു്. എല്ലാ മനുഷ്യരിലും 'തവോ' (Tao = aboalute reality)അന്തർ ലീനമായിരിക്കുന്നു, 'തവോ' യിൽ നിന്നാണു് പ്രപഞ്ചം ഉരുവിച്ചതു്, എല്ലാത്തിന്റേയും കാരണം അതാണു്, ദൈവികശക്തി പ്രഭാവത്തിനും അതീതമായ കാലഘട്ടം മുതലേ തവോനിലനില്ക്കുന്നു, അന്തര്യാമിയായ,സാവ്വലൗകികവും,സാവ്വജനീനവും സാവ്വകാലികവുമായ തവോ എല്ലാവരിലും അന്തർഭൂതമായിരിക്കുന്നതിനാൽ ഒരാൾ മറ്റൊരാളെ വിദ്വേഷത്തോടുകൂടി നോക്കാൻപോലും പാടില്ല, എന്നെല്ലാം 'തവോയിസം അനുശാസിക്കുന്നു. എല്ലാ മനുഷ്യനേയും സ്നേഹിക്കുക യെന്നുതന്നെയാണു് 'തവോയിസവും'* കല്പിക്കുന്നതു്. "നിന്നെപ്പോലെ നിന്റെ അയല്ക്കാരനേയും സ്നേഹിക്കുക" യെന്നതു് ബൈബിളിലെ മഹത്തായ ഒരു കല്പനയാണു്,

---

★തവോയിസം: B.C.557 മുതൽ 489 വരെ ചൈനയിൽജീവിച്ചിരുന്ന കൺഫ്യൂഷ്യസിന്റെ തത്വം സംഹിതകളാണു് ചൈനീസു് ഭാഷയിൽ 'തവോ' എന്നു് പറയപ്പെടുന്നതു്.

(Taoism.)

"Do into others as you wish them to do into you" എന്ന മഹായിയുടെ സുവിശേഷ പ്രസംഗം മാനവസ്നേഹത്തിന്റെ വിവേക പൂർണ്ണതയെയല്ലേ വെളിവാക്കുന്നത്. ഖുറാനിലും സ്നേഹത്തെക്കുറിച്ച് പരശതം പ്രസ്താവനകളുണ്ട്. "അഖില ലോകത്തിനും കാരുണ്യമായിട്ടല്ലാതെ നിന്നെ (മുഹമ്മദിനെ) നാം (ഈശ്വരൻ) നിയോഗിച്ചിട്ടില്ല" (വമാ അർസൽനാക്കാ ഇല്ലാ റഹ്മത്തൻലിൽ ആലമീൻ. ഖു; 21–107) ഇസ്ലാംമത പ്രവാചകൻ സ്നേഹത്തിനും — കാരുണ്യത്തിനും വേണ്ടിയാണ് ഭ്രജാതനായതെന്നും പറയുമ്പോൾ ആ മതത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം എന്താണെന്നും അനക്ഷതസിദ്ധമാണ്. അങ്ങനെ എല്ലാമതങ്ങളും സ്നേഹത്തെ ഉച്ചൈസ്വരം ഉത്ഘോഷിക്കുന്നു. എല്ലാ മതങ്ങളേയും ശരിക്കും പഠിച്ച ഗാന്ധിജി സ്നേഹത്തിന്റെ മാർഗ്ഗം അവലംബിച്ചതിൽ എന്താണത്ഭുതം?

സ്നേഹത്തിനും (Love) വിവിധാർത്ഥങ്ങളുണ്ട്; കാമം എന്ന അർത്ഥത്തിലുള്ള സ്നേഹം നമ്മെ നശിപ്പിക്കുന്നു. ഭൗതിക വസ്തുക്കളോടും, മിഥ്യയായ ആശയങ്ങളോടും അഭിലാഷങ്ങളോടും നമുക്കു തോന്നുന്ന അഭിനിവേശമാണ് കാമം. അന്തക്കരണത്തിലെ ബോധമില്ലായ്മ — തമസ്സിന്റെ സാന്നിധ്യം — അവിദ്യയാണ് കാമത്തിനു കാരണം. വിദ്യയുടെ പ്രകാശത്തിൽ കാമമാകുന്ന തമസ് അകറ്റപ്പെടുന്നു. അങ്ങനെ നമ്മുടെഅന്തഃസത്ത പ്രകാശമാനമാക്കി മുന്നോട്ടുപോകാൻ നമുക്കു സാധിക്കുന്നു. സ്നേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ എല്ലാഭൗതിക ശക്തികളും അസ്തപ്രഭങ്ങളാകുന്നു. ഈ പ്രപഞ്ചത്തെ ഭരിക്കുന്നതു സ്നേഹമാണ്; ജഗത്തിന്റെ നിയമം സ്നേഹത്തിന്റേതാണ്; അതൊന്നും ബലവത്തും അദൃശ്യവും അജയ്യവുമാണ്. എന്നാൽ സ്വാതീശായിയായ സ്നേഹത്തിന്റെ പാതയിലൂടെ ക്രമാതീതമായി സഞ്ചരിച്ചാൽ അതു നാശത്തിൽ കലാശിക്കുന്നു. നിയന്ത്രണാധീനവും, മനുഷ്യന്റെ സദ്ഭാവങ്ങളിലധിഷ്ഠിതവും, നിരുപാധികവുമായ

സ്നേഹത്തിന്റെ തങ്കത്തേരിലേറി സഞ്ചരിച്ചാൽ അഭൗമികമായ ആനന്ദനിർവൃതിയിൽ ചെന്നെത്താൻ സാധിക്കും സ്നേഹിക്കാനും സ്നേഹിക്കപ്പെടാനും വേണ്ടി ജീവിക്കുന്ന ഒരു മനുഷ്യനും പ്രകൃതിയുടെയോ ഭൗതിക ശക്തിയുടെയോ നീർച്ചുഴിയിൽ കിടന്നു ചുറ്റിക്കറങ്ങേണ്ടിവരികയില്ല; ലോകത്തുടനീളം ചെയ്തിട്ടുള്ള എല്ലാ തത്വസംഹിതകളും സ്നേഹത്തിന്റെ പരിരക്ഷയ്ക്കായിട്ടാണുണ്ടായിട്ടുള്ളതു്. കമ്മ്യൂണിസവും, സോഷ്യലിസവും, ക്യാപ്പിറലിസവും എല്ലാം സ്നേഹത്തിന്റെ മർമ്മങ്ങളെ താലോലിക്കാനാണു് വ്യവസ്ഥചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്; അവ ഭാഗികമായി മാത്രമേ സ്നേഹത്തെ കാണുന്നുള്ളുവെന്നതു് മറ്റൊരു പ്രശ്നമാണെങ്കിലും വലിയൊരു വിഭാഗത്തിന്റെ നന്മയാണുദ്ദേശിക്കുന്നതു്. മാനവചരിത്രത്തിനു് ആയിരമായിരം വർഷങ്ങളുടെ ചരിത്രമുണ്ടെങ്കിലും മനുഷ്യൻ മതാതീതങ്ങളായതത്വശാസ്ത്രങ്ങൾ വേണ്ടുവോളം ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഒരു രാജ്യത്തിലെ നൂറു ശതമാനം ജനങ്ങളെയും ഒരേരീതിയിൽ എക്കാലവും സംരക്ഷിക്കാനുതകുന്ന ഒരു വ്യവസ്ഥ മതങ്ങൾക്കപ്പുറത്തു് കണ്ടെത്താൻ ഇന്നേവരെ അവനു് കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. നൂറു ശതമാനം മനുഷ്യരെയും ഒന്നുപോലെ കണക്കാക്കാൻവേണ്ടി ആവിഷ്കരിക്കപ്പെട്ട മതങ്ങളെല്ലാം അതിന്റെ പാതയിൽ അമ്പേ പരാജയപ്പെട്ടു; അവയുടെ ക്ഷേമാന്വേഷണതത്പരത സങ്കുചിതമായ ഒരു വൃത്തത്തിലേക്കു് ചുരുങ്ങിക്കൂടി. നിസ്സ്വാർത്ഥതയുടെ അവതാരങ്ങളായ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ അസ്തമയത്തോടുകൂടി സ്നേഹമെന്ന താമരസ്വാത്മ്യതയുടെയും അസഹിഷ്ണുതയുടെയും കൂരിരുട്ടിൽപ്പെട്ടു് കൂമ്പിപ്പോയി. അതിനും, വേണ്ടുന്ന ഊഷ്മാവും പ്രകാശവും കൊടുക്കാൻ വർഷങ്ങൾ കൂടുമ്പോൾ—നൂറ്റാണ്ടുകളായി മഹാന്മാർ ഉണ്ടാകുന്നു. ആ പരമ്പരയിലാണു് ഗാന്ധിജിയുടെ നിലയും.

സ്നേഹമെന്ന മൂലഭാവം അഹിംസയുടെ ശീതളിമയിലായിരുന്ന ഗാന്ധിജി പ്രഹ്ലാദനാക്കിയത്. സത്യസ്നേഹങ്ങളുടെ ജീവത്രക്ഷമായ അഹിംസയാണ് ഗാന്ധിജിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ സൂക്ഷ്മവും സ്ഥൂലവുമായ അംശങ്ങൾക്ക് ഓജസ് നൽകിയത്.

'ഇയോലിത്തു് മനുഷ്യനെ'★ (Eolith man) കാലം മുതൽ ഇന്നുവരെയുള്ള മാനവരാശിയുടെ ചരിത്രം സസൂക്ഷ്മം പരിശോധിച്ചു് നോക്കിയാൽ ജന്തുസഹജമായ ഹിംസാപ്രവണത ക്രമാനുഗതമായി ക്ഷയിച്ചു് വരുന്നതായും, തത്ഫലമായുളവായ അഹിംസാമാഗ്ഗം പുരോഗമിച്ചും മാനവചേതനയെ താലോലിച്ചും മനുഷ്യസമുദായത്തിനിടയിൽ സംസ്ക്കാരത്തിന്റേയും പരിഷ്ക്കാരത്തിന്റേയും സുജ്ജ്വലകിരണങ്ങൾ വ്യാപിപ്പിച്ചും മുന്നേറുന്നതായും നമുക്കു് കാണാൻ സാധിക്കും. ഇയോലിത്തിന്റെ കാലഘട്ടത്തിലോ, 'കെയ്നോ സോയിക്'★★ ഘട്ടത്തിലോ ഭൂമുഖത്തുണ്ടായിരുന്ന ജന്തുവർഗ്ഗങ്ങളിൽപ്പലതും ഇന്നു് നാമാവശേഷമായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ മനുഷ്യനാകട്ടെ, അതിദീർഘവും പരിണാമദശകളുടെ സങ്കലനവുമായ ഒരു ഭൂതകാലത്തെ തന്റെ പിന്നിൽ അവശേഷിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് അതിവിദൂരമായ ഭാവിയിലേക്കു് മുന്നേറുകയാണു്. മറ്റു് മൃഗങ്ങളും തങ്ങളുടെ ശരീരബലം ഹിംസാത്മകമായ ജീവിതധർമ്മമാക്കി മാറിയപ്പോഴും മനുഷ്യൻ തന്റെ ആത്മശക്തികൊണ്ടു് ജന്തുക്കളിൽനിന്നും തികച്ചും വ്യതിരിക്തമായ ഒരു പന്ഥാവിലേക്കു് നീങ്ങിയതാണതിനു് കാരണം. അങ്ങനെ ആത്മബോധം കൈവന്നതോടെ

★ H. G. Wells, Eolith man : dawn man; to get more ideas reffer to 'A short history of the world, chapter III.

★★ The 'New Life' period, about 40,0000,00,0 years ago primitive monkeys and lemoroid creatures appeared on the earth.

കൂടി, മനുഷ്യനിലും അന്തർഭൂതമായിരുന്ന ഹിംസാവാസന തി രോഭവിക്കുകയും അഹിംസാമാർഗ്ഗം, പ്രബലമാവുകയും ചെയ്യ. ഈ അഹിംസ സർവ്വദാ പുരോഗമിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ അധഃപ്പതനം അനുപേക്ഷണീയമാണ്. കാരണം പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ എല്ലാ ഘടകങ്ങളും ചലനാത്മകമാണ്, ഒന്നും സ്ഥിരമായി നിലനില്ക്കുകയില്ല. അഹിംസയുടെ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ലോകം ഇനിയും പുരോഗമിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ ഹിംസയിലേക്കു തന്നെ മാനവരാശി ക്രമാനുഗതമായി മടങ്ങേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വിനാശകാരിയും ഹിംസാവാദിയുമായ യുദ്ധത്തേയും അതിന്റെ പ്രണേതാക്കളേയും ശപിക്കുന്ന 'Accused be he who invented the war' എന്ന ശാപ വചസും മാനവജിഹ്വയിൽ നിന്നും പുറപ്പെട്ടതു ഹിംസയോടു അവനുള്ള തികഞ്ഞ അവജ്ഞയും ലജ്ജയുമാണു ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതു. അതിനാൽ അഹിംസാമാർഗ്ഗം ഇനിയും പ്രബലമായിത്തന്നെ നിലനില്ക്കുമെന്നും നമുക്കു സമാധാനിക്കാം.

'കൊല്ലാതിരിക്കൽ' എന്ന സങ്കുചിതാർത്ഥത്തിലല്ല ഗാന്ധിജി അഹിംസയെ വ്യാഖ്യാനിച്ചതു. ഒന്നിനേയും കൊല്ലാതിരിക്കുകയെന്നതു അഹിംസയുടെ ഏറ്റവും ലഘുവായ ഭാവമാണു. എന്നാൽ മനുഷ്യനു ഉപദ്രവകാരികളായ ഹിംസ്രജന്തുക്കളേയും മറ്റും നിഹനിക്കാം. മനുഷ്യന്റെ നന്മയുടെ വെളിച്ചത്തിൽ അതു ഹിംസയായി രൂപാന്തരപ്പെടുന്നില്ല. "ഓരോ ദുഷ്ടവിചാരംകൊണ്ടും, അമിതമായ അനവധാനതകൊണ്ടും, വിദ്വേഷംകൊണ്ടും ആരെങ്കിലും അശുഭം നേരുന്നതുകൊണ്ടും അഹിംസാതത്ത്വം ഭഞ്ജിക്കപ്പെടുന്നു".12 ഈ പ്രസ്താവനയിൽനിന്നും അഹിംസയുടെ വിശാലമായ പ്രവർത്തനമണ്ഡലം എന്താണെന്നൂഹിക്കാൻ സാധിക്കും. മഹാത്മാവു അഹിംസയിൽനിന്നും ഒരിക്കലും അല്പംപോലും വ്യതിചലിച്ചി

12. ഗാന്ധിജി. സാമൂഹ്യജീവിതം P. 6.

ട്ടില്ലായെന്ന വസ്തുതയോർക്കുമ്പോൾ ആ വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ മുമ്പിൽ നമ്രശിരസ്കരാകാതിരിക്കുവാൻ ഭൗതികവിപ്ലവവാദികൾക്കുപോലും സാധിക്കുകയില്ല.

അഹിംസ ഭീരുത്വത്തിന്റെ ലക്ഷണമല്ല, പ്രത്യുത ധീരതയുടെ മകുടോദാഹരണമാണു്. വിവേകത്തിന്റെ പൊലിമയേറിയ മൂർത്തിമദ്ഭാവമാണു്; വിശ്വസാഹോദര്യത്തിന്റെ വിശിഷ്ടപ്രകടനമാണു്. അഹിംസയുടെ ആചാര്യനായ ഗാന്ധിജി പറയുന്നതു് ശ്രദ്ധിക്കൂ. "ഹിംസ ഭീരുത്വം എന്നിവയിൽ ഒന്നു് തെരഞ്ഞെടുക്കേണ്ടി വന്നാൽ ഹിംസയേ ഞാൻ കൈക്കൊള്ളൂ". 13 മൃഗീയശക്തിയായ ആയുധത്തിനോ പ്രലോഭനങ്ങൾക്കോ അഹിംസ കീഴടങ്ങേണ്ടതില്ല; ആ കീഴടക്കത്തിൽത്തന്നെ അഹിംസാലംഘനമുണ്ടു്. ഏകദേശം രണ്ടായിരം വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പു് ഗോൽഗോത്താ മലയുടെനെറുകയിൽനിന്നു് അഹിംസാതത്ത്വം പ്രയോഗികരൂപത്തിൽ യേശുനാഥനിൽനിന്നു് മാനവരാശിക്കു് കാണാൻ സാധിച്ചു. ലോകൈകവന്ദ്യനായ ആ ജഗദ് ഗുരുവിനെ ശത്രുക്കൾ ക്രൂശിച്ചപ്പോൾ ഒരൊറ്റ ശാപം കൊണ്ടു് അവരെ അദ്ദേഹത്തിനു നശിപ്പിക്കാമായിരുന്നു. പക്ഷേ സ്നേഹസാഗരമായ അദ്ദേഹം ആ അജ്ഞരുടെ മോക്ഷത്തിനായിരുന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചതു്. നേരേമറിച്ചു് അവരുടെമേൽ ശാപവചസ്സുകൾ വർഷിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ നിസ്സഹായതയുടെ ബഹിർഗമനവും സർവ്വോപരി ഭീരുത്വവും മാത്രമായിരുന്നേനെ അന്തിമനിമിഷത്തിൽ ആ ഗുരു പ്രദർശിപ്പിച്ചിരുന്നതു്.

ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ആത്യന്തികനയവും ലക്ഷ്യവും അഹിംസയിലധിഷ്ഠിതമാണെങ്കിൽ ആറ്റംബോംബിനുപോലും ആ രാഷ്ട്രത്തെ അടിമപ്പെടുത്താൻ സാധിക്കുകയില്ല. ആത്മീയ

---

13. തത്ത്വചിന്തയും മതവും p.

ശക്തിയുടെമുമ്പിൽ എല്ലാ ഭൗതികശക്തികളും പ്രഭയറ്റതായി ത്തീരുന്നു. അമേരിക്കയിലും റഷ്യയിലും ഫ്രാൻസിലും എല്ലാം അധികാര മേൽക്കോയ്മയ്ക്കെതിരേ ശബ്ദമുയർന്നു; അതോടൊപ്പം രണാങ്കണങ്ങളിൽ നിന്നു് പടഹധ്വനിയും കൈവാളുകളുടെ മിന്നലും ഉയർന്നു; അങ്ങനെ ലോകത്തിന്റെ വിവിധഭാഗങ്ങളിൽ കടുംനിണം കലർന്ന ചരിത്രസന്ധികൾ ഉണ്ടായി. ഭാരതത്തിലും അധികാരമേല്പോയ്മയ്ക്കെതിരേ ശബ്ദമുയർന്നു; ഒരു പരിധിവരെ രക്തം ചിന്തുകയുണ്ടായി. എന്നാൽ ഭാരതത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യ സമരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചതോടുകൂടി ചരിത്രത്തിന്റെ ഒരു വഴിത്തിരിവിലെ മിന്നിപ്രകാശിക്കുന്ന അസാധാരണ മഹത്വത്തിന്റെനാഴികക്കല്ലായിത്തീർന്നുഗാന്ധിജി. രക്തക്കളങ്ങളിൽ നിന്നുയരുന്ന ചോരയുടെ മനം പുരട്ടുന്ന മണത്തിനു് പകരം സത്യസ്നേഹങ്ങളുടെ നീരുറവകളിൽനിന്നു് ഖദറിന്റെപരിശുദ്ധ ശബളിമ ഭാരതത്തിന്റെ അന്തരീക്ഷത്തിൽ അങ്ങോളമിങ്ങോളം അലയടിക്കാനൊരുങ്ങി. ആ അലമാലകളുടെ മടിത്തട്ടിൽ താലോലിക്കപ്പെട്ട അഹിംസയുടെ പൊന്നിൻതോണിയേറി സ്വരാജ്യമെന്ന സമാശ്വാസത്തിന്റെ തുറമുഖത്തെത്താൻ ഭാരതീയർക്കു് കഴിഞ്ഞു.

അഹിംസയുടെ പ്രായോഗികതയിൽ ഗാന്ധിജിയുടെ അനുയായികളിൽ നല്ലൊരുവിഭാഗം സംശയം പ്രകടിപ്പിച്ചു. അന്നത്തെ സാഹചര്യത്തിൽ അഹിംസയിൽ ആശകണ്ടെത്താൻ സുഭാഷ് ബോസിനു് സാധിച്ചില്ല. എന്നാൽ തന്റെ അനുയായികളിലുളവായ സംശയം അദ്ദേഹം ദൂരീകരിച്ചു; അതിന്റെ പ്രായോഗികതയിലുള്ള വിശ്വാസം അടിപതറാതെ അവർക്കദ്ദേഹം വിശദീകരിച്ചുകൊടുത്തു. പ്രായോഗികതയിലൂടെ അതു് വ്യക്തമാക്കുകയും ചെയ്തു.

അഹിംസ ഗാന്ധിജിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ എത്രമാത്രം സ്വാധീനം ചെലുത്തിയെന്നു് മനസ്സിലാക്കാൻഅദ്ദേഹത്തിന്റെ

വാക്കുകൊണ്ടെന്നെ ഉദ്ധരിക്കാം. "എല്ലാമതങ്ങളുടേയും അടിയിലുള്ള ഏകത്വം കണ്ടെത്തുന്നതു് ഉചിതവും ആവശ്യവുമാണെങ്കിൽ ഒരു വിശേഷപ്പെട്ട താക്കോൽ കൂടിയേ കഴിയൂ എന്ന നിഗമനത്തിൽ ഞാൻ എത്തിച്ചേർന്നിരിക്കുന്നു. ആ വിശേഷപ്പെട്ട താക്കോൽ സത്യവും അഹിംസയും ചേർന്നതാണു്. ഈ വിശേഷപ്പെട്ട താക്കോൽ കൊണ്ടു് ഒരു മതത്തിന്റെ പെട്ടിതുറക്കുമ്പോൾ മറ്റു് മതങ്ങളുമായി അതിനുള്ള സാദൃശ്യം കണ്ടെത്താൻഎനിക്കു സാധിക്കുന്നു."[14] വിവിധ മതാനുയായികളുള്ള ഭാരതത്തിൽ അദ്വൈതത്തിനു് പ്രവർത്തിക്കുവാൻ മതസൗഹാർദ്ദം ആവശ്യമായിരുന്നു. മതസൗഹാർദ്ദത്തിലൂടെമാത്രമേ സ്പർദ്ധാഗ്രസ്തമായ ജനതതിയെ സമീപിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. സത്യവും അഹിംസയും ഉപയോഗിച്ചു് സൗഹാർദ്ദസാമ്രാജ്യം ഗാന്ധിജി പടിച്ചടക്കി സുഗമമായ ഒരന്തരീക്ഷം സംജാതമാക്കി. ഈ അന്തരീക്ഷത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് ഭാരതത്തെ എല്ലാ വിപത്തുകളിൽനിന്നും മോചിപ്പിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം തീരുമാനിച്ചു. "ഇംഗ്ലീഷ്നുകത്തിൽ നിന്നു് മാത്രം ഇന്ത്യയെ മോചിപ്പിക്കുവാൻ എനിക്കാഗ്രഹമില്ല. എല്ലാത്തരം നുകങ്ങളിൽനിന്നും ഇന്ത്യയെ മോചിപ്പിക്കുവാൻ ഞാൻ ഉറച്ചിരിക്കുന്നു".[15] മതത്തിനേറെയും ജാതിയുടേയും തൊഴിലിനേറെയും പുറത്തിലിട്ടു് മനുഷ്യത്വത്തെ ചതച്ചരക്കുന്ന എല്ലാ പ്രവണതകളോടും അദ്ദേഹം എതിർപ്പു് പ്രകടിപ്പിച്ചു. അതിനുശേഷം ഭാരതത്തിന്റെ ജനലക്ഷങ്ങളുടെ പട്ടിണിമാറാനുള്ള യത്നത്തിലേക്കു് തിരിഞ്ഞു. സമ്പത്തിന്റെന്യായവും തുല്യവുമായ വിതരണത്തിന്റെ ആവശ്യകതയെക്കുറിച്ചു് ചിന്തിക്കാനാരംഭിച്ചു. അവിടേയും അഹിംസയുടെ ഊന്നുവടിയ

---

14. ഗാന്ധിജി. സാമൂഹ്യജീവിതം. P. 28.
(Harijan 13—7—1969)

15. ഗാന്ധിജി. സാമൂഹ്യജീവിതം; P. 442
(Young India 1924)

മേന്തിയാണ് അദ്ദേഹം സഞ്ചരിച്ചത്. "നമ്മുടെസോഷ്യലിസം അഥവാ കമ്മ്യൂണിസം അഹിംസയിന്മേൽ, തൊഴിലാളിയും മുതലാളിയും തമ്മിലും,ജന്മിയും കുടിയാനും തമ്മിലും ഉള്ള സ്നേഹപൂർവ്വമായ സഹകരണത്തിന്മേൽ അടിയുറപ്പിക്കപ്പെട്ടതാകണം".16 "ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന്റെ സുസ്ഥിതിയുടെ ലക്ഷണം അതിലെ കോടീശ്വരന്മാരുടെ എണ്ണത്തിലല്ല, ജനങ്ങളുടെ പട്ടിണിയില്ലായ്മയിലാണ്".17 എന്നും ഗാന്ധിജി മനസ്സിലാക്കി. ഈ സുവ്യവസ്ഥിതിയുടെ സംസ്ഥാപനത്തിനും 'ട്രസ്റ്റിഷിപ്പും', പഞ്ചായത്തും രാജും മുഖാന്തിരമുള്ള അധികാര വികേന്ദ്രീകരണവും അദ്ദേഹം ഉപാധികളായി തെരഞ്ഞെടുത്തു. അതിനുശേഷം രാഷ്ട്രീയമായ സമാധാനം സ്ഥാപിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം പരിശ്രമിച്ചു. 1941–ൽ, രണ്ടാംലോക മഹായുദ്ധം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോഴും മഹാത്മജി ഹിറ്റ്ലർക്കു ഇപ്രകാരമെഴുതി: "ക്രൂരകൃത്യങ്ങൾ എത്ര വിദഗ്ധമായിട്ടും ആസൂത്രണം ചെയ്യപ്പെട്ട വയായാലും അവയുടെ പ്രകീർത്തനത്തിൽ അഭിമാനംകൊള്ളാൻ ജനങ്ങൾക്കു സാധ്യമല്ല. അതുകൊണ്ടു, യുദ്ധം അവസാനിപ്പിക്കാൻ, മനുഷ്യരാശിയുടെ പേരിൽ, നിങ്ങളോടു ഞാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു."18 അഹിംസയിൽ പരിപൂർണ്ണവിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിനു ഹിറ്റ്ലറുടെ 'മൃഗീയവും രാക്ഷസീയവുമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ' ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല. അദ്ദേഹം പ്രവർത്തിച്ച എല്ലാ രംഗങ്ങളിലും അഹിംസാതത്വം തികഞ്ഞ അവധാനതയോടെ പാലിക്കപ്പെട്ടിരുന്നതു കാണാൻ സാധിക്കും. ലക്ഷ്യം മാർഗ്ഗത്തെ സാധൂകരിക്കുമെന്ന തെറ്റായ ധാരണ ഗാന്ധിജി തിരുത്തിയെഴുതി.ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ലക്ഷ്യ

16. ഗാന്ധിജി. സാമൂഹ്യജീവിതം P. 8
17. ഗാന്ധിജി. സാമൂഹ്യജീവിതം P. 11
18. ഗാന്ധിജി തിരഞ്ഞെടുത്ത കത്തുകൾ P. 107.

(ഗാന്ധിസാഹിത്യം Vol 7)

വും മാർഗ്ഗവും വിഭിന്നങ്ങളല്ല. സുവ്യവസ്ഥിതിയാണു് ലക്ഷ്യമെങ്കിൽ മാനുഷിക മൂല്യങ്ങളെയും എല്ലാ വശങ്ങളെയും അവകാശങ്ങളെയും മാനിച്ചുകൊണ്ടുള്ള മാർഗ്ഗം തന്നെയാണവലംബിക്കേണ്ടതു്. മാർഗ്ഗത്തിന്റെ പരിശുദ്ധിയില്ലാത്തതൊന്നും ശാശ്വതങ്ങളല്ല; അഭികാമ്യങ്ങളുമല്ല. അതുകൊണ്ടു് വർഗ്ഗസമരത്തെ അദ്ദേഹം നിരസിച്ചു, അവിടെ അഹിംസയ്ക്കു് സ്ഥാനമില്ല. തന്നിമിത്തം മാനുഷിക മൂല്യങ്ങൾ ചവിട്ടിത്തേക്കപ്പെട്ടും. ഇക്കാരണങ്ങൾകൊണ്ടു് ഭാരതാന്തരീക്ഷം വർഗ്ഗസമരത്തിനു് യോജിച്ചതേയല്ലായെന്നു് ഗാന്ധിജി മനസ്സിലാക്കി.

സത്യം, സ്നേഹം, അഹിംസ എന്നീപദങ്ങൾ പരസ്പരം മാറിമാറി ഉപയോഗിക്കാവുന്ന സമാനപദങ്ങളാണു് ഗാന്ധിജിയുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ. സത്യത്തെ താലോലിക്കുന്നവനു് സ്നേഹിക്കാതിരിക്കാനും ഹിംസിക്കാനും സാധിക്കുകയില്ല; സ്നേഹപരിപാലകനു് സത്യത്തെ കൈവെടിയാനോ അഹിംസയിൽനിന്നു് വ്യതിചലിക്കാനോ സാധിക്കുകയുമില്ല; അഹിംസാവാദിക്കു് സത്യവും സ്നേഹവുമാണു് ലക്ഷ്യം. അങ്ങനെ പരസ്പരപൂരകങ്ങളായ സത്യസ്നേഹാഹിംസാഭാവങ്ങൾ ഒരുത്തമമനുഷ്യനു് ഒരിക്കലും കൈവെടിയുകവയ്യാ.

ശത്രുവിനെ നേരിടാനുള്ള സത്യത്തിന്റെയും സ്നേഹത്തിന്റെയും അഹിംസയുടെയും നിശിതായുധങ്ങളാണു് ഗാന്ധിജിയുടെ സത്യാഗ്രഹവും ഉപവാസവും. അന്തഃശക്തികൊണ്ടു് നടത്തപ്പെടുന്ന ധർമ്മസമരമാണിതു്. "സത്യാഗ്രഹി ന്യായബോധത്തിൽ എത്താൻ ശ്രമിക്കുന്നതു് ഹൃദയത്തിലൂടെയാണു്. ഹൃദയത്തിലെത്താനുള്ള വഴി പൊതുജനാഭിപ്രായം പ്രബുദ്ധമാക്കുകയാണു്".[19] സഭയം അധിക്ഷേപാതീതരായി നിന്നുകൊണ്ടു് നടത്തുന്ന സത്യാഗ്രഹം ഒരു തികഞ്ഞ സത്യവാദിക്കേ ആസൂത്രണംചെയ്യാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. തന്റെ ഉള്ളിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന

19. ഗാന്ധിജി. സാമൂഹ്യജീവിതം. P. 463.

ശബ്ദംകലർപ്പാറതല്ലെങ്കിൽ–സത്യത്തിന്റേതല്ലെങ്കിൽ–അതിനു് വേണ്ടി സമരം ചെയ്താൽ അതു് ഹിംസയായി പരിണമിക്കും. തെക്കേ ആഫ്രിക്കയിൽ വച്ചായിരുന്നു ഗാന്ധിജി സത്യാഗ്രഹം ആദ്യമായി പരീക്ഷിച്ചുനോക്കിയതു്. "അവിടെ ദുർബലരായി കഴിഞ്ഞു കൂടിയ ഒരു ജനവർഗ്ഗം ഗാന്ധിജിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ സംഘടിതരും സുശക്തരുമായിത്തീർന്നു. നിശ്ചേതനമായിക്കിടന്ന മൺതരികൾ തേജഃകണങ്ങളായി രൂപാന്തരപ്പെട്ടു. ഇതിനു് കാരണഭൂതനായ ഗാന്ധിജി ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയിലെ ഇന്ത്യാക്കാർക്കു് മാത്രമല്ല ലോകത്തിനു് തന്നെ മഹത്തായ ഒരു സംഭാവനയാണു് ചെയ്തതു്, സത്യാഗ്രഹം തികച്ചും ഒരു നൂതനമായ രാഷ്ട്രീയസമരായുധമായിത്തീർന്നു. അതിന്റെ പ്രയോഗം ലോകത്തിലെ അഹിംസാപരമായ ആദ്യത്തെ ധർമ്മസമരമായും പരിണമിച്ചു."20

സത്യാഗ്രഹത്തിൽനിന്നു് ഒരു പടികൂടി ഗാന്ധിജി മുന്നോട്ടു കയറി, ഉപവാസത്തിലേക്കു്. ഉപവാസം മുഖേന പ്രശതം പ്രശ്നങ്ങളും പരിഹരിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു് കഴിഞ്ഞു. "തന്റെയും മറ്റുള്ളവരുടെയും ശുദ്ധീകരണത്തിനു് വേണ്ടിയുള്ള ഉപവാസം എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ചിരപുരാതനമായ ഒരേർപ്പാടാണു്. മനുഷ്യൻ ഈശ്വരനിൽ വിശ്വസിക്കുന്നേടത്തോളം കാലം അതു് നിലനില്ക്കുകയും ചെയ്യും. സന്തപ്തമായ ഹൃദയം സർവ്വശക്തനോടു് ചെയ്യുന്ന പ്രാർത്ഥനയാണതു്".21

ആധ്യാത്മികതയിൽനിന്നു് ജനിക്കുന്ന സത്യസ്നേഹാഹിംസകളുടെ ആശയം ഭാരതത്തിനു് അഭിനവങ്ങളല്ല. നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കു് മുമ്പു് ഭാരതത്തിന്റെ വനാന്തരങ്ങളിലെ പ്രശാന്തസുന്ദരങ്ങളായ പർണ്ണശാലകൾക്കകത്തുദയംചെയ്ത

---

20. പി. കെ. പരമേശ്വരൻനായർ
'മഹാത്മാഗാന്ധി' P. 66.

21. ഗാന്ധിജി. സാമൂഹ്യജീവിതം p. 468

മഹാശയങ്ങളാണവ. ഋഷിമാരും കാലാകാലങ്ങളിലുണ്ടായിട്ടുള്ള മഹാന്മാരും വീണ്ടും വീണ്ടും ഈ തത്ത്വങ്ങൾ 'സമാമ്നാതപൂർവ്വം' (മുമ്പു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണു്) എന്ന മട്ടുപായോടുകൂടി ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവരവരുടെ വ്യക്തിത്വം കലർത്തി ഈ തത്ത്വങ്ങൾ പലരും തെളിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ ഗാന്ധിജി അവ പുനഃപ്രകാശിപ്പിച്ചപ്പോൾ എന്തോ അദ്ഭുതപൂർവ്വമായ ഒരു തേജസ്സു് നമുക്കനുഭവപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞകാര്യങ്ങൾ അദ്ദേഹം കർമ്മപഥത്തിൽ പകർത്തിയിരുന്നു, അഥവാ പ്രവർത്തിച്ചതിനു് ശേഷം മാത്രമേ പലപ്പോഴും അദ്ദേഹം ഉപദേശിച്ചിരുന്നുള്ളുവെന്നതുതന്നെയാണതിനു് കാരണം. താൻ ഒരു സപ്പോപജീവിയല്ല; അപ്രായോഗികമായ യാതൊന്നും ചിന്തിക്കാറുമില്ലെന്നു് അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. അതനുസരിച്ചദ്ദേഹം ജീവിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനാലാണു് ലോറൻസു് ബിനിയൻ പറഞ്ഞതു് "അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിനു് ചുറ്റും ഒരു പ്രകാശമുണ്ടു്" എന്നു്. ആ പ്രകാശത്തിൽനിന്നു് ഒരു കൈത്തിരി നമുക്കും പകരാൻ സാധിച്ചെങ്കിൽ, ആ പ്രകാശം അവ്യക്തമായ, ഇരുളടഞ്ഞ നമ്മുടെ ജീവിതപാതയിൽ വീഴാൻ നമ്മുടെ അന്തഃകരണം അനുവദിച്ചെങ്കിൽ, ആ ആത്മാവു് സംപ്രീതിയിരുന്നു് മന്ദഹസിക്കുമായിരുന്നു! ആ മന്ദഹാസം കർത്തവ്യനിരതരാകാൻ നമ്മെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുമായിരുന്നു. ഗാന്ധിജിയുടെ ചരിത്രടികളെ നാം പിന്തുടർന്നെങ്കിൽ പ്രകാശപൂരിതമായ ആ നയനങ്ങളിൽ ആനന്ദബാഷ്പം പൊടിയുമായിരുന്നു; അതു് നമ്മുടെ ജീവിതത്തെ കുളിരണിയിക്കുമായിരുന്നു.

ഗാന്ധിജി ജീവിച്ചിരുന്നപ്പോൾ വളരെയധികം സ്നേഹിക്കു

കയും സ്നേഹിക്കപ്പെട്ടകയും ചെയ്തെങ്കിലും. അദ്ദേഹത്തി
ന്റെ ആശയങ്ങളോട് കടുത്ത എതിർപ്പുണ്ടായിരുന്നു.
എന്നാൽ ഗാന്ധിജിയുടെ ശബ്ദം ഘനമേറിയും, എതി
രാളികളുടേതു് നേർമ്മയേറിയും പരിണമിക്കുന്നതു് നമുക്കു്
കാണാൻ സാധിക്കും. "സ്നേഹത്തിനും സൗഹാർദ്ദത്തിനു
വേണ്ടി മഹാത്മാഗാന്ധി അനുഷ്ഠിച്ച സ്വാർത്ഥരാഹിത്യവും
സ്ഥൈര്യവും ആത്മത്യാഗവും കാലഗതിയിൽ ശാശ്വതമായ
ഒരു മാതൃകയായി വിലസിക്കും".

+മുസ്തഫാ എൽ. നഹാസ്.

മതം, തത്ത്വജ്ഞാനം

ആദ്ധ്യാത്മികതയുടെ ഭൂഖണ്ഡമാണ് ഏഷ്യ; ഏഷ്യാ ഭൂഖണ്ഡത്തിൽവച്ച് ഏറ്റവുമധികം ആദ്ധ്യാത്മികതയുടെ പ്രകാശധാര ഭാരതത്തിൽ നിന്നാണ് സമുദ്ഭൂതമായിട്ടുള്ളത്, പരശതം നൂറ്റാണ്ടുകളുടെ ചരിത്രമുണ്ട് ഭാരതത്തിന്റെ തത്ത്വാഖ്യാനങ്ങൾക്ക്. വിവിധ കാലഘട്ടങ്ങളിലായി പല മഹാരഥന്മാർ കണ്ടെത്തിയ ആദ്ധ്യാത്മികജ്ഞാനത്തിന്റെ ഭണ്ഡാരമായ വേദോപനിഷത്തുകളും മാനവജീവിതത്തിന്റെ അന്ധകാരജഡിലമായ വിവിധ മേഖലകളിലേക്ക് വെളിച്ചം വീശി. അവയിൽ നിന്നുയർന്ന കർമ്മനിരതതയുടെയും വിശ്വപ്രേമത്തിന്റെയും കാഹളം സ്വദ്ധാഗ്രസ്തമായ തപ്തഹൃദയങ്ങളെ സുഷുപ്തിയുടെ കുളിർമ്മയിൽ ആറാടിച്ചു. ജറുസലേമിൽ നിന്നുറന്നൊഴുകിയ സ്നേഹത്തിന്റെ തേനരുവി പരസ്പരവിദ്വേഷത്തിന്റെ ചുട്ടതരികളും നിറഞ്ഞ മനുഷ്യഹൃദയമരുഭൂവിലേക്ക് കുളിരും കുത്തിയൊഴുകി മൂല്യലഭാവങ്ങളുടെ വിളനിലമാക്കി മാറ്റി മാനവജീവിതത്തെ. മണൽക്കാടായ അറേബ്യയുടെ ഹൃദയഭാഗത്തു നിന്നുത്ഭവിച്ച അതുല്യപ്രഭാഷണങ്ങളുടെ മുഴക്കത്താൽ മരീചികാഗ്രസ്തങ്ങളായിരുന്ന മാനവസപ്നപ്രസൂനങ്ങൾ യാഥാർത്ഥ്യത്തിന്റെ പൊൽപ്പുലരിയിൽ പ്രഫുല്ലങ്ങളായി. കപിലവാസ്തുവിലെ സിദ്ധാർത്ഥനാകട്ടെ, രാജകീയ പ്രഭാവത്തിന്റെയും വർണ്ണശബളമായ ആഡംബര പ്രൗഢിയുടെയും മധ്യേനിന്നു വനാന്തരത്തിലെ ഏകാന്തസാഗരത്തിന്റെ ആഴങ്ങളിലേക്കിറങ്ങി മാനവചേതനയുടെ നവമുത്തുകൾ വാരിയെടുത്തു മാനവരാശിക്കു കാഴ്ചവച്ചു. യാഥാർത്ഥ്യത്തിന്റെ അത്യുന്നതഗോപുരങ്ങളിലേക്കു കടന്നുചെല്ലാൻ ചൈനയിലെ

~~45746~~

2391

കൺഫ്യൂഷിയസ് പണിതുയത്തിയ സോപാനങ്ങളും സഹായകങ്ങളായിത്തീർന്നു. ഇങ്ങനെ ഗീതാ[1] പ്രഖ്യാപനത്തേയും, ഖുർആൻ[2] വചനത്തേയും അനശ്വരമാക്കുമാറ് ധർമ്മത്തെ നിലനിർത്താനും അജ്ഞതയിൽനിന്നു ജനകോടികളെ കരകയറ്റാനും പ്രവാചകന്മാരും മഹാപ്രസ്ഥാനങ്ങളും കാലാകാലങ്ങളിൽ ഉണ്ടാകുന്നതു് ഏഷ്യാ ചരിത്രത്തിന്റെ പൊന്നേടുകളിൽ നമുക്കു് കാണാൻ സാധിക്കും.

"മതങ്ങളും, അവയുടെ ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായ രൂപത്തിൽ നമ്മളോടു് അനുശാസിക്കുന്നതു്, വിശ്വാസത്തെ ആശ്ലേഷിക്കണമെന്നതിലേറെ നമ്മുടെ ജീവിത വൃത്തികളെ സംശുദ്ധമാക്കാനാണു്.[3] എന്നാൽ അനസ്യൂതമായ കാലപ്രവാഹത്തിന്റെ ഗതിയിൽ മതത്തിന്റെ യഥാർത്ഥലക്ഷ്യത്തിനും തത്വങ്ങൾക്കും ചില തൊങ്ങലുകളും അലുക്കുകളും അണിയേണ്ടിവന്നു. വിശ്വാസങ്ങളുടെ മാത്രം ഒരു സങ്കേതമായി മതസ്ഥാപനങ്ങൾ മാറിയ ദയനീയ കാഴ്ചയാണു് അവയുടെ ചരിത്രത്തിൽ വ്യക്തമായിക്കാണാൻ കഴിയുന്നതു്. അതതു് കാലഘട്ടങ്ങളിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന മതപണ്ഡിതന്മാരും പുരോഹിതന്മാരും അവരുടെ ആഗ്രഹങ്ങൾക്കും ആശയങ്ങൾക്കും ആവശ്യങ്ങൾക്കും അനുകൂലമായി മതസിദ്ധാന്തങ്ങളെ വ്യാഖ്യാനിക്കാനും, പുതിയ പുതിയ ആചാര

---

1. "പരിത്രാണായ സാധൂനാം
വിനാശായചദുഷ്കൃതാം
ധർമ്മ സംസ്ഥാപനാർത്ഥായ
സംഭവാമിയുഗേ യുഗേ." (4 : 7, 8)

2. "വലഖദ് അർസൽനാ മിൻഖബ്ലിക്കറ സൂലൻ ഇലാ ഖൗമിഹിം". = 'നിനക്കുമുമ്പ് (നബിക്കു മുമ്പ്] ഓരോ സമുദായത്തിലേക്കും ഓരോ ദൂതന്മാരെ നാം അയച്ചിട്ടുണ്ട്'.

3. ഡോ: രാധാകൃഷ്ണൻ. വിശ്വാസത്തിലേക്ക് വീണ്ടും

വിശേഷങ്ങളും സാകല്പിക തത്ത്വങ്ങൾക്കുപരി പ്രതിഷ്ഠിക്കാനും തുടങ്ങി. ഇന്നു് നാം അറിയുന്ന എല്ലാ മതങ്ങളും ഈ പൗരോഹിത്യ പരിഷ്കാരങ്ങൾക്കു് വിധേയമായിട്ടുണ്ടു്. മതങ്ങളുടെ പേരിൽ നാമിന്നു് കാണുന്ന ഏറിയപങ്കു് ആചാരങ്ങളും മത പ്രണേതാക്കളുടെ സപ്തപ്തത്തിൽപ്പോലും പെട്ടിരിക്കാനിടയില്ല. ചുരുക്കത്തിൽ, പ്രവാചകമതമല്ല, പൗരോഹിത്യമതമാണു് നമുക്കിന്നു് കിട്ടാനുള്ളതു്. കാലാകാലങ്ങളിൽ വന്നു് ചേർന്ന അന്ധവിശ്വാസങ്ങളുടെ ചീഞ്ഞമണ്ണിൽ സാധാരണജനങ്ങളുടെ വിശ്വാസമൂലങ്ങൾ ആഴ്ന്നിറങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ശാസ്ത്രത്തിന്റെ പുരോഗമനത്തോടുകൂടി മതത്തിന്റെ പല സങ്കേതങ്ങളും തകർന്നുപോകാൻ കാരണം ഈ പൗരോഹിത്യാധിപത്യമാണു്. ഉല്പത്തിയെക്കുറിച്ചോ സിദ്ധാന്തം, ജനന വിവാഹ മരണാദി സന്ദർഭങ്ങളിൽ അനുവർത്തിക്കേണ്ട കർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള ചില നിബന്ധനകൾ, വിശ്വാസങ്ങളിൽ—യുക്തിസഹവും യുക്തിരഹിതവുമായ—അധിഷ്ഠിതമായ കുറെ പെരുമാറ്റച്ചട്ടങ്ങൾ ഇതുയുമായാൽ സാധാരണക്കാക്കു് ഒരു മതമായി. അതിലും സാധാരണന്മാക്കു് ആചാരങ്ങളും വിശ്വാസങ്ങളും മാത്രമാണു് മതം!

ജീവിതത്തിന്റെ ക്ലേശമേറിയ മേഖലകളിൽ അനുഭവപ്പെടുന്ന ശ്വാസംമുട്ടലുകളാകാം സാധാരണന്മാർക്കു്, യഥാർത്ഥ മതതത്ത്വമെന്തെന്നു് മനസ്സിലാക്കാനുള്ള തടസ്സം. മതത്തിന്റെ ആന്തരചൈതന്യത്തെ അവർ കണ്ടറിയുന്നില്ലെങ്കിലും, അവരുടെ വിശ്വാസങ്ങളുടെ യാഥാർത്ഥ്യം അനുഭവേദ്യമല്ലെങ്കിലും അവരെല്ലാം 'വിശ്വാസി'കളാണു്. "സാമൂഹ്യ ജീവിത വാസനയും, ഏകാന്ത ജീവിത വാസനയും സങ്കലിതമായിക്കലർന്നു് കാണുന്ന ഒരു സ്വഭാവവിശേഷമാണു് മനുഷ്യനേറയും" 4 പദാർത്ഥത്തിനേറയും (matter) ഊർജ്ജത്തിനേറയും (Energy)

4. എം. കെ. സാനു. ചക്രവാളം P. 63.

സ്ഥലകാലങ്ങളുടെയും പശ്ചാത്തലത്തിൽ മാനസിക സംഘട്ടനങ്ങളുടെ ഫലമായും അല്ലാതെയും കണ്ടെത്തപ്പെട്ട സനാതന സത്യങ്ങളിൽ മനുഷ്യൻ ഏകനായും സമൂഹമായും വിശ്വസിച്ചുപോരുന്നു. സനാതന സത്യങ്ങൾക്കു് പുറമെ കാലഗതിയിൽ പററിപ്പിടിച്ച അഴുക്കിനുമേലായിരിക്കാം ഭ്രമംകൊണ്ടു് സാധാരണക്കാരൻ വിശ്വസിക്കുന്നതു്. എന്തായാലും മനുഷ്യൻ എന്നും വിശ്വാസിയാണു്; അതിന്റെ കാര്യകാരണങ്ങളെക്കുറിച്ചു് ഡാക്ടർ നിക പട്ടുവായ ഡോ: രാധാകൃഷ്ണൻ തന്റെ 'വിശ്വാസത്തിലേക്കു് വീണ്ടും' (Recovery of faith) എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ പരാമർശിക്കുന്നു. ".....അപര്യാപ്തതയുടെ തിക്തബോധം നിറഞ്ഞ ഒരു കാലഘട്ടത്തിലാണു് നാം ജീവിക്കുന്നതു്. മനോബലത്തെത്തകക്കാൻ ശക്തിയുള്ള ആത്മപരിശോധനയ്ക്കു് നാം കീഴ്പ്പെട്ടിരിക്കുമ്പോഴും നമ്മുടെ മാനസിക ശക്തിയെ ദൃഢീകരിക്കുന്ന ഏതൊരു പ്രേരണാശക്തിയും സ്വാഗതാർഹമായിത്തോന്നും ഇങ്ങനെയുള്ള ഒരു ഘട്ടത്തിൽ ആശ്വാസദായകമായ ഏതെങ്കിലുമൊരു മിഥ്യാബോധവും, ആരാധിക്കാനതുകുന്ന ഏതെങ്കിലുമൊരു ആരാധനാമൂർത്തിയും നമുക്കു് പ്രദാനം ചെയ്യുവാൻ കഴിവുള്ള ഏതൊരാളിന്റെ വാക്കുകളും നാം ശ്രദ്ധിക്കുന്നു. മാനസികമായ ഏതു് വിലക്ഷണതകൾക്കും അനുയായികളെകിട്ടും. ആധുനികയുഗത്തിന്റെ നൈരാശ്യജനകമായ സ്വഭാവം അതിന്റെ നിരീശ്വരത്വമല്ല; അതിന്റെ വിശ്വാസമാണു് അന്ധവിശ്വാസത്തിന്റെ വിചിത്രമായ രൂപങ്ങളും. നിരീശ്വരവാദികളും ധാരാളമുണ്ടു്. എന്നാൽ അവിശ്വാസികളും ചുരുക്കമാണു്. എല്ലാക്കാലത്തും മനുഷ്യൻ വിശ്വാസത്തിന്റെ യുഗത്തിൽത്തന്നെയാണു് ജീവിച്ചുപോന്നതു്—എന്തു് വിശ്വസിക്കുന്നുവെന്ന കാര്യത്തിൽ മാറ്റം വന്നുവെന്നേയുള്ള. ഒരു വിശ്വാസപ്രമാണത്തെ നാം തിരസ്ക്കരിക്കുന്നതു് മറെറാന്നിനെ ആശ്ലേഷിക്കാൻവേണ്ടിയാണു്.....അതിന്റെ പിന്നിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നതു് ഒരിക്കലും

സത്യാന്വേഷണ തല്പരതയില്ലായ്മയിൽ വിശ്വാസത്തിനും വേണ്ടിയുള്ള അഭിനിവേശമാണ്. .....എല്ലാക്കാര്യത്തിലും ഒരു നിശ്ചിത ത്തിലെങ്കിലേ നമുക്ക് തൃപ്തിയാവൂ.....വിവേക പൂർവ്വവും ആകർഷകവുമായ ഒരു സുവ്യക്തലക്ഷ്യത്തിലേക്ക് വിരൽ ചൂണ്ടാനും അതിനു കഴിയണം. ആധുനികയുഗത്തിന്റെ വിശ്വാസങ്ങൾ അല്പത്വം കലർന്നവയാണ്." വിശ്വാസത്തിന്റെ ഉദ്ദേശങ്ങളേയും കാരണങ്ങളേയും ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയശേഷം വിശ്വാസത്തിന്റെ വിലക്ഷണതയിൽ വരാവുന്ന അപകടങ്ങളെന്തെല്ലാമാണെന്നും, ആധുനികയുഗത്തിന്റെ ആവശ്യകതയെന്താണെന്നും അദ്ദേഹം പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ".....നാമിന്നു നിർണ്ണായകമായ ഒരു തീരുമാനമെടുക്കാൻ കഴിയാത്ത അവസ്ഥയിലാണ് കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നത്. ആ അവസ്ഥ തകർച്ചയിലേക്ക് നമ്മെ നയിക്കാതിരിക്കണമെങ്കിൽ നമുക്ക് നിയതമായ ഒരു തത്ത്വസംഹിത ആവശ്യമാണ്. ഇന്നു മനുഷ്യഹൃദയങ്ങളും നൂതനമായ ഒരു വെളിച്ചത്തിനു വെമ്പൽകൊള്ളുകയാണ്. നാം ഒരു മതസന്ദേശത്തെ തേടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. അതു പ്രാമാണികതാസ്വഭാവമുള്ളതായിരിക്കണം. നമ്മെ അലട്ടുന്ന എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങൾക്കും ഉത്തരം നല്കാൻ കഴിവുള്ളതായിരിക്കണമതു. അതിന്റെ തത്ത്വങ്ങൾ സാർവ്വത്രികമായിരിക്കണം. അതിനു നൂതനമായ ഒരു സത്യബോധത്തിന്റെ ദർശനമുണ്ടായിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ വിശ്വസിക്കുകയെന്നതു ഒരു പ്രയാസമുള്ള കാര്യമായിരിക്കും. വിശ്വാസം ഒരനുപേക്ഷണീയതയാണ്. അതുകൊണ്ട് വെളിച്ചത്തിനു വേണ്ടി വെമ്പൽകൊള്ളുകയും ഉദാത്താനുഭൂതികളിലേക്ക് ഉയരാൻ ആഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരാധുനിക മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിനു യുക്ത്യധിഷ്ഠിതമായ ഒരു നൂതന വിശ്വാസം നാം പ്രദാനം ചെയ്യണം. അതു മനുഷ്യാത്മാവിനോട് അവജ്ഞയുള്ളതാകരുതു."

(65, 66, 67, 68)

'യുക്ത്യധിഷ്ഠിതവും ആത്മാവിനോട് അവജ്ഞയില്ലാത്തതുമായ വിശ്വാസം' എന്നതുകൊണ്ടുദ്ദേശിക്കുന്നത് മതത്തിന്റെ അന്തഃസ്സത്തയാണ്; യാഥാസ്ഥിതികമതമല്ല; കാട്ടം പടർപ്പും മൗലികതമാക്കിയ പൗരോഹിത്യമതത്തിന്റെബാഹ്യപ്രകടനമല്ല. അതിനു "മനുഷ്യാത്മാവിനു ശക്തിയെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതും എല്ലാ നിലനില്പിന്റേയും കേന്ദ്രസ്ഥാനവുമായ ദൈവത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഒരു ബോധത്തിലേക്കു നമ്മെ ഉയരണം"5

'മതം മനുഷ്യനെ മയക്കുന്ന കറുപ്പാണ്' എന്നതുമുതൽ 'മതം ഒരു പന്നയിടപാടാണ്' എന്നു വരെയുള്ള ആലങ്കാരിക ഭാഷയിലും നാടൻ ഭാഷയിലുമുള്ള പ്രലപനങ്ങൾവഴി മതം പലപ്പോഴും അധിക്ഷേപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. മതം വെറും 'ഡോഗ്മ'*(dogma) കളിൽമാത്രം അധിഷ്ഠിതമായ ഒരുപിടി അന്ധവിശ്വാസങ്ങളുടെ കലവറയാണെന്നുള്ള തെറ്റായ ധാരണയാണ് പലരേയും ഈ വിധത്തിൽ ചിന്തിക്കാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചതു. മാനവവിജ്ഞാനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന രേഖകളും അതീവ സൂക്ഷ്മതകളാണ്. ഈ സൂക്ഷ്മതയ്ക്കു മുകളിൽ ആചാരങ്ങളുടെ സ്ഥൂലസൗധങ്ങളും പടുത്തുയർത്തുകയെന്നതു മനുഷ്യ പ്രകൃതിയുടെ നൈസർഗ്ഗിക വാസനയാണ്; ജീവിതം ക്രമപ്പെടുത്തുന്നതിനാവശ്യവുമാണതു. സ്ഥൂലവസ്തുക്കളുടെ ബാഹുല്യത്തിൽ സൂക്ഷ്മസദ്ഭാവത്തെ ഗ്രഹിക്കാനോ, ആന്തരികസത്ത കണ്ടറിയാനോ പലരും ശ്രമിക്കാറില്ല, അതു സാധിച്ചെന്നവകാശപ്പെടുന്നവരിൽഭൂരിഭാഗവും പ്രാമാണികതത്വത്തിന്റെ(authoritarianism)**

---

5. ഡോ: രാധാകൃഷ്ണൻ 'വിശ്വാസത്തിലേക്കു വീണ്ടും' p.171

★ യുക്തിയുടേയോപരീക്ഷണത്തിന്റെയോ, അനുഭവത്തിന്റെയോ അഭാവത്തിലുള്ള ഖണ്ഡിതരൂപാവിഷ്ക്കരണം.

★★ സമാദരണീയനായ ഒരാൾ പറഞ്ഞു, അഥവാ ഒരു സമൂഹം വിശ്വസിക്കുന്നുവെന്നകാരണത്താൽഒരുകാര്യം വിശ്വസിക്കുന്നതു

ദയനീയളരകളാണ്. സത്യത്തെത്തേടിയുള്ള അവിരാമമായ അന്വേഷണത്തിന്റെ സമുജ്ജ്വലഫലമായി കണ്ടെത്തപ്പെട്ട, മനുഷ്യശക്തിക്കതീതമായ–ഭൗതികമല്ലാത്ത–ഒരു പ്രാപഞ്ചിക ശക്തിയുടെ അസ്തിത്വവും അതിനെ ചുറ്റിപ്പറ്റിയുള്ള സനാതന സത്യങ്ങളും, ആ അഭൗമശക്തിയെ സാക്ഷാത്ക്കരിക്കാനുള്ള മാർഗ്ഗബോധവും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ആശയസഞ്ചയമാണ് മതമെന്നപേരിൽ പരിവേഷം പൂണ്ടതു. ആ പ്രാപഞ്ചിക ശക്തിവിശേഷത്തെ അന്വേഷിച്ച് കണ്ടെത്താൻ പലരും ഇറങ്ങിപ്പുറപ്പെട്ടു. ആ അന്വേഷണം അന്തർമുഖതയിൽ (Introspection) പര്യവസാനിക്കുകയും ചെയ്തു. തന്നിൽത്തന്നെ കണ്ടെത്തപ്പെട്ട ഒരുതരം ആനന്ദാനുഭൂതി നിസ്തുലുമായ ശാന്തിയും സമാധാനവും കൈവരുത്താൻ സഹായിക്കുമെന്നു് ആ സത്യോപാസകരു്, ആ സത്യാന്വേഷകരു് മനസ്സിലാക്കി. ഭൗതികബന്ധങ്ങളുടെ കെണിയിൽപ്പെട്ടു് അസ്വസ്ഥമായി ഞരങ്ങുന്ന ഹൃദയങ്ങൾക്കു് അവിടെ നിത്യശാന്തിയും സമാധാനവും. സാദ്ധ്യമായിതീർന്നു. തന്നിൽത്തന്നെ–ആത്മാവിൽത്തന്നെ–കണ്ടെത്തപ്പെട്ട ഇത്തരം പ്രത്യക്ഷാനുഭവത്തെയാണു് 'Cognetio dei Experimentalis' എന്ന പേരിൽ അകവിനാസു് വിവരിച്ചതു്. ഈശ്വരജ്ഞാനമാണു്, ലോകത്തിനാകമാനമുള്ള ഏകനിയമത്തിന്റെ സാക്ഷാത്ക്കാരമാണു്, ജഗത്തിന്റെ പ്രകടമായ വൈചിത്ര്യത്തിന്റെ ഉള്ളിൽക്കാണുന്ന ഏകതാ ദർശനമാണു് പ്രസ്തുത അനുഭവം. ഈ അനുഭവവേദ്യതയാണു് എല്ലാ മതങ്ങളുടെയും ആത്യന്തികമായ നയവും ലക്ഷ്യവും. ആത്മസംതൃപ്തിയും, ആത്മസ്നേഹവും, ആത്മാർത്ഥതയും ആഗ്രഹിക്കുന്ന യാതൊരാളിനും ഇത്തരത്തിലുള്ള ആന്തരിക ചൈതന്യാനുഭവംകൂടാതെ കഴിയുകവയ്യാ. ഇത്തരുണത്തിൽ നാസ്തികന്മാരുടെ നാസ്തികതാത്ത്വിനു് സ്ഥാനമുണ്ടോ എന്നു്, മതത്തിന്റെ പ്രസ്തുത പ്രത്യക്ഷാനുഭവത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ ചിന്തിക്കേണ്ടതാണു്. യഥാർത്ഥ

ദൈവികാഭിമുഖ്യം ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരമാണെങ്കിൽ, തന്നിൽത്തന്നെ പ്രപഞ്ചചൈതന്യം കണ്ടെത്തലാണെങ്കിൽ, നാസ്തികരും ആസ്തികരാകുന്ന അത്ഭുതമുണ്ടാകും. അന്തർമുഖതയും ആത്മപരിശോധനയും മാനസിക വികാസത്തിന്റെ പേരിലെങ്കിലും എല്ലാവർക്കും ആവശ്യമാണു്.

ഏകദേശം A.D.6–ാം ശതകംവരെ മതങ്ങളുടെ കാലഘട്ടമായിരുന്നു. അതിനു് ശേഷം നിലവിലുള്ള മതങ്ങൾക്കു് പുതിയ വ്യാഖ്യാനങ്ങളും, വിശ്വാസങ്ങളും ഉണ്ടായതൊഴികെ നമുക്കു് പറയത്തക്ക മതതത്ത്വങ്ങളൊന്നും കിട്ടിയിട്ടില്ല. കാരണം അതിനു് കരുത്തുള്ള പ്രവാചകന്മാർ ഉണ്ടായില്ലായെന്നതു് തന്നെ. പ്രവാചകൻ എന്നതുകൊണ്ടു് മനുഷ്യത്വത്തിന്റെ മഹത്തമനായ ഒരു മാതൃകാപുരുഷനെയാണുദ്ദേശിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ 20–ാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി ആദ്ധ്യാത്മികതയുടെ ദിവ്യാരാമമായി യുഗാന്തരങ്ങളായി പ്രശോഭിച്ചിരുന്ന ഭാരതത്തിൽ നിന്നും ഒരു നവതേജസ്സു് മനുഷ്യന്റെ എല്ലാ ജീവിതരംഗങ്ങളേയും പ്രകാശമാനമാക്കിക്കൊണ്ടു് ഉദിച്ചുയരുന്ന രോമാഞ്ചജനകമായ കാഴ്ച നമുക്കു് കാണാം. മുട്ടകം മറയാത്ത ഒരു പയ്യന്റെ മുണ്ടുടുത്തു്, ഒരുത്തരീയവുമിട്ടു്, ഒരു വടിയുമേന്തി സ്വന്തം നാടിന്റെ മുക്തിയിൽ വികസിച്ച മന്ദഹാസത്തിന്റെ പൂച്ചെണ്ടും പേറി ഭാരതത്തിന്റെ മണ്ണിലൂടെ സേവനചഷകവുമേന്തി ചുറ്റിസഞ്ചരിച്ചയതിരുലുനായ ഗാന്ധിജിയായിരുന്ന ആ നവതേജസ്സിന്റെ ഉറവിടം.

മുനികല്പനാണു് ഗാന്ധിജിയെന്നു് പറഞ്ഞതിന്റെ ഔചിത്യം വ്യക്തമാക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. 'ആരാണദ്ദേഹം' എന്ന ലേഖനത്തിൽ ഇതു് വ്യക്തമാക്കിക്കൊള്ളാം.

ഗാന്ധിജിയെ നാം ആദ്യമായി പരിചയപ്പെട്ടതു് ഭാരതത്തിന്റെ രാഷ്ട്രപിതാവു് എന്ന നിലയിലാണു്. 1920 മുതൽ ഭാരതത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിൽ അദ്ദേഹംവഹിച്ച

പങ്കിന്റെ സമുചിതമായ സ്മരണയ്ക്കാണ് പ്രസ്തുത നാമത്തിലൂടെ നാം അദ്ദേഹത്തെ മാനിക്കുന്നതു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശാലമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു് ആദ്ധ്യാത്മികതതന്നെയായിരുന്നു അടിസ്ഥാനമെന്നു് മുൻലേഖനത്തിൽനിന്നു് വ്യക്തമാണു്. ഗാന്ധിജി പറയുന്നു: "മതത്തോടു് ബന്ധമില്ലാത്ത ഒരു രാഷ്ട്രതന്ത്രം എനിക്കില്ലെന്നു് നിങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കണം. അതു് മതത്തിനു് കീഴ്പ്പെട്ടെ നിൽക്കൂ. മതത്തോടു് ബന്ധമില്ലാത്ത രാഷ്ട്രതന്ത്രം മാരകമാണു്. അതു് ആത്മാവിനെ നശിപ്പിക്കും"[6] മതത്തിന്റെ ചിറകുകളുപയോഗിച്ചാണദ്ദേഹം രാഷ്ട്രീയാന്തരീക്ഷത്തിൽ തത്തിക്കളിച്ചതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് അദ്ദേഹം മതങ്ങളെ എങ്ങനെ വീക്ഷിച്ചു, മറ്റു് മതങ്ങളോടുള്ള മനോഭാവമെന്തായിരുന്നു, അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതമേതായിരുന്നു എന്നെല്ലാം ചിന്തിക്കുന്നതു് ഉചിതമായിരിക്കും; അതിനെക്കുറിച്ചു് ഒരു ദിഗ്മാത്ര വിവരണം നടത്താൻ ശ്രമിക്കാം. മതത്തിന്റെ പേരിൽ ഇന്നു് നിലവിലിരിക്കുന്ന തെറ്റിദ്ധാരണകൾക്കെതിരേ കണ്ണു തുറക്കാൻ വേണ്ടിമാത്രമാണു് ഇതു നീണ്ട ഒരു മുഖവുര വേണ്ടിവന്നതു്.

ഗാന്ധിജിയുടെ വിജയരഹസ്യം മതസൗഹാർദ്ദമാണെന്നു് പറഞ്ഞാൽ അതല്പവും അതിശയോക്തിപരമായിരിക്കയില്ല. അദ്ദേഹം എല്ലാവരേയും, ജാതിമതഭേദമെന്യേ സ്നേഹിച്ചു. മുസ്ലീങ്ങളോടദ്ദേഹം കാണിച്ച സൗഹാർദ്ദം പലരേയും ചൊടിപ്പിക്കുകകൂടിചെയ്തു. ന്യൂനപക്ഷക്കാരായ മുസ്ലീങ്ങളോടു് ഗാന്ധിജിക്കുള്ള അതിരു് കവിഞ്ഞ സ്നേഹത്തെ അധിക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ടു് ധാരാകളം മതഭ്രാന്തന്മാർ അദ്ദേഹത്തിനെഴുതി. ഇതിനെല്ലാം മറുപടിയായി ഹരിജനിൽ ഗാന്ധിജി അതിനുത്തരം നൽകി. ".....യഥാർത്ഥമായ മതബോധത്തിന്റെ സാരാംശം എല്ലാവരേയും സേവിക്കുകയും സ്നേഹിക്കുകയും

6. തത്ത്വചിന്തയും മതവും. P. 361

ചെയ്യുകയെന്നതാണ്. എന്റെ ഈ നിലപാട് നീതീകരിക്കാൻ ഇഖ്ബാലിന്റെ ഒരു വരിയേ എനിക്കുദ്ധരിക്കാനുള്ളൂ. "മസഹബ് നഹീം സിഖാത്താ ആപസ് മേ വൈർ രഖിനം" ഒരു മതവും പരസ്പരംവൈരംവച്ച് പുലർത്തണമെന്നു പഠിപ്പിക്കുന്നില്ലായെന്നർത്ഥം. സുഹൃത്തുക്കളോട് സൗഹൃദംവച്ച് പുലർത്തുകയെന്നതു് എളുപ്പമുള്ള കാര്യമാണ്. പക്ഷേ, നിങ്ങളുടെ ശത്രുവിനെ സ്നേഹിക്കുക എന്നതാണ് യഥാർത്ഥമായ മതത്തിന്റെ സാരാംശം മറെറല്ലാം വെറും വ്യവഹാരത്തിനു് വേണ്ടിയുള്ള കാര്യങ്ങളാണ്"[7]

എല്ലാ മതങ്ങളും ഒരേലക്ഷ്യത്തിലേക്കാണ് വിരൽ ചൂണ്ടുന്നതെന്നു് ഗാന്ധിജി വിശ്വസിച്ചു. ഒരു മഹാവൃക്ഷത്തിന്റെ തായ്വേരാണ് അതിന്റെ എല്ലാ കൊമ്പുകൾക്കും ആധാരമെന്നപോലെ എല്ലാമതങ്ങളുടേയും ഉത്ഭവസ്ഥാനവും ആന്തരാർത്ഥവും ഒന്നുതന്നെയാണ്. എന്നാൽ വിവിധമതങ്ങൾ പരസ്പരവിരുദ്ധങ്ങളായ ആശയങ്ങൾ പലപ്പോഴും നിരത്തിവയ്ക്കാറുണ്ട്. അങ്ങനെയാവുമ്പോൾ എല്ലാറ്റിന്റേയും ഉദ്ദേശ്യം ഒന്നാണെന്നു് എങ്ങനെ പറയും? അവയെല്ലാം യഥാർത്ഥമാണെന്നു് എങ്ങനെ വിശ്വസിക്കും? ഗാന്ധിജിക്കു് ഇതിനുത്തരം പറയാനുണ്ട്. "അപ്പോഴും സത്യം കണ്ടെത്താൻ എനിക്കു് വിഷമമില്ല. കാരണം, ഞാൻ ചില മൗലിക തത്ത്വങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് ഏതിനേയും സമീപിക്കുന്നതു്. സത്യം എല്ലാറ്റിനേക്കാളും ശ്രേഷ്ഠമാണ്. അതിനോട് പൊരുത്തപ്പെടാത്തതെല്ലാം ഞാൻ നിരാകരിക്കുന്നു. അഹിംസയോടു് പൊരുത്തപ്പെടാത്തതും നിരാകരിക്കണം. യുക്തിപരമായി വ്യാഖ്യാനിക്കാവുന്ന കാര്യങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം യുക്തിക്കു് നിരക്കാത്തവയേയും കൈക്കൊള്ളരുതു്"[8] ഗാന്ധിജിയുടെ

---

7. തത്ത്വചിന്തയും മതവും. P. 436
8. " " P. 367

ഈ അളവുകോല്പയോഗിച്ചാലും യുക്തിക്കും ചിലപ്പോൾ ബുദ്ധിക്കുപോലും നിരക്കാത്തതു് അംഗീകരിക്കേണ്ടിവരും, കാരണം വിശ്വാസങ്ങൾ തകർക്കപ്പെട്ടുമെന്നതുതന്നെ. അതിനും അദ്ദേഹത്തിനുത്തരമുണ്ടു്. "……വിശ്വാസത്തിന്റെ പേരിൽ നാം ചിലതൊക്കെ അംഗീകരിക്കേണ്ടിവരും. അവിടെ വിശ്വാസം യുക്തിക്കു് വിരുദ്ധമല്ല; യുക്തിക്കതീതമാണു്. യുക്തിയുടെ പരിധിക്കപ്പുറത്തുള്ള കാര്യങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വിശ്വാസം ആറാമത്തെ ഇന്ദ്രിയം എന്ന നിലയിലാണു് പ്രവർത്തിക്കുന്നതു്. ഈ മാനദണ്ഡങ്ങൾവച്ചുകൊണ്ടു് മതത്തിന്റെ പേരിൽ ഉയർന്നു് വരുന്ന ഏതു് അവകാശവാദത്തെയും പരിശോധിച്ചറിയുന്നതിനു് എനിക്കു് വിഷമമില്ല"9 പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ അല്പം യഥാസ്ഥിതികത്വം ഇവിടെ ദർശിക്കാമെങ്കിലും അനവധി മതങ്ങളുടെ മധ്യത്തു് നിന്നുകൊണ്ടു് പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഒരു സുന്നതനേതാവിന്റെ നിലപാടു് ഇപ്രകാരമുള്ളതായിരിക്കണമെന്നുള്ളതിൽ സംശയമില്ല.

ഗാന്ധിജിയുടെ മതത്തിനു് ഭൂമിരാസ്യപരമായ പരിമിതിയൊന്നുമില്ല. എല്ലാമതങ്ങൾക്കുമപ്പുറത്തു് അഥവാ എല്ലാ മതങ്ങളുടെയും ഒരു സുഗുപ്തമായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതം. ആ സമന്വയം ഒരു ക്രിസ്ത്യാനിക്കു് ക്രിസ്തുമതമാവാം, മുസൽമാനു് ഇസ്ലാംമതമാകാം, അതിനപ്പുറത്തു് ധാർമ്മികതയല്ലാതെ വിരുദ്ധമായതൊന്നും കാണുകയില്ല; അധാർമ്മികമല്ലെങ്കിൽ യുക്തിരഹിതമായവയും അവിടെ സ്വീകാര്യമാണു്. സർവ്വോപരി സേവനമാണതിന്റെ പരിമളം, "മനുഷ്യപ്രവർത്തനങ്ങളിൽനിന്നു് വ്യതിരിക്തമായ മതമെന്തെന്നും എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. മതം മനുഷ്യയത്നങ്ങൾക്കു് മറ്റു് രീതികളിൽ ലഭ്യമല്ലാത്ത ഒരു ധാർമ്മികാടിസ്ഥാനം പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. അതില്ലെങ്കിൽ ജീവിതം യാതൊന്നിനേയും കുറിക്കാത്ത ശബ്ദമേളങ്ങളുടെ

9. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 368.

ഒരു ക്ഷത്രരങ്ങായിപ്പോകും"[10] പ്രവർത്തനത്തെക്കാൾ മഹത്തര മല്ല പ്രസംഗം. മതപരിവർത്തനപ്രവർത്തനത്തെക്കാൾ നല്ല താണു് മതാനുശാസനമനുസരിച്ചു് ജീവിക്കുകയെന്നുള്ളതു്. റോസാപ്പൂ തന്റെ പരിമളത്തെക്കുറിച്ചോ, കണ്ണുള്ളവർക്കൊക്കെ ക്കാണാവുന്ന തന്റെ സൗന്ദര്യത്തെക്കുറിച്ചോ പ്രസംഗിക്കുന്നില്ല; പ്രചരണം നടത്തുന്നില്ല. അതു് മന്ദംമന്ദം ചലിക്കുകയും തന്നി ലുള്ള പരിമള ധോരണി ചുറ്റും പരത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. അപ്പോൾ സഹൃദയൻ അതിന്റെയടുത്തേയ്ക്കും ഓടിച്ചെല്ലുന്നു. ഇപ്രകാരമാണു് മതത്തിന്റെയും സ്ഥിതി. തത്ത്വങ്ങൾ കർമ്മ പഥത്തിൽ പകർത്തുമ്പോൾ സത്യവും ജീവിതവും ഒന്നായി ലയി ക്കുന്നു. അപ്പോൾ നാദബ്രഹ്മത്തിനർത്ഥമില്ലാതാകുന്നു; അഥവാ അതിന്റെയൊട്ടാവശ്യവുമില്ല. അപ്പോൾ കൂടുതൽ സംസാരിക്കു ന്നതിനു് തോന്നുകയുമില്ല; സത്യത്തിനു് വളരെക്കുറച്ചു് പദ ങ്ങൾ മതിയാകും. അതിനാൽ ജീവിക്കുക—പ്രവർത്തിക്കുക—എന്ന തിനേക്കാൾ യഥാർത്ഥമായ ആദർശനിഷ്ഠ മറ്റൊന്നില്ലെന്നു" ഗാന്ധിജി സിദ്ധാന്തിച്ചു. പാശ്ചാത്യദേശത്തു് നിന്നു് മതപ്രചര ണാർത്ഥം ഭാരതത്തിൽവന്ന ഒരു മിഷണറി, തന്റെ മതപ്രച രണ പദ്ധതിക്കൊരുപായം പറഞ്ഞുകൊടുക്കണമെന്നു് ഗാന്ധി ജിയോടഭ്യർത്ഥിച്ചു. ഗാന്ധിജികൊടുത്ത മറുപടി 'ക്രിസ്തുമതാ ദർശങ്ങൾക്കൊത്തു് ജീവിക്കുകയാണു് ഏറ്റവും ഫലപ്രദമായ മാർഗ്ഗം' എന്നായിരുന്നു. മതം വ്യക്തിയും സൃഷ്ടാവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധമാണു"; അതിനൊരിടനിലക്കാരൻ ആവശ്യമില്ല; ജീവാ ത്മാവും പരമാത്മാവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തിനു് ഒരേജൻറ് ഇല്ലാതാകുമ്പോൾ പരമാത്മപ്രഭാവത്തിനു് യഥേഷ്ടം ഒഴുകി വീഴാവുന്ന ഒരു പാനപാത്രമായി ജീവാത്മചൈതന്യം മാറുന്നു. അതുകൊണ്ടാണു് ഗാന്ധിജി മതപരിവർത്തനത്തോടു് എതിർപ്പു് പ്രകടിപ്പിച്ചതു്.

---

10. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 356

അദ്ദേഹം എല്ലാ മതങ്ങളോടും സമഭാവന പുലർത്തിയിരുന്നെങ്കിലും, താനൊരു സനാതന ഹിന്ദുവാണെന്നദ്ദേഹം പ്രഖ്യാപിച്ചു. എങ്കിലും ഹിന്ദുമതത്തിന്റെ പേരിൽ കാട്ടിക്കൂട്ടാറുള്ള പല കാര്യങ്ങളും അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചു; മതഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കു് വ്യത്യസ്തമായ വ്യാഖ്യാനങ്ങളും നൽകി. പൂർവ്വസൂരികളാൽ വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെട്ട മതധർമ്മങ്ങളും എത്ര പണ്ഡിതോചിതമായിരുന്നാലും തന്റെ മൗലിക മാനദണ്ഡങ്ങൾക്കു് നിരക്കാത്തതെല്ലാം വർജ്ജ്യങ്ങളായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിനു്. ഹിന്ദുമതം നിയതങ്ങളായ നിയമങ്ങൾകൊണ്ടു് ചിട്ടപ്പെടുത്തിയ ഒരു മതമല്ല; അതിനു് അനേകം തത്ത്വസംഹിതകളുണ്ടു്; ശാസ്ത്രങ്ങൾ, ഉപനിഷത്തുകൾ, വേദങ്ങൾ മുതലായവയാണു് അതിന്റെ പ്രാമാണ്യഗ്രന്ഥങ്ങൾ. ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ "ഹിന്ദുമതം ജീവനുള്ള ഒരു സത്തയാണു്; അതിനു് വളർച്ചയും തളർച്ചയുമുണ്ടു്; അതു് പ്രകൃതി നിയമങ്ങൾക്കു് വിധേയവുമാണു്. മൂലത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അതു് ഏകവും അവിഭക്തവുമാണു്. അസംഖ്യം ശാഖകളുള്ള ഒരു മഹാവൃക്ഷമായി അതിനു് വളർന്നിരിക്കുന്നു. ശരത്തും, ഗ്രീഷ്മവും വസന്തവും ശിശിരവുമൊക്കെ അതിനുണ്ടു്....ഹിന്ദുമതത്തിന്റെ പരിശുദ്ധി ഹിന്ദുക്കളുടെ ആത്മനിയന്ത്രണത്തെയാണാശ്രയിക്കുന്നതു്. മതത്തിനു് അപകടമുണ്ടായിട്ടുള്ളപ്പോഴൊക്കെ ഹിന്ദുക്കൾ കാലങ്ങളായ തപശ്ചര്യകൾ അനുഷ്ഠിക്കുകയും, അപകടങ്ങളുടെ മൂലകാരണങ്ങൾ കണ്ടുപിടിക്കുകയും, അവയെ നിവാരണം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ശാസ്ത്രങ്ങൾ എപ്പോഴും വളർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണു്. വേദങ്ങളും ഉപനിഷത്തുകളും, സ്മൃതികളും, പുരാണങ്ങളും ഇതിഹാസങ്ങളുമെല്ലാം ഒരേകാലത്തുണ്ടായതല്ല. ഓരോ പ്രത്യേക കാലഘട്ടത്തിന്റെ ആവശ്യത്തിനൊത്തു് അവ ഓരോന്നുമുണ്ടായി. അനശ്വരസത്യങ്ങൾ വീണ്ടുമൊരിക്കൽ

കൂടി അവിഷ്ക്കരിക്കുകയല്ല, ആ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ഉദ്ദേശ്യം. അവ രചിച്ചകാലത്തു് അവ എങ്ങനെ പ്രായോഗികമായിരുന്നുവെന്നു് അവ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ഒരു പ്രത്യേകകാലത്തു് ശരിയാണെന്നു് തോന്നിയ ഒരാചാരം മറ്റൊരുകാലത്തു് അതേപടി അന്ധമായിങ്ങനെവച്ചിച്ചാൽനൈരാശ്യത്തിന്റെ ചെളിക്കുണ്ടിൽ അകപ്പെട്ടുകയായിരിക്കും ഫലം"

ഹിന്ദുമതത്തിന്റെ മുഴുവൻ സന്ദേശവും ഈശാവാസ്യോപനിഷത്തിലെ പ്രഥമശ്ലോകത്തിൽ ഗാന്ധിജികണ്ടെത്തുന്നു. സർവ്വവേദപുരാണങ്ങളും ഉപനിഷത്തുതളും, മഹാഭാരത ഭഗവദ്ഗീതകളും ഒരു സുപ്രഭാതത്തിൽ വെന്തെരിഞ്ഞാലും പ്രസ്തുത ശ്ലോകം അവശേഷിച്ചാൽ ഹിന്ദുമതത്തിനു് യാതൊന്നും നഷ്ടപ്പെടുകയില്ലെന്നു് മഹാത്മാവു് വിശ്വസിച്ചു.

"ഈശാവാസ്യമിദം സർവ്വം
യത്കിം ചജഗത്യാംജഗത്
തേന ത്യക്തേനഭുഞ്ജീ ഥാ ഃ
മാഗൃധ ഃ കസ്യ സ്വിദ്ധനം"

എന്ന ആശ്ലോകം ഗാന്ധിജി ഇപ്രകാരം വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നു. "ഈശാവാസ്യമിദം സർവ്വം യത്കിം ചജഗത്യാംജഗത്— ഈ മഹാപ്രപഞ്ചത്തിൽ നാം കാണുന്ന എല്ലാറ്റിലും ഈശ്വരൻ നിറഞ്ഞു് നില്ക്കുന്നു എന്നാണിതിനർത്ഥം. 'തേനത്യക്തേന ഭുഞ്ജീഥാഃ' ഇതിനെ രണ്ടായി വിഭജിച്ചു് ഇങ്ങനെ തർജ്ജമ ചെയ്യാം. ത്യജിക്കുക; എന്നിട്ടു് അനുഭവിക്കുക. 'ഈശ്വരൻ നൽകുന്നതെന്തോ അതു് അനുഭവിക്കുക' എന്നു് മറ്റൊരു രീതിയിലും അർത്ഥം പറയാം. 'മാഗൃധ: കസ്യസ്വിദ്ധനം'—'ആരുടേയും സമ്പത്തു് തനിക്കു് വേണമെന്നാഗ്രഹിക്കാതിരിക്കുക'.

ആ പ്രാചീനോപനിഷത്തിലെ ശ്ലോകങ്ങളെല്ലാം ഈ ആദ്യത്തെ മന്ത്രത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമോ ഇതിന്റെ പൂർണ്ണമായി അർത്ഥം വിവരിക്കാനുള്ള ശ്രമമോ ആണ്. ഗീതയുടെ വെളിച്ചത്തിൽ ഈ മന്ത്രം വായിക്കുമ്പോഴും, ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ ഗീത വായിക്കുമ്പോഴും എനിക്ക് തോന്നിയിട്ടുള്ളത് ഗീത ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമാണെന്നാണ്. സോഷ്യലിസ്റ്റിന്റേയും കമ്മ്യൂണിസ്റ്റിന്റേയും, തത്ത്വചിന്തകന്റേയും സാമ്പത്തിക ശാസ്ത്രജ്ഞന്റേയും മോഹങ്ങളെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനു് ഈ മന്ത്രത്തിനു് കഴിയുമെന്നു് എനിക്കു് തോന്നുന്നു"[11]

'ആശങ്കകളം അലട്ടുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിൽ,നൈരാശ്യങ്ങളം തുറിച്ചു് നോക്കുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിൽ, ചക്രവാളത്തിലെങ്ങും പ്രകാശത്തിന്റെ ഒരൊറ്റ രശ്മിപോലും കാണാൻ നിവൃത്തിയില്ലാത്ത സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഭഗവദ്ഗീതയെയാണദ്ദേഹം അഭയം പ്രാപിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ഗാന്ധിജിയുടെ എല്ലാതത്ത്വങ്ങൾക്കും ആധാരം ഭഗവത്ഗീതയാണു്. അഹിംസാസിദ്ധാന്തം ഭഗവദ്ഗീതയിൽനിന്നാണദ്ദേഹം കണ്ടെടുത്തതു്. യുദ്ധത്തിൽ പ്രതിപക്ഷത്തെ പരാജയപ്പെടുത്താൻ ഒരു യോദ്ധാവിനെ സജ്ജമാക്കാൻവേണ്ടി നടത്തുന്ന ഒരു പ്രഭാഷണത്തിൽനിന്നു് അഹിംസാസിദ്ധാന്തം രൂപപ്പെടുത്തുകയെന്നു് പറഞ്ഞാൽ അതു് വിരോധാഭാസമായിത്തോന്നും. എന്നാൽ, അക്ഷരം കൊല്ലുകയേയുള്ളു, ആത്മാർത്ഥമാണു് ചൈതന്യം നൽകുന്നതെന്നു് വിശ്വസിച്ച ഗാന്ധിജി ഭഗവദ്ഗീതയിൽ പ്രത്യക്ഷമായിക്കാണുന്ന ഭൗതിക യുദ്ധപ്രോത്സാഹനത്തെയും മറ്റും ഇപ്രകാരം വ്യാഖ്യാനിച്ചു: "ഭൗതിക സമരമെന്ന വ്യാജേന മനുഷ്യന്റെ ഹൃദയത്തിൽ

---

11. Hindu Dhasma P. 36—37
Harijan 1937. 1.30.
തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 432–433

അവിരാമമായി നടക്കുന്ന സമരത്തെയാണു് അതു് വിവരിക്കുന്നതെന്നും, ഭൗതികസംഘട്ടനം കൊണ്ടുവന്നതു് ആന്തരസംഘട്ടനത്തിന്റെ ചിത്രീകരണം കൂടുതൽ ആകർഷകമാക്കുന്നതിനാണെന്നും എനിക്കു തോന്നുന്നു."[12] യുദ്ധത്തിന്റെ ആത്യന്തിക നാശത്തേയും, ഭൗതിക ബലംകുറഞ്ഞാലും ധർമ്മബലമുള്ളിടത്താണു് വിജയമെന്ന വസ്തുതയെയും—'യതോ ധർമ്മ സ്തതോ ജയ:'—പ്രഖ്യാപിക്കുകയാണു് ഗീതചെയ്യുന്നതു്. അതോടൊപ്പം ഉത്തമജീവിതം എങ്ങനെ ക്രമപ്പെടുത്താമെന്നും അതു് വിവരിക്കുന്നു. കർമ്മമാണു് സർവ്വോത്കൃഷ്ടമെന്നു് ഗീത പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ആത്മാവിനെക്കണ്ടെത്തുകയും, കർമ്മത്തെ തന്നിൽത്തന്നെ ലയിപ്പിക്കുകയുമാണു് മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കുള്ളവഴി. കർമ്മത്തിന്റെ അനസ്യൂത പ്രവാഹമാണു് ജീവിതം. ഈ പ്രവാഹത്തിൽ ജീവിതത്തിന്റെ ഉയർച്ചയും താഴ്ചയും കാണാൻ സാധിക്കും, കർമ്മത്തിന്റെ തിരമാലകളുടെ മടിത്തട്ടിൽ മാനവ ജീവിതം മുങ്ങുകയും പൊങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നു; കർമ്മം മനുഷ്യന്റെ അടിമയല്ല, പ്രത്യുത മനുഷ്യനാണു് കർമ്മത്തിന്റെ അടിമത്തം വഹിക്കുന്നതു്. ശരീരയുക്തമായ യാതൊന്നിനും കർമ്മത്തിൽനിന്നും രക്ഷനേടാൻ സാധിക്കുകയില്ല; കാരണം കർമ്മവിമുഖതനാശമാണെന്നതു് തന്നെ. കർമ്മ ഫലത്യാഗമാണു് ഗീത പ്രഖ്യാപിക്കുന്ന കേന്ദ്രതത്ത്വം. നിരന്തരമായ ഹൃദയമഥനംകൊണ്ടു്, നിഷ്കാമമായ കർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുകയും, ഫലത്യാഗം അംഗീകരിക്കുകയും, എല്ലാ പ്രവൃത്തികളും ഈശ്വരനു് സമർപ്പിക്കുകയും ശരീരാത്മാക്കൾ ആ പരമാത്മ ചൈതന്യത്തിനടിയറവയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നവനാണു് യഥാർത്ഥ കർമ്മഫലത്യാഗി. "ഫലത്യാഗം എന്നു് പറയുമ്പോൾ ഫലത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഉദാസീനതയെന്നല്ല അർത്ഥം, നിശ്ചിത മാർഗ്ഗം അവലംബിച്ചാൽ ഓരോ കർമ്മത്തിനും ലഭ്യമാകുന്ന

12. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 447.

ഫലത്തെക്കുറിച്ചും, ആ ഫലം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനുള്ളമാർഗ്ഗത്തിന്റെ കഴിവിനെക്കുറിച്ചും ബോധവാനായിരിക്കണം. അങ്ങനെയുള്ള തയ്യാറെടുപ്പോടുകൂടി ഫലത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ആഗ്രഹം കൂടാതെ മുൻപിലുള്ള പ്രവൃത്തി പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിൽ ആമഗ്നനായിക്കഴിയുന്ന മനുഷ്യൻ തന്റെ കർമ്മത്തിന്റെ ഫലം ത്യജിച്ചവനാണെന്നു പറയാം".[13] ഈ വ്യാഖ്യാനമാണു് '....മാഫലേഷുകദാചനാ' എന്ന ഗീതാ വാക്യത്തിന്റെ യഥാർത്ഥമായ ഉദ്ദേശ്യം ഉറന്നു കാട്ടുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു. 'ഫലത്തെ ത്യജിക്കുക'യെന്ന അക്ഷരാർത്ഥത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കാൻ മനുഷ്യപ്രകൃതിക്കു് സാധിക്കുകയില്ല. നിർമ്മലമായ ഒരു ഹൃദയം കൊണ്ടു വ്യാനുഷ്ഠാനത്തിലൂടെ മാത്രം സംതൃപ്തി നേടുന്നു.

മനുഷ്യസമുദായത്തിനു് അസാധാരണമായ എന്തെങ്കിലും സേവനം ചെയ്തിട്ടുള്ള മഹാന്മാർ ദേവന്മാരായി അറിയപ്പെടുന്നു: 'ഗാന്ധിദേവൻ' എന്നു് പലരും ഗാന്ധിജിയെക്കുറിച്ചു് പറയാറുണ്ടു്. ആ ആത്മാവു് അവരോടു് ക്ഷമിക്കട്ടെ! നമുക്കു് അനുകമ്പയുമർപ്പിക്കാം. ഇപ്രകാരമാണു് ഹിന്ദുമതത്തിൽ അവതാര പുരുഷന്മാരുണ്ടായതു്. ഈ സങ്കല്പം ഏറക്കുറെ ശരിയാണു്. ആദിത്യനിലും, അണുവിലും ഈശ്വരചൈതന്യമുണ്ടു്, പുല്ലിലും പൊടിയിലും എന്നു് വേണ്ട സചരാചരങ്ങളിലും ഉള്ള ആ സംഘലിംഗം സാർവ്വത്രികമാണു്. ഈശ്വരാംശം എല്ലാ മനുഷ്യരിലും നർത്തനമാടുന്നു. 'ഏറ്റവുമധികം മതബോധത്തോടെ ജീവിതം നയിക്കുന്നയാളിൽ ആ സംഘർഷം ഏറ്റവുമധികം ശക്തിയോടെ പ്രകാശിക്കുമെന്നേയുള്ള. അങ്ങനെയുള്ള ഒരാളിനു് മാത്രമേ മാനവരാശിയെ സേവിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ള. തന്നിമിത്തം! അയാളെ ദൈവാവതാരമായി പരമ്പരയാ പരിഗണിക്കപ്പെടുന്നു

13. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 451.

"ഈശ്വരാവതാരത്തിലുള്ള വിശ്വാസം മനുഷ്യന്റെ ഉന്നതമായ ആധ്യാത്മിക മോഹങ്ങൾക്കു സാക്ഷ്യംവഹിക്കുന്നു. ഈശ്വരനുലഭ്യനാകുവോളം മനുഷ്യനു സമാധാനം ലഭിക്കുകയില്ല. ആ നിലയിലെത്തിച്ചേരുന്നതിനുള്ള യത്നമാണു് ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളതു്. ആ ഒരു മോഹം മാത്രമാണു് വാസ്തവത്തിൽ മനുഷ്യനു് വച്ചു് പുലർത്താവുന്നതു്. അതു് തന്നെയാണു് ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരവും"[14]

ഇപ്രകാരം മതതത്ത്വങ്ങൾക്കും സങ്കേതങ്ങൾക്കും നൂതനദൃഷ്ടിയിലൂടെയുള്ള വ്യാഖ്യാനങ്ങളും നൽകി ഹിന്ദുമതത്തെ പരിഷ്ക്കരിക്കാൻ ഗാന്ധിജി ശ്രമിച്ചു. യഥാർത്ഥഹിന്ദുമതത്തിന്റെ ഒരു ഹാസ്യാനുകരണത്തിന്റെ മധ്യത്തിലായിരുന്ന ഗാന്ധിജി അന്നത്തെ യാഥാസ്ഥിതിക സമുദായത്തിന്റെ കഠിനമായഎതിർപ്പിനു് ഒരു പരിധിവരെ പാത്രീഭവിക്കുകയുണ്ടായി. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിസ്രബ്ധ പ്രഖ്യാപനങ്ങളും എതിരാളികളെ സമാധാനപ്പെടുത്തി.

പ്രാർത്ഥനയ്ക്കും പ്രാർത്ഥനാ സ്ഥലങ്ങൾക്കും ഗാന്ധിജി പ്രാധാന്യം നൽകി. മനുഷ്യാത്മാവിന്റെ അദമ്യമായ ആഗ്രഹസഫലീകരണത്തിനു് അന്തഃശക്തിയുടെ ശക്തമായ ഇച്ഛയാണു് പ്രാർത്ഥനയിലൂടെ വെളിപ്പെടുന്നതു്, മനുഷ്യന്റെ മനോഘടന ഇന്നിരിയ്ക്കുന്ന രീതിയിൽ നിലനില്ക്കുന്നിടത്തോളം കാലം അതവനു് കൂടിയേ കഴിയൂ. മാനവവിജ്ഞാനം എത്രമാത്രം സംപുഷ്ടമായിരുന്നാലും അതെന്നും ലോകനിയമത്തിനു് അധീനമായിരിക്കും. പ്രാർത്ഥനയിൽനിന്നു് വിമുക്തമായ മതസിദ്ധാന്തങ്ങളൊന്നുമില്ല. പ്രാർത്ഥനയുടെ ഭാഷ ഹൃദയത്തിനേറെതാണു്; പ്രാർത്ഥനാനിർഭരമായ ഒരു ഹൃദയം ഈശ്വരൻ

---

14. യങ്ങ് ഇന്ത്യ. 1931 8, 6. (ഗാന്ധിജി)

യാനപാത്രമാണ്; മനുഷ്യസേവനം ഹൃദയത്തെ പ്രാർത്ഥനാനിർഭരമാക്കും. പ്രാർത്ഥനാനിർഭരമായ ഒരു ഹൃദയം സൃഷ്ടാവുമായി ഐക്യം പ്രാപിക്കാൻ അഭിലഷിക്കും. അങ്ങനെ ജീവിതത്തിന്റെ അമൂല്യനിമിഷങ്ങളിലേക്ക് പ്രവേശനം ലഭിക്കുന്നു. ആ പ്രവേശനം തന്നിൽത്തന്നെ കണ്ടെത്തപ്പെട്ട ഒരു നിർവൃതിയുടെ സാന്നിധ്യത്തിലായിരിക്കും. പരിശുദ്ധാത്മാവ് കുടികൊള്ളുന്ന ഓരോ ശ്രീകോവിലുകളാണ് നമ്മുടെ ശരീരങ്ങളും. അതിന്റെ ഒരു പ്രതീകമാണ് ദേവാലയങ്ങളും. "കല്ലും കുമ്മായവും കൊണ്ട് കെട്ടിപ്പൊക്കുന്ന ക്ഷേത്രങ്ങളും, മനുഷ്യശരീരക്ഷേത്രങ്ങളുടെ സ്വാഭാവികമായ ഒരു പരിവ് മാത്രമാണ്. മനുഷ്യക്ഷേത്രങ്ങളെപ്പോലെ അവയും ഈശ്വരന്റെ അധിവാസസ്ഥാനങ്ങളാതന്നെയാണ്. അതുകൊണ്ട് മനുഷ്യക്ഷേത്രത്തെപ്പോലെ ജീർണ്ണതയുടെ നിയമങ്ങളും അവയേയും ബാധിക്കുന്നു" [15] ഹിന്ദുക്ഷേത്രങ്ങളിലെ വിഗ്രഹാരാധനയെക്കുറിച്ച് ധാരാളം ആക്ഷേപങ്ങളുണ്ടല്ലോ. ഗാന്ധിജിക്കും മറുപടി പറയേണ്ടി വന്നിട്ടുണ്ട്. "വിഗ്രഹാരാധന അബദ്ധവിശ്വാസങ്ങളും സിദ്ധാന്തങ്ങളും കൊണ്ട് ജടിലവും അന്ധവുമായ ഒരു ആരാധനാസമ്പ്രദായമായിത്തീരുമ്പോൾ ഹീനമായ ഒരു സാമൂഹ്യദുരാചാരമായിത്തീരുന്നു. ആ നിലക്കും അതിനും എതിർക്കുകയും വേണം. നേരേമറിച്ച് മനുഷ്യന്റെ ആദർശങ്ങൾക്ക് മൂർത്തരൂപം നൽകുക എന്ന മട്ടിലുള്ള വിഗ്രഹാരാധന മനുഷ്യപ്രകൃതത്തിൽത്തന്നെ അന്തർലീനമായ ഒരു ഗുണമാണ്. ഉപാസനയെ സഹായിക്കുന്ന ഒരുപാധിയെന്ന മട്ടിൽ അതു വിലപ്പെട്ടതാണ്" [16]

ബുദ്ധമതത്തെ ഹിന്ദുമതത്തിൽനിന്നും വ്യതിരിക്തമായ ഒരു മതമായി ഗാന്ധിജി കണക്കാക്കുന്നില്ല. "ഇന്നു ബുദ്ധമതം

---

15. ഗാന്ധിജി തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 468
16. " " p. 465

എന്നപേരിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ഏതേതംശങ്ങളാണോ ഹിന്ദുമതം സ്വാംഗീകരിക്കാതിരുന്നിട്ടുള്ളത് അവയൊന്നും ബുദ്ധന്റെ ജീവിതോപദേശങ്ങളുടെ അത്യന്താപേക്ഷിത ഘടകമായിരുന്നിട്ടില്ലാ.....വേദങ്ങളിലാവിഷ്ക്കരിച്ചിട്ടുള്ള സമുജ്ജ്വല സത്യത്തെ ആവരണം ചെയ്തിരുന്ന പദങ്ങളുടെ, അർത്ഥശൂന്യങ്ങളായ പദങ്ങളുടെ കാട്ടം പടലം വെട്ടിനീക്കുന്നതിനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മഹത്തായ ഹൈന്ദവ ചൈതന്യത്തിനും സാധിച്ചു."17 ശ്രീബുദ്ധൻ ഹിന്ദുമതത്തിന്റെ പരിഷ്ക്കർത്താവായാണ് ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. അന്നത്തെ ബ്രാഹ്മണമേധാവിത്വത്തിനെതിരേ ശബ്ദമുയർത്തിയ ബുദ്ധൻ, നാസ്തികനാണെന്നും പറഞ്ഞും അധിക്ഷേപിക്കപ്പെടുകയുണ്ടായി. ഇതിന്റെ നിരർത്ഥകതയെക്കുറിച്ച് ഗാന്ധിജിക്കും സുചിന്തിതമായ അഭിപ്രായമാണുള്ളത്. "ബുദ്ധന്റെ കാലത്ത് ഈശ്വരന്റെ പേരിൽ പ്രചരിച്ചിരുന്ന അധമവിശ്വാസങ്ങളെ നിരാകരിക്കുന്നതിനും, ന്യായമായിതന്നെ നിരാകരിക്കുന്നതിനും അദ്ദേഹം ഒരുങ്ങിയതാണ് ഈ കുഴപ്പത്തിനു കാരണം. ഈശ്വരൻ എന്നും വിളിക്കപ്പെടുന്ന ഒരു സത്ത ദ്രോഹചിന്തയ്ക്കും വഴിപ്പെടണമെന്നോ, തന്റെ പ്രവൃത്തികളെക്കുറിച്ച് പശ്ചാത്തപിക്കുമെന്നോ, ഭൂമിയിലുള്ള രാജാക്കന്മാരെപ്പോലെ കോഴയ്ക്കും പ്രോത്സാഹനങ്ങൾക്കും വഴങ്ങിക്കൊടുക്കുകയും സേവകന്മാരെവച്ച് പുലർത്തുകയും ചെയ്യുമെന്നോ കരുതാൻ തീർച്ചയായും അദ്ദേഹം കൂട്ടാക്കിയില്ല; ഈശ്വരൻ എന്നും വിളിക്കപ്പെടുന്ന സത്ത ആത്മസംതൃപ്തിക്കു വേണ്ടി താൻ തന്നെ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുള്ള മൃഗങ്ങളുടെ ചൂടുചോര ആവശ്യപ്പെടുമെന്ന വിശ്വാസത്തിനെതിരായി സുശക്തമായ ധാർമ്മികരോഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മാവിൽനിന്നുയർന്നും പൊങ്ങുകയും ചെയ്തു. അതുകൊണ്ടദ്ദേഹം ഈശ്വരനെ യഥാസ്ഥാനത്തും പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയും ഈശ്വരന്റെ ശ്രേതസിംഹാസന

17. ഗാന്ധിജി. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P 492

ത്തിൽ താല്ക്കാലികമായി കടന്നുകൂടിയ ആക്രമിയെ പുറന്തള്ളുകയും ചെയ്തു. ഈ പ്രപഞ്ചത്തെ ഭരിക്കുന്ന ധാർമ്മിക ശക്തി കാം അനന്തമായി, അഭേദ്യമായി നില കൊള്ളുമെന്നു് അദ്ദേഹം ഉന്നിപ്പറയുകയും അക്കാര്യം തുടരെത്തുടരെ പ്രഖ്യാപിക്കുകയും ചെയ്തു. പ്രപഞ്ച നിയമംതന്നെയാണു് ഈശ്വരൻ എന്നു് അദ്ദേഹം യാതൊരു മടിയും കൂടാതെ പ്രഖ്യാപിച്ചു."[18] ബുദ്ധമതത്തിന്റേയും ലക്ഷ്യം,ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ പരിഷ്കൃത ഹിന്ദുമതത്തിന്റെ, ലക്ഷ്യം ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരമാണു്. നിർവ്വാണമെന്ന പേരിൽ ബുദ്ധമതത്തിന്റെ ആത്യന്തിക ലക്ഷ്യമായി അതറിയപ്പെടുന്നു. മാനവഹൃദയത്തിൽ അധമമായിട്ടെന്തൊക്കെയുണ്ടോ, ദുഷ്ടമായിട്ടെന്തൊക്കെയുണ്ടോ അതിന്റെയൊക്ക സമൂലനാശമാണു് നിർവ്വാണമെന്നു് ഗാന്ധിജി വിശ്വസിച്ചു. "അതു് ശ്മാശനത്തിലെ ഇരുണ്ട ജഡമായ ശാന്തിയുല്ല. തന്നെക്കുറിച്ചു് ബോധമുള്ള അനന്തതയുടെ ഹൃദയത്തിൽ അധിവാസസ്ഥാനം താൻ കണ്ടെത്തിയിരിക്കുന്നുവെന്നു് ബോധമുള്ള ഒരാത്മാവു് നേടുന്ന സചേതനമായ ശാന്തിയാണു്, ചൈതന്യം പൂർണ്ണമായ ആഹ്ലാദമാണു നിർവ്വാണം "[19]

'നികൃഷ്ടമായതൊന്നുമില്ല' എന്ന വിശുദ്ധപോളിന്റെ അഭിപ്രായത്തെ വികലമാക്കി ജീവിതത്തിൽ പകർത്തിയക്രിസ്ത്യാനികളോടുള്ള തികഞ്ഞ അപജ്ഞയോടുകൂടിയാണദ്ദേഹം പാശ്ചാത്യദേശത്തേക്കു് പോയതു്, എന്നാൽ, സത്രീഷ്ടുരുടെ അഭിപ്രായമനുസരിച്ചു് അദ്ദേഹം ബൈബിളും പഠിക്കുകയും, യഥാർത്ഥ ക്രിസ്ത്യാനികളുമായി സമ്പർക്കത്തിലേർപ്പെടുകയും ചെയ്തപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യകാല വിശ്വാസം മാറുകയുണ്ടായി

18. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 493
19. " " P. 494

"ഒരേപദമാണുപയോഗിക്കുന്നതെങ്കിലും അതിന്റെ അന്തഃസത്ത യുടെ ആഴവും പരപ്പും എല്ലായിപ്പോഴും വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടേയി രിക്കും. അതുപോലെ ബൈബിളിലെ പല കാര്യങ്ങളും പുതിയ കണ്ടുപിടിത്തങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ—ആധുനിക ശാസ്ത്രങ്ങള ടെ മേഖലയിലുള്ളതല്ല, ആധ്യാത്മിക ലോകത്തുള്ള കണ്ടുപിടി ത്തങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ—പുതുതായി വ്യാഖ്യാനിക്കേണ്ടി വരും"[2] എന്നദ്ദേഹത്തിനു ബോധ്യമായി. യേശുക്രിസ്തുവിനെ മനുഷ്യരാശിയുടെ മഹാനായഒരാചാര്യനായിഅദ്ദേഹംകരുതുന്നു. മുപ്പതു് വർഷക്കാലത്തെ നിശബ്ദതപസ്സും അതിനുശേഷം മരു ഭൂമിയിൽവച്ചു് നാല്പതുദിവസത്തെഉപവാസവുംഅദ്ദേഹത്തിൽ പ്രത്യക്ഷജ്ഞാനമുണ്ടാക്കി. ആന്തരികമായ ആപരിവർത്തനത്തിനു ശേഷം, ലൗകികബന്ധങ്ങളിൽനിന്നുള്ളമോചനത്തിനു പരമ സത്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ജ്ഞാനവും, മനുഷ്യന്റെ ആത്മീയ പരിണാ മത്തിനു ആന്തരിക ശക്തിയുടെ വികാസവുംആണവലംബിക്കേ ണ്ടതെന്നദ്ദേഹം പ്രഖ്യാപിച്ചു. പശ്ചാത്താപത്തിലൂടെ മനുഷ്യനേ ശുദ്ധീകരിക്കാമെന്നദ്ദേഹം കണ്ടെത്തി. പശ്ചാ ത്താപത്തിലൂടെ ആന്തരികമായ ഒരു മഹാവിപ്ലവമാണു് നട ത്തേണ്ടതു്. അതായിരുന്നു യേശുവിന്റെ ഉദ്ദേശ്യവും; മഹാത്മജി തന്റെ പ്രാർത്ഥനായോഗങ്ങളിൽ ബൈബിൾ വായിക്കാറുണ്ടാ യിരുന്നു. ക്രിസ്തുമതവുമായി അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന ബന്ധം വിസ്മരിക്കത്തക്കതല്ല. അതു് പലരേയും തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കുക കൂടിചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ഡോ: എ. സി. ബൗക്കേ; ഈ തെറ്റി ദ്ധാരണയിൽനിന്നാണു്, ഗാന്ധിജിയുടെ ആശയത്തിനുവിടം ക്രിസ്തുമതമാണെന്നും; ഹൈന്ദവ ചിന്താപദ്ധതികളുംക്കു് ഇപ്പ കാരമൊരു ഗാന്ധിജിയെ സൃഷ്ടിക്കാൻ കഴിയുകയില്ലെന്നും പ്രഖ്യാപിച്ചതു്.*

ഖുർആൻ ഗാന്ധിജി ശരിക്കു പഠിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഹിന്ദുമത തത്ത്വങ്ങളിൽ തനിക്കു് മനസ്സിലാകാത്തതു് ഖുർആന്റെ വെളി

★ 'Comparitive religion.'

ച്ചത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞെന്നദ്ദേഹം പറയുന്നു. ഈശ്വര പ്രചോദിതമായ മതമായി ഇസ്ലാംമതത്തെയും, പ്രവാചകനായി നബിയേയും അദ്ദേഹം കരുതുന്നു. കാര്യങ്ങൾ തെറ്റിദ്ധരിക്കണമെന്നാഗ്രഹമില്ലാത്തവർ ഉപദേശസംഹിതയായ ഖുർആൻ പഠിക്കണമെന്നദ്ദേഹം ശുപാർശകൂടി ചെയ്യുകയുണ്ടായി. "ദൈവത്തിനും പ്രപഞ്ചവുമായുള്ള ഐക്യത്തെ പ്രഖ്യാപിക്കുന്ന മഹത്തായ ഒരു സാക്ഷ്യപത്രമാണ് ഖുർആൻ"† ഉദിച്ചതൊക്കെ അസ്തമിക്കുകയും ജനിച്ചതൊക്കെ മരിക്കുകയും പരിവർത്തന വിധേയമായതെല്ലാം ദ്രവിക്കുകയും നശിക്കുകയും ചെയ്യുമെന്ന അടിസ്ഥാനതത്ത്വത്തിന്മേൽ ഈശ്വരനെന്ന; അക്ഷയനായ ജഗന്നിയന്താവിനെന്ന ഏകതത്ത്വത്തിൽ വിശ്വസിക്കുകയും വിഗ്രഹാരാധനയും വ്യക്തിപൂജനയും ഉപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഇസ്ലാംമതം. ധാർമ്മികവും ധിഷണാപരവുമായ പൂർണ്ണതയെ—ഈശ്വരനെ—സകാര്യാനുഭൂതിയുടെ വലയത്തിൽപ്പെടുത്താനാണ് ഇസ്ലാംമതം ശ്രമിക്കുന്നത്. ഏകമൂർത്തിവാദമാണ് ഖുർആൻ അവതരിപ്പിക്കുന്നത്. ഏകതത്വം (one-ness) പദാർത്ഥതത്വം (he-ness) ആത്മതത്വം (I-ness) എന്നീ മൂന്നു പാധികളിൽകൂടി പരമാത്മ പ്രകാശത്തിൽ വിലയം പ്രാപിക്കാം, "മനുഷ്യനിൽ വച്ച് പരമാത്മാവും തന്നെക്കുറിച്ച് തന്നെ ബോധമുള്ളതായിത്തീരുന്നു. സർവ്വഗുണങ്ങളും തികഞ്ഞ മനുഷ്യനിലും പ്രവാചകനിലും പുണ്യവാളനിലും ദൈവവും മനുഷ്യനും ഒന്നായിത്തീരുന്നു." ††

യഹൂദമതവും സൊറാഷ്ട്രമതവും ഗാന്ധിജിയുടെ പരിശോധനയ്ക്ക് വിധേയമായിട്ടുണ്ട്. അവിടെയും അദ്ദേഹത്തിനും പരമസത്യം കണ്ടെത്താൻ പ്രയാസമുണ്ടായില്ല. ദൈവചൈതന്യത്തിന്റെ പ്രകാശനമാണ് ഈ പ്രപഞ്ചം; ആ ചൈതന്യ

† Dr. രാധാകൃഷ്ണൻ. വിശ്വാസത്തിലേക്ക് വീണ്ടും p. 120

†† Dr. രാധാകൃഷ്ണൻ

ത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള മനുഷ്യാത്മാവിന്റെ ദാഹമാണു് പ്രാർത്ഥന; പ്രപഞ്ചം സദാ ദൈവവുമായി സമ്പർക്കത്തിലേർപ്പെടുന്നു; ആ സമ്പർക്കമാധ്യമങ്ങളാ Ten emanations എന്നറിയപ്പെടുന്നു; അപ്രാപ്തമായ വിധേയമല്ലാത്ത ഏകതത്വമാണു്, പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ആദിരൂപമാണു് അതിൽ സുപ്രധാനവും പ്രഥമവുമായ മാധ്യമം; വിവേകവും ബുദ്ധിശക്തിയും, അവബോധശക്തിയും കാരുണ്യവും, നീതിയും സൗന്ദര്യവും, വിജയവും, മഹത്വവും, രാജകീയത്വവും അടിസ്ഥാനതത്വമാണു് മനുഷ്യനു് ആ പരമാത്മചൈതന്യവുമായി ബന്ധം പുലർത്താനുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളാ. ഈ സിദ്ധാന്തങ്ങളാ സനാതന ഹിന്ദുവെന്നു് സ്വയം അഭിമാനിക്കുന്ന ഗാന്ധിജിയെ തൃപ്തനാക്കി.

പഴയനിയമത്തിൽ കാണുന്ന ചെകുത്താന്റെ പ്രതീകമായ 'ആംഗ്രോമെന്യു' Angro-Maisgan) എന്ന ആസുരശക്തിയെ കീഴടക്കിയ സരത്തു സ്ട്ര, ആവിഷ്ക്കരിച്ച സിദ്ധാന്തങ്ങളാണു് സൊറാഷ്ട്ര മതത്തിനുള്ളതു്. 'അഹുരമസദ'യാണു് ലോകത്തിന്റെ ഈശ്വരൻ; എല്ലാറ്റിന്റേയും പ്രഭവസ്ഥാനം അതാണു്. ഈ സർവ്വാതിശായിയായ പരിസ്ഫുരണത്തിനു് പുറമെ ലോകത്തിന്റെ പിതൃഭാഗത്തും, മാതൃഭാഗത്തും മൂന്നു് പരിശുദ്ധാത്മാക്കൾപ്പെവീതം പ്രതിഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ദൈവ്വേയായ 'ആശ' (Asha) (പരമാത്മ) പ്രേമമായ 'വോഹു—മാനോ' (Vohu—mano), നൈസർഗ്ഗിക സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയുള്ള പ്രവർത്തനത്തെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്ന 'ക്ഷത്രാ' (Ksattra)എന്നിവ പിതൃഭാഗത്തും, മാതൃസ്നേഹത്തിന്റെ പ്രതീകമായ 'ആർമൈതി' (Armati) ആദർശത്തിന്റെ പ്രതിനിധിയായ 'ഹൗർവതാത്തു്' (Haurvatat) അനശ്വരതയുടേയും ആത്മീയതയുടേയും തത്വമായ 'അമരതാത്' (Ameratatat) എന്നിവ മാതൃഭാഗത്തും പ്രവർത്തിക്കുന്നു. 'Asha' (ആശ) യിലൂടെ ഈ മാർഗ്ഗമെല്ലാം

സഫലീകരിക്കാമെന്നും സൗത്തുസ്ടാ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ഹൈന്ദവ ദൃഷ്ടിയിലൂടെയാണു് ഗാന്ധിജി ഈ സിദ്ധാന്തങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കിയതും വ്യാഖ്യാനിച്ചതും. രജസ്തമോ ഗുണങ്ങളുടെ വിവിധഭാവങ്ങളും, പരമാത്മചൈതന്യവും അദ്ദേഹം അവിടെ കണ്ടെത്തി. ഇതിൻറെയെല്ലാം പിന്നിലുള്ള ഈശ്വര സാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനദ്ദേഹം പരമപ്രാധാന്യം നൽകി.

എല്ലാമതങ്ങളേയും അദ്ദേഹം സഹിഷ്ണുതയുടെ ദൃഷ്ടിയിലൂടെയാണു് ദർശിച്ചതു്. നല്ലതും ചീത്തയുമായ ആശയങ്ങളുടെ സങ്കലനമായ മതതത്ത്വങ്ങളിൽനിന്നു് നല്ലതിൻറെയെല്ലാം സാരാംശം അദ്ദേഹം ഉൾക്കൊണ്ടു. "ആത്മസംതൃപ്തിക്കു് വേണ്ടി വിഭിന്നമതങ്ങളിലുള്ള വൈദികഗ്രന്ഥങ്ങളൊക്കെ വായിച്ചതുകൊണ്ടു് ക്രിസ്തുമതം, ഇസ്ലാംമതം, സൊറാസ്ട്രീയൻ മതം, യഹൂദമതം, ഹിന്ദുമതം എന്നിവയൊക്കെ എനിക്കു് വേണ്ടതു പരിചിതമായിത്തീർന്നു. ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിച്ചപ്പോൾ എല്ലാ മതങ്ങളോടും ഞാൻ സമഭാവന പുലർത്തിയിരുന്നു.....എല്ലാ മതഗ്രന്ഥങ്ങളും ആദരവോടുകൂടിയാണു് ഞാൻ വായിച്ചതു; എല്ലാറ്റിലും അടിസ്ഥാനപരമായ ഒരേ – യൊരു ധാർമ്മികതത്ത്വമെന്നെ ഞാൻ കണ്ടെത്തുകയും ചെയ്തു"[21] അനിതര സാധാരണമായ ധിഷണാശക്തിയുള്ളവർക്കേ എല്ലാ മതങ്ങളും പഠിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളു. സർവ്വോപരി വിശ്വാസം ഹൃദയതാദാത്മ്യത്തിനതീതമായ ഒന്നാണെന്നു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഓരോ മതത്തിലും അന്തർലീനമായിരിക്കുന്ന സത്യത്തെ കണ്ടെത്തുവാൻ അദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചു.

സിക്കുന്ന തത്ത്വസംഹിതകൾക്കെതിരായ ആശയങ്ങൾ പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിക്കുകയില്ലെന്നു് ശഠിക്കുന്നതു് വിഡ്ഢിത്തമാണു്. എല്ലാമതങ്ങളും പഠിച്ചതുകൊണ്ടു് മുസ്ലീങ്ങളേയും, ഹിന്ദുക്കളേയും, ക്രിസ്ത്യാനികളേയും, പാഴ്സികളേയും (സൊറാസ്ട്രീയൻ മതവിശ്വാസികൾ) കുറെക്കൂടിനല്ല മുസ്ലീങ്ങളും ഹിന്ദുക്കളും, ക്രിസ്ത്യാനികളും, പാഴ്സികളും ആക്കാൻ ഗാന്ധിജിക്കു് കഴിഞ്ഞു.

"നിസ്സഹായമായ ഏകാന്തതയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ പുണ്യാത്മാവായി മഹാത്മാഗാന്ധിയെ നമസ്ക്കരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു".+

+ഏതൽ മേനിൻ

അയിത്ത നിവാരണം

"മേലിലൊരു ജന്മമുണ്ടെങ്കിലന്ന—
ഞാൻ മേദുര ശ്രീ മഴവില്ലാകട്ടെ"

എന്നു് നമ്മുടെ ഒരു മഹാകവി ആശിക്കുകയുണ്ടായി. വൈകാരിക പ്രപഞ്ചത്തിലെ പ്രജാപതിയും സൗന്ദര്യോപാസകനുമായ കവി അങ്ങനെ അഭിലഷിക്കുന്നതിൽ അത്ഭുതമില്ല. എന്നാൽ ഒരു സനാതനഹിന്ദുകുടുംബത്തിൽ ജനിച്ചു്, യാഥാസ്ഥിതികത്വത്തിന്റെ ചുറകുപാടിൽ വളർന്ന ഒരാൾ തനിക്കിനിയൊരു ജന്മമുണ്ടെങ്കിൽ, അതു്, അശരണരും, മർദ്ദിതരും ആയ അയിത്താക്കാരുടെയിടയിലായിരിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നതു് തികച്ചും അസാധാരണമാണു്. ഇപ്രകാരം ആഗ്രഹം പ്രകടിപ്പിച്ചതു് ഗാന്ധിജിയാണു്, കേരളത്തിൽ അദ്ദേഹം നടത്തിയ ഒരു പ്രഭാഷണത്തിലൂടെ.

1927 ഡിസംബർമാസം 11–ാംതീയതി ഗാന്ധിജി ബീഹാർ സംസ്ഥാനം സന്ദർശിച്ചു. ബോംഗാറിലായിരുന്ന അന്നത്തെ പരിപാടി. ദീനബന്ധു ആൻഡ്രൂസുമായി അദ്ദേഹം സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഏറ്റവും ദുർഭാഗ്യകരമായ ഒരു സംഭവമുണ്ടായി. വൃത്തികെട്ട ഒരു തുണിക്കഷണംമാത്രം ധരിച്ചു് നട പകുതിവളഞ്ഞ ഒരു മനുഷ്യൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ഇഴഞ്ഞെത്തി. അയാൾ, ഒരു വൈയ്ക്കോൽക്കൊടിയെടുത്തു് വായിലിട്ടു്, കയ്യുകൂപ്പി നമസ്ക്കരിച്ചു്,

2391

വൈയ്സ്രോൽക്കൊടിയെടുത്തു് തലയിൽത്തിരുകിപോകാനുള്ള ഭാവമായി. ഗന്ധിജി അയാളെ അരികിൽവിളിച്ചു് അയാളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരങ്ങൾ അന്വേഷിച്ചു. ബോംബായിൽ വിറകു് വില്ക്കാൻ വന്നപ്പോൾ ഗാന്ധിജി അവിടെയുണ്ടെന്നറിഞ്ഞു് അദ്ദേഹത്തെക്കാണാനാണു് അയാൾ വന്നതു്. അയാൾ ഒരയിത്തക്കാരനാണെന്നും ഗാന്ധിജി മനസ്സിലാക്കി. അയാൾ വൈയ്സ്രോൽക്കൊടിയെടുത്തു് ചവച്ചതും മറ്റും എന്തിനാണെന്നു് ഗാന്ധിജി അയാളോടു് ചോദിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ ബഹുമാനിക്കാൻവേണ്ടിയാണു് തൻ ആ വിദ്യകളൊക്കെക്കൊട്ടിയതെന്നു് അയാൾ അദ്ദേഹത്തെ അറിയിച്ചു. ഗാന്ധിജിയുടെ ഹിന്ദുത്വം അപ്പോൾ വല്ലാതെ പ്രണിതമായിരുന്നു. ആ ബഹുമാനപ്രകടനം അദ്ദേഹത്തിനു് ദുർവ്വഹമായിത്തോന്നി. തന്നിക്കെന്തെങ്കിലും സംഭാവന തരാൻ ഗാന്ധിജി അയാളോടു് പറഞ്ഞു. അരയിൽ ചെമ്പു് നാണയങ്ങളുണ്ടോയെന്നയാൾ തപ്പിനോക്കി. ഇതു് കണ്ടു് ഗാന്ധിജി പറഞ്ഞു. "നിങ്ങളുടെ കാശൊന്നിക്കുവേണ്ട; അതിലും നല്ലതെന്തെങ്കിലും തരണം" അയാൾ നിശബ്ദനായി നിന്നു. ഗാന്ധിജി വേദനിക്കുന്ന അന്തരംഗത്തോടെ തുടർന്നു് പറഞ്ഞു. "നിങ്ങൾ എനിക്കു് തരണമെന്നു ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന സംഭാവന ഈ ഭൂമിയിൽ ആർക്കു് വേണ്ടിയും വായിൽ വയ്ക്കാലിടുകയില്ലെന്ന വാശ്വാനമാണു്; അതു് മനുഷ്യന്റെ അന്തസ്സിനു ചേർന്നതല്ല....." അയാൾ ഗാന്ധിജിക്കു് അപ്രകാരമൊരു വാശ്വാനം നൽകി. "ആ ദാനം ഉദാരശീലരായ ഈ രാജ്യക്കാർ എന്നെ ഏല്പിക്കുന്ന പണത്തേക്കാൾ വിലപ്പെട്ടതായിരിക്കും. ഈ അയിത്തം നമ്മുടെ ഏറ്റവും വലിയ അപമാനമാണു്. ഇതുകൊണ്ടു് മാനഹാനി അധികമധികം വേരുന്നിവരികയാണു്"* തിക്തമായ ഇത്തരത്തിലുള്ള അനുഭവങ്ങൾക്കു ശേഷമാണു്, അയിത്തം ഹിന്ദുമതത്തിന്റെ ഭാഗമാണെങ്കിൽ

★ Young India 22—12—1927

താനൊരു ഹിന്ദുവായിരിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ലായെന്നദ്ദേഹം പ്രഖ്യാപിച്ചതു്. തന്റെ മൗലികതത്ത്വങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ, സത്യത്തിനും സ്നേഹത്തിനും, യുക്തിക്കും ബുദ്ധിക്കും നിരക്കാത്ത അയിത്തം ഹിന്ദുമതാചാരമായി അദ്ദേഹത്തിനു് കൈക്കൊള്ളാൻ സാധിച്ചില്ല.

ഹിന്ദുമതാചാരമാണു് അയിത്തമെന്നു് പറയുന്നതു് തെറ്റാണെന്നു് ഗാന്ധിജി പ്രഖ്യാപിച്ചു. പശുവിനെപ്പോലും പൂജിക്കണമെന്നനുശാസിക്കുന്ന ഒരു മതം, മനുഷ്യനെ, അവന്റെ സഹോദരനെ, ഇത്രത്തിൽ അകറ്റി നിർത്തണമെന്നനുശാസിക്കുമെന്നദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചില്ല. ഹിന്ദുമതത്തിൽ പറയുന്ന അയിത്തം താത്കാലികവും എളുപ്പത്തിൽ നീക്കാവുന്നതുമാണു്. അതിനു് കർത്താവിനോടു് ബന്ധമില്ല; കർമ്മത്തോടാണു് ബന്ധം. ശുചീകരണപ്രവർത്തനം ചെയ്യുന്ന ഒരാൾ മാലിന്യംകൊണ്ടു് അയിത്തക്കാരനാകുന്നു; കുളിച്ചശേഷം അയാൾ മാറുന്നു. അയാൾ ശുചീകരണപ്രവൃത്തി ചെയ്യുമ്പോൾ ആ കർമ്മത്തിന്റെ ചുവട്ടിലിട്ടു് അയാളെ ചവിട്ടുന്നതു് മനുഷ്യത്വത്തിനു് യോജിക്കാത്തതാണു്. "സ്വധർമ്മം സമുചിതമായി അനുഷ്ഠിച്ച ബ്രാഹ്മണനും അപ്രകാരംതന്നെ ചെയ്ത തോട്ടിക്കും ഈശ്വരന്റെ പുസ്തകത്തിൽ മാർക്കു് തുല്യമാണു്. ഓരോരുത്തർക്കും നീക്കിവച്ച ധർമ്മങ്ങൾചെയ്തുകൊണ്ടു് അവിടെ എല്ലാവരും തുല്യരായി നില്ക്കുന്നു" x അതിനാൽ മതത്തിന്റെ പേരിൽ അയിത്തമാചരിക്കുന്നതു് മനുഷ്യത്വത്തോടുള്ള അവജ്ഞയെയാണു് കാണിക്കുന്നതു്. "മതം മനുഷ്യനെ സുരക്ഷിതനാക്കാനുള്ളതാണു്; അവനെ സ്വന്തം കർമ്മത്തിന്റെ ചുവട്ടിലിട്ടു് ചവിട്ടുവാനുള്ളതല്ല."x

---

x. ഗാന്ധിജി. Harijan.

അവഗണിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ആ സമുദായവും ഈശ്വരന്റെ അനുഗ്രഹം അനുഭവിക്കുന്നു. അവർ പൊതുവിൽ ഒരു മാന്യമായ പേരിൽ അറിയപ്പെടണമെന്നു് ഗാന്ധിജി ആഗ്രഹിച്ചു. തൽഫലമായി, മഹർഷി നരേന്ദ്രമേത്തായുടെ ഉപദേശപ്രകാരം 'ഹരിജൻ' എന്ന പേരു് അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചു. അങ്ങനെ, ഈശ്വരന്റെ ജനങ്ങളെ എന്നർത്ഥത്തിലുള്ള ഹരിജനങ്ങളെ എന്നു് അവർ ഇന്നറിയപ്പെടുന്നു.

അയിത്ത നിവാരണത്തിനു് ഗാന്ധിജി കൈക്കൊണ്ട നയം അഹിംസയുടേതും സ്നേഹത്തിന്റേതും തന്നെയായിരുന്നു. "നാം, സ്നേഹം കൊണ്ടും ആത്മത്യാഗം കൊണ്ടും, അനുസ്യൂതമായ സംയമനംകൊണ്ടും യാഥാസ്ഥിതികരുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ നിശബ്ദ പരിവർത്തനമുളവാക്കാൻ നമ്മുടെ ജീവിത വിശുദ്ധിയെവിട്ടുകൊണ്ടും അവരെ സ്വാധീനരാക്കണം". എന്നാൽ മാത്രമെ അയിത്താചാരം നിർത്താൻ സാധിക്കുകയുള്ളു. അക്രമത്തിലൂടെ, അധിക്ഷേപത്തിലൂടെ, മൃഗീയശക്തിയിലൂടെ അതു് നേടാനാവില്ല. "അനീതിയിലോ, അസത്യത്തിലോ, ഹിംസയിലോ വിശ്വാസം ഉറപ്പിക്കുന്ന മതവും രാജ്യവും ഭൂമുഖത്തു് നിന്നു് തുടച്ചു് മാറ്റപ്പെടും".

യാഥാസ്ഥിതികരുടെ മനഃപരിവർത്തനത്തിനു് അദ്ദേഹം തന്റെ 'ജീവിത വിശുദ്ധി' പ്രയോഗിക്കുകതന്നെചെയ്തു. 1924–ൽ തിരുനാവായ് മണൽപ്പുറത്തു് ഒരു യോഗത്തിനു് ഗാന്ധിജി ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഹരിജനോദ്ധാരണ പ്രവർത്തനവും പ്രചരണവുമായിരുന്ന അന്നത്തെ പരിപാടികളം. ഗാന്ധിജിയെ സ്വീകരിക്കാൻ ഒരു ഹരിജൻ ബാലികയെ തയ്യാറാക്കി നിർത്തിയിരുന്നു. ഗാന്ധിജി സ്റ്റേജിൽവന്നയുടനെ ആ പെൺകിടാവു് തന്റെ കൈവശമുണ്ടായിരുന്ന ഹാരം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴുത്തിലർപ്പിച്ചു് സ്വീകരിച്ചു. അതൊരു ഹരിജൻ

ബാലികയാണെന്നും അടുത്തു നിന്നവർ സസന്തോഷം ഗാന്ധിജിയോടു പറഞ്ഞു. നിമിഷത്തിനുള്ളിൽ, അദ്ദേഹം, ആ ബാലികയെ വാരിപ്പുണർന്നുകൊണ്ടു്, സ്നേഹപരവശനായ ഒരു വത്സല പിതാവിനെപ്പോലെ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: "My child, you cannot follow my language. But you know the language of my heart, the language of my eyes!" ഈ സംഭവത്തിനും ദൃക്സാക്ഷികളായ സഭാവാസികളുടെ കർണ്ണപുടങ്ങളും സ്നേഹത്തിന്റെ ഈ വാക്കുകളുംകൊണ്ടു് കുളിർത്തു. അവർ ആനന്ദംകൊണ്ടു് ഹർഷപുളകിതരായി. മഹാത്മാവിന്റെ സ്നേഹ സാഗരത്തിന്റെ ആഴവും പരപ്പും അവർക്കും ശരിക്കും അനുഭവിച്ചറിയാൻ സാധിച്ചു. ഇപ്രകാരമുള്ള എത്രയെത്ര ഹൃദയസ്പർശകങ്ങളായ സംഭവങ്ങളാണു് ആ ജീവിതത്തിൽ നമുക്കു കാണാവുന്നതു് !!

ഇന്നത്തെ അസ്വസ്ഥത

വ്യാപാരിയായ ഒരു നമ്പൂതിരി ഉത്സവം കാണാൻ പുറപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അയല്പക്കാരനായ ഒരു കള്ളൻ വ്യാപാരിയെ അനുഗമിച്ചിരുന്നു. വ്യാപാരിയുടെ കൈവശമുള്ള പണക്കിഴിമോഷ്ടിക്കുക എന്നതായിരുന്നു അയാളുടെ ഉദ്ദേശ്യം. അന്നു് രാത്രി അവർ ഒരു ധർമ്മശാലയിൽ വിശ്രമിച്ചു. എല്ലാവരും ഉറക്കമായപ്പോൾ ആ മോഷ്ടാവു് നമ്പൂതിരിയുടെ പണക്കിഴി അന്വേഷിച്ചു് തുടങ്ങി. അയാൾ എത്രശ്രമിച്ചിട്ടും അതു് കണ്ടെത്താൻ സാധിച്ചില്ല, നിരാശനായി അയാൾ കിടന്നുറങ്ങി. പിറേറദിവസം അയാൾ നമ്പൂതിരിയോടു് പറഞ്ഞു. 'ഇവിടെ കള്ളന്മാരുണ്ടു്. പണം സൂക്ഷിച്ചു് വച്ചോളണം' എന്നു്. ബുദ്ധിമാനായ നമ്പൂതിരി ഉള്ളിൽ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് പറഞ്ഞു. 'അയ്യോ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ തലയിണക്കടിയിൽവച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അതെത്ര സുരക്ഷിതമായി അവിടെയിരുന്നു!' കള്ളൻ ഇതു് കേട്ടു് അമ്പരന്നുപോയി; അത്ഭുതപ്പെട്ടുപോയി. തനിക്കു് പറ്റിയ അമളിയിൽ ഖേദം പ്രകടിപ്പിച്ചു.

ഇന്നു് നമ്മുടെ ഓരോരുത്തരുടേയും അവസ്ഥ ഈ കള്ളന്റെതാണു്. നമുക്കു് വേണ്ടുന്ന കായ്ങ്ങളും നമ്മിൽത്തന്നെ അന്തർലീനമായിരിക്കുന്നു; അതു കണ്ടെത്താൻ നമുക്കു് ശ്രേഷിയില്ല; അതിനൊട്ടു് സമയവുമില്ല. ആഗ്രഹസഫലീകരണത്തിനു് കണ്ണാടിക്കൂട്ടിലെ ഈച്ചയെപ്പോലെ അങ്ങുമിങ്ങും പരതി നടന്നു് ജീവിതത്തിന്റെ ഏറിയപങ്കും നാം നശിപ്പിക്കുന്നു. ഇന്നു് മനുഷ്യന്റെ എല്ലാ ജീവിതരംഗങ്ങളും, അസ്വസ്ഥപൂണ്ണങ്ങളാണു്. മരീചികാ പ്രവൃത്തനമെന്നപോലെ, സംതൃപ്തിയുടെ

ദീപിലെത്തുമ്പോഴും വീണ്ടും ആഗ്രഹങ്ങളുടെ ഭ്രഖണ്ഡങ്ങൾ മുന്നിൽ നിവർന്നുവരുന്നു. ഇങ്ങനെ അനന്തമായ പ്രയാണം നടത്തുകയാണു് മനുഷ്യൻ.

"എവിടെത്തിരിഞ്ഞെങ്ങു് നോക്കിയാലും
അയിടെല്ലാം പൂത്തമരങ്ങൾ മാത്രം"

എന്ന മനോഹരമായ ഈരടി

"എവിടെത്തിരിഞ്ഞെങ്ങു് നോക്കിയാലും
അവിടെല്ലാം അസ്വസ്ഥതകൾ മാത്രം"

എന്നിങ്ങനെ മാറിയെഴുതിയാൽ നമ്മുടെ ജീവിത മണ്ഡലത്തിന്റെ ഇന്നത്തെ സ്ഥിതിവിശേഷത്തിനു് വളരെയധികം യോജിക്കും. ഉദാഹരണത്തിനു് ചില ലേഖന ശകലങ്ങൾ ചുവടെ ചേർക്കാം.

1. "To day there is tension through out the world. It is painful to have to say that the countries, which committed violence on the largest scale against others, happen to be the followers of Lord Christ."

—Acharyavinoba Bhave; The Hindu; 1967-11-25

2. "India is passing through a crisis. There is conflict and tension in every walk of life"

—K. Arunachalam. The Hindu, 1968—1—7

3. Soviet Premier ·Alexikosygens' ten day rest-cum-cure stay in the Karlovyvary and his discussion with Czechoslovak leaders in the latter half of may led to an appart lessening of tension between the Checlovak reformers and the orthodox hard liner Soviet leaders"

....The Sunday standard. 1968—10—27

4. "South East Asia like the rest of the world went through 1967 more with frustration than Satisfaction. There was no political upheavels; But quiet a few economic problems have risen.....The international war in Vietnam continued in a military Stalemate and diplomatie dead locks." —The Hindu 1968—1—20

By. V. T. Sambandam

5. Without a global atomic conflict in the course of which, as Mao has admitted a 'third' or a 'half' of man kind may perish.

—C. L. Sulzberger. The Hindu.

6. To day we live in a violent world. Every where there is a mood of restlessness and a desire for change I have often expressed the view that it the people in authority, the world over cannot read the writtings on the wall and accept the necessity for change, inevitably change will be brought about by violent means."

—Uthant. Blitz Gandhi Birth centinary Special. 1968-10-2.

ഏതവസ്ഥയിലും മനുഷ്യൻ ഇന്നും അസംതൃപ്തനായിരിക്കുകയാണു്. വിജയത്തിന്റെ നെറുകയിലും, പരാജയത്തിന്റെ അഗാധഗർത്തത്തിലും സമാധാനത്തിനു് വേണ്ടി അവൻ പോരാടുകയാണിന്നും. മനുഷ്യന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയും, പ്രയത്നശീലവും അവനെ പ്രകൃതിയുടെ നിഗൂഢതകളിലേക്കു് നയിക്കുകയുണ്ടായി. ജൂൾസ് വേർണിയെന്ന ഫ്രഞ്ചു് സാഹിത്യകാരന്റെ മനോമുകുരത്തിൽ പ്രതിഫലിച്ച മനുഷ്യന്റെ ചാന്ദ്രസ്പർശനം, നയിൽ ആസ്സോംസ്ട്രോം, ആൽഡ്രിനും ചന്ദ്രന്റെ

ഉപരിതലത്തിൽ പ്രശാന്തസമുദ്രത്തിൽ (Ocean of Tranquility] പാദം കുത്തിയതോടെ സാക്ഷാത്ക്കരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. ഒരു മനുഷ്യനെസംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ചന്ദ്രനിലേക്ക് ലൂണാർ മൊഡ്യൂളിൽ നിന്നുള്ള ചാട്ടം വളരെച്ചെറുതായിരുന്നെങ്കിലും മാനവരാശിക്കു് വളരെ ആയാസകരവും പ്രധാനപ്പെട്ടതുമായിരുന്നു.' മാനവരാശിയുടെ ധീരരായ ആ പ്രതിനിധികൾ അവിടെ ഒരു ലോഹഫലകം അനാച്ഛാദനം ചെയ്തു. "ഭൂമിയെന്ന ഗ്രഹത്തിൽനിന്നു് A. D. 1969–ാംമാണ്ടു് മനുഷ്യൻ കാലുകുത്തിയതിവിടെയാണു്; മാനവരാശിയുടെ സമാധാനത്തിനു് വേണ്ടിയാണു് ഞങ്ങൾ ഇവിടെ വന്നതു്" എന്നു് അതിൽ മുദ്രണം ചെയ്തിരുന്നു. മനുഷ്യന്റെ മഹത്തമമായ ആ നേട്ടത്തിൽനിന്നുത്ഭൂതമായ ആനന്ദപ്രകടനത്തിനിടക്കു്, സന്തോഷംകൊണ്ടു് വിജൃംഭിതമായ മനുഷ്യന്റെ പ്രകാശമാനമായ മുഖകമലത്തിലൂടെ ഒരു കറുത്ത രേഖ ഓടിമറഞ്ഞു! അസമാധാനം! അതിനെ വെല്ലാനുള്ള വെല്ലുവിളിയുടെ പ്രതിഫലനമാണു് ആ ഫലകത്തിൽ കണ്ടെത്തിയതു്. മനുഷ്യരാശിക്കു് സമാധാനം കണ്ടെത്താൻ ചാന്ദ്രസ്പർശനം സഹായകമാകുമോ? നമ്മിൽത്തന്നെ കുടികൊള്ളുന്ന മാനവസ്നേഹത്തെ തട്ടിയുയർത്താൻ ഭീകരസമുദ്രം [Ocean of Crisis) പള്ളയിൽപ്പേറുന്ന ആ ഗ്രഹത്തിനു് സാധിക്കുമോ?

വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പു് മാർക്ക് ടയിൻ അമേരിക്കയെ 'United lynching States' (കൊലയുടെ ഐക്യസംസ്ഥാനം) എന്നു് വിശേഷിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. ഈ അധിക്ഷേപത്തിനു് ശേഷമാണു് മാനവരാശിയുടെ സാഹോദര്യ സദ്ഭാവത്തിനു വേണ്ടി നിലകൊണ്ട ഫിറർ സ് ജറാൾഡ് കെന്നടിയും മാർട്ടിൻ ലൂഥർകിംഗും, റോബർട്ട് കെന്നടിയും മരവും വധിക്കപ്പെട്ടതു്. മാർക്കടയിന്റെ ആ അധിക്ഷേപം വനരോദനമായി തള്ള

പ്പെടുകയാണുണ്ടായതു്. അതു് ആരുടേയും ഹൃദയത്തെ വേണ്ട രീതിയിൽ സ്പർശിച്ചില്ല, ശക്തിത്തിനു് മൂർച്ചയില്ലാഞ്ഞല്ല, അതേല്പിച്ച ഹൃദയങ്ങളാകട്ടെ അതികഠിനങ്ങളായിപ്പോയതുകൊണ്ടാണു്. മാനവസഹജഭാവത്തിനു് നിരക്കാത്ത എത്രയെത്ര സംഭവങ്ങളാണു് ഉയർന്നതലങ്ങളിലും താഴ്ന്ന തലങ്ങളിലും ദൈനന്ദിനം നടക്കുന്നു. ഇതെല്ലാം എവിടെയാണു് നടക്കുന്നതു്? യേശുക്രിസ്തു, നബി, ബുദ്ധൻ, അരിസ്റ്റോട്ടിൽ, ഗലീലിയോ, മഹാത്മജി മുതലായ യഥാർത്ഥ മനുഷ്യർ ജീവിച്ച മണ്ണിലാണു്; അവരുടെ ഉപദേശങ്ങളും തത്ത്വസംഹിതകളും പേറിക്കൊണ്ടാണു് — പ്രവർത്തനക്ഷമമായ ടോർച്ചു് ലൈറ്റു് കൈവശമിരിക്കെയാണു് അന്ധകാരത്തിൽ വഴിവക്കിലുള്ളശിലയിൽത്തട്ടി നിലംപതിക്കുന്നതു്. വഴികാട്ടിയില്ലാഞ്ഞല്ലകാട്ടിൽക്കരേറിയതു്. വഴികാട്ടിയെ അനുസരിക്കാത്തതുകൊണ്ടുമല്ല വഴികാട്ടി കാട്ടിലേക്കു് ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയതുമല്ല കാരണം. പിന്നെന്താണു്? ഇതിലൊന്നിലും പെടാത്ത, അതേസമയം ഇതെല്ലാംതന്നെ കാരണമായ അംശമാണതിനു് നിദാനമെന്നു് പറഞ്ഞാൽ പലരും വിശ്വസിച്ചില്ലെന്നു് വരും. പലർക്കും വഴികാട്ടികളുണ്ടു്, അവരെല്ലാം കപടതയുടെ വേഷധാരികളാണെന്നു് മാത്രം; ആ കാപട്യം കണ്ടറിയാൻ യാത്രികനു് കഴിയുന്നില്ല. വഴികാട്ടി യഥാർത്ഥ മാർഗ്ഗദർശിയാണെങ്കിൽ അയാളം പറയുന്നതു് ശ്രദ്ധിക്കുന്നതേയുള്ളു, അതു് ഹൃദയത്തേയും തലച്ചോറിനേയും സ്പർശിക്കുന്നില്ല. വഴികാണിക്കാൻ വന്നവൻ കാട്ടിലേക്കു് മുണ്ടിയില്ലെങ്കിലും നൈമിഷിക പ്രേരണയുടെ പിന്നേ അയാളം കാട്ടുകയറിയതാണു്. സൂക്ഷ്മങ്ങളായ ഈ തകരാറുകൾ എങ്ങനെയാണു് സംജാതമായതു്? അതു് അകറ്റാനുള്ളതുണ്ടോ? എങ്കിൽ അതെങ്ങനെയായിരിക്കണം?

ഭാരതത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധിക്കു് 'മറാരേക്കാളും

കാരണഭൂതൻ' മഹാത്മജിയായിരുന്നു. ഭാഷയുടേയും, വേഷത്തിന്റെയും, സ്വഭാവാചാര വിശേഷങ്ങളുടെയും വൈവിധ്യമാർന്ന സ്ഥിതിവിശേഷത്തിൽനിന്നും ഏകതാമെന്ന മനോഭാവത്തിലേക്കും ഭാരതജനതയെയാകമാനം നയിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനുകഴിഞ്ഞു. എന്നാൽ വിധിവൈപരീത്യമെന്നും പറയട്ടേ, ആ മനുഷ്യൻ എന്തിനും വേണ്ടി ജീവിച്ചുവോ, അതിനുംവേണ്ടി; ആക്കുവേണ്ടി പ്രവർത്തിച്ചുവോ, അവരിൽ ഒരുവനാൽ അദ്ദേഹം വധിക്കപ്പെട്ടു! മനുഷ്യൻ നന്ദികെട്ട മൃഗമാണു്. ഈ 'രണ്ടാം ക്രൂശാരോഹണ'ത്തിന്റെ കാരണമെന്താണു്? വസ്തുസ്ഥിതി കൃത്യം വേണ്ടവിധത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാൻ നമുക്കു സാധിച്ചില്ലായെന്നതു തന്നെ. കാട്ടുമൃഗങ്ങളുടെ ജഞ്ജരശബ്ദത്തിനിടക്കു ഹിംസ്രജന്തുക്കളുടെ അലർച്ചയ്ക്കിടക്കു, അട്ടഹാസ മുഖരിതമായ അന്തരീക്ഷത്തിൽ അലതല്ലുന്ന മണിവീണാനാദം ആരാണു് ആസ്വദിക്കുന്നതു്! അതിനാർക്കും കഴിയുന്നില്ല! മനുഷ്യൻ അപൂർണ്ണനാണു്. ആ അപൂർണ്ണത അവന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ കളങ്കപ്പെടുത്തുന്നു. അല്പമാത്രമായ ആ കളങ്കപങ്കത്തെ മാത്രം കാണുന്ന ദോഷൈകദൃക്കുകളായിപ്പോയീ നാം. നന്മയുടെ അംശത്തെ നാം നിരാകരിക്കുന്നെങ്കിൽ അതായിരിക്കും നമ്മുടെ ആത്യന്തിക നാശത്തിനു് കാരണം. അജ്ഞതയുൽഭൂതിതമായ്, സങ്കുചിതത്വത്തിനതീയമായ ഒരപകർഷകത, ഒരു ശാപം മനുഷ്യനുണ്ടാകാനില്ല.

മറെറാരു കാരണം നമ്മുടെ വിശ്വാസത്തിന്റെ വൈകല്യമാണു്. വിശ്വാസത്തിന്റെ ലോകത്തു് നാമിന്നു് ത്രിശങ്കുവിലാണു്. അഹിംസാമാർഗ്ഗത്തിലുള്ള നമ്മുടെ വിശ്വാസം തന്നെ ഉദാഹരണമായെടുക്കാം. നമുക്കിണു് അഹിംസയിൽ വിശ്വാസമില്ല; ഹിംസയിലും അല്പംപോലും വിശ്വാസമില്ല. ഇതിനു് രണ്ടിനും മധ്യത്തുള്ള ഒരവസ്ഥയിൽ, ക്ലോക്കിന്റെ

പെൻവലം പോലെ നമ്മുടെ വിശ്വാസം ആടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണു്, ഉലഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണു്. ഇത്തരം അനവധി പ്രശ്നങ്ങളുടെ മധ്യവർത്തികളായ നാം തുാജ്യഗ്രാഹ്യ വിവേചനശക്തിയില്ലാതെ ശ്വാസംമുട്ടിക്കഴിയുകയാണു്.

ഘടികാരത്തിനു് താക്കോൽ കൊടുക്കുന്നതുപോലെ നമ്മുടെ അന്തരാത്മാവിനും പരിശുദ്ധിയുടെ താക്കോൽ കൊടുക്കണം; അല്ലെങ്കിൽ നമ്മുടെ ആന്തരചേതനതന്നെ നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകുമെന്നു് ഗാന്ധിജി കൂടക്കൂടെ നമ്മെ അനുസ്മരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ബാഹ്യസമ്പർക്കമോ, ബാഹ്യാന്തരീക്ഷത്തിന്റെ സമ്മർദ്ദമോ ആന്തരചേതനയെ സ്പർശിക്കാതെയിരിക്കില്ല. നാശത്തിന്റെ മധ്യത്തു്, പരസ്പര വിദ്വേഷത്തിന്റെ മലിനതയേറിയ അന്തരീക്ഷത്തിൽ, സ്വാർത്ഥതയുടേയും സങ്കുചിതത്വത്തിന്റേയും കൂരിരുട്ടിൽ നാം ജീവിച്ചാൽ നമ്മുടെ ആന്തര സ്വഭാവം ദുഷിച്ചുതായിത്തീരും; മാനവധർമ്മം മൃഗധർമ്മത്തിൽനിന്നു് വ്യതിരിക്തമല്ലാത്തതായിത്തീർന്നുപോകും. അതിനാൽ ഈ തെറ്റിദ്ധാരണകളും, വഴിപിഴച്ച പോക്കുകളും ദൂരീകരിക്കേണ്ടതു് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണു്.

മാനവരാശിയുടെ, പ്രത്യേകിച്ചു് ഭാരതീയരുടെ, അസ്വസ്ഥതയോർക്കുമ്പോൾ സ്മൃതിപഥത്തിൽ പൊന്തിവരുന്നതു് ആംഗലകവി ഫ്രാൻസിസ് തോംസന്റെ 'ദി ഹൌണ്ടു് ഓഫ് ഹെവൻ' എന്ന കൃതിയാണു്. ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ ഒരു പ്രതീകമെന്നപോലെ ഒരു മനുഷ്യൻ ഭൗതികാഡംബരങ്ങളുടെ പിന്നാലെ, ഭോഗതൃഷ്ണയുടെ അന്ധമായ ആശ്ലേഷവ്യഗ്രതയിൽ, സന്മാർഗ്ഗികമണ്ഡലത്തിൽനിന്നു് ബഹുദൂരം അകന്നു് സഞ്ചരിക്കുന്നു. ആ സഞ്ചാരവേളയിൽ തന്നെ ഒരു വേട്ടനായ് അനുധാവനം ചെയ്യുന്നതായി അയാൾക്കു് ഭ്രമമുണ്ടാകുന്നു.

കാട്ടം, മേട്ടം, കടല്വം, കായല്വം എന്നു വേണ്ട ലോകത്തിന്റെ സവ്വകോണിലും അസ്വസ്ഥനായി അയാളലഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു നടന്നു. വേട്ടനായ അയാളെ കീഴക്കാൻ പുറകേ തുടർച്ചയായി ഓടിക്കൊണ്ടേയിരുന്നു. അവസാനം – ആ ജീവിതത്തിന്റെ സായാഹ്നവേളയിൽ,—വേട്ടപ്പട്ടിക്കു കീഴടങ്ങി. അപ്പോഴേക്കും അയാളം സമ്പത്തിന്റെ ഉന്മാദാവസ്ഥയിൽനിന്നു ഭാരിദ്ര്യത്തിന്റെ പൈശാചികാവസ്ഥയിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ആരുടേയും പുറകേ സ്നേഹചഷകവുമായി, ശാന്തിയുടെ പൊൻതാലവുമേന്തി ഓടിയെത്താവുള്ള നിയതി ഗതിയായിരുന്ന ആ വേട്ടനായ!! സമ്പത്തിന്റെ പിടിയിൽനിന്നു ഈശ്വരാഭിമുഖ്യം നേടിയ ആ മനുഷ്യൻ തന്റെ ഭൂതകാലത്തിലേക്കൊന്നു തിരിഞ്ഞുനോക്കി! ഹൃദയഭേദകമായ കാഴ്ചയാണു അയാളംക്കവിടെ കാണാൻ സാധിച്ചതു. ഹൃദയം പൊട്ടുമാറുച്ചത്തിൽ അയാളം തേങ്ങിക്കരഞ്ഞു.

"My mangled youth lies
dead beneath the heap
My days have craeked
and gone up in smoke! "

ആ ജീവിതത്തിന്റെ നല്ലൊരുഭാഗംസമയം നിരർത്ഥകപ്രശ്നങ്ങളംക്കു അജ്ഞതയുടെ അന്ധകാരത്തിൽ അയാളം ചെലവിട്ടിരുന്നു. ഫലമോ, ആ മോഹനദിനങ്ങളം അത്ഥശൂന്യമായ പുകച്ചുരുളുകളായി വിഹായസ്സിന്റെ അനന്തതയിലേക്കു ഉയർന്നുപോയി! സ്നേഹസ്വരൂപനായ നിയതി അയാളെ ബോധവാനാക്കി,

"All things betrays thee,
who betrays me,
Naught shelteres thee,
who willn't shelters me"!

നിഷ്ക്കളങ്കതയോടെ ആ തപ്തഹൃദയൻ തുറന്നു പറഞ്ഞുപോയി,

"——though I knew His love who followed,
Yet, was I sore adread,
Lest, having Him, I must have
maught beside"

പശ്ചാത്താപ വിവശനായ അയാളെ ദൈവേശ്വ കൈവെടിഞ്ഞില്ല.

" All which I took from thee
I did but take,
Not for thy harms,
But just that though might seek,
it in my arms,
.....I have stored in thee at home, Rise,
clasp my hands, and come!!"

ആത്മപരിശോധനയും, സ്ഥിതിബോധവും ഇല്ലാതെ, യാന്ത്രികമായി ജീവിക്കുന്ന ബഹുഭൂരിപക്ഷം ജനങ്ങളും 'ഹെവൺ ഓഫ് ഹെവനി'ലെ മനുഷ്യനെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നവരാണ്.

ജീവിതത്തിൽ അവലംബമാക്കേണ്ട അനുപേക്ഷണീയഘടകങ്ങളുടെ തിരസ്ക്കരണമാണ് നമ്മെ അധഃപ്പതിപ്പിക്കുന്നതും നശിപ്പിക്കുന്നതും. ഓരോ വിഭാഗം ജനതയും അസ

സ്ഥതയനുഭവിക്കുന്നവരാണു്. എന്നാൽ. എല്ലാത്തരത്തിലുള്ള അസ്വാസ്ഥകളും നിവാരണം ചെയ്യുന്നതുകുന്ന തത്ത്വങ്ങളും ഉപകരണങ്ങളും പൂർവ്വസൂരികൾ വഴി നാം കരസ്ഥമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ, ആ തത്ത്വസംഹിതകളോടു് ഒരു വിമുഖത പൊതുവെ അനുഭവേദ്യമായിരിക്കുന്നു. പൂർവികർ കണ്ടെത്തിയ സുഗമമായ പാതകളും നമ്മുടെ ധിഷണക്കും കണ്ടെത്താൻ കഴിയും. ആ പാതയിലൂടെ സ്വന്തം ബുദ്ധിയും കഴിവും ഉപയോഗിച്ചു് സുഗമമായി നമുക്കു് സഞ്ചരിക്കാം. പൂർവ്വികരിൽ നിന്നു് ഊർജ്ജം വഴികളും മാത്രമായിരിക്കും നമുക്കു് കിട്ടുക, അതു് നാം വേണ്ടവിധത്തിൽ ഉപയോഗിക്കാൻ പഠിക്കുക.

ഭാരതത്തിന്റെ ഇന്നത്തെ അസ്വാസ്ഥ്യം എന്താണെന്നൊന്നാലോചിച്ചു് നോക്കുക. സാമ്പത്തികതകർച്ച, രാഷ്ട്രീയ നിശ്ചയത്തത്വം, വിദ്യാഭ്യാസവികേന്ദ്രീകരണം. സാംസ്കാരികാധഃപ്പതനം, സന്മാർഗ്ഗവ്യതിയാനം, പൊതുവെ അതൃപ്തി, വിദ്യാർത്ഥികളുടെയിടയിൽ, ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെയിടയിൽ, എന്നുവേണ്ട 'Every walk of life' എന്നു് പറഞ്ഞതുപോലെവേണം പറയാൻ, അസ്വാസ്ഥതയുണ്ടു്. 1947 ഓഗസ്റ്റു് മാസം 14–ാം തീയതി അർദ്ധരാത്രി, ലോകമെങ്ങും സുഖനിദ്രയിലാണ്ടു് കിടക്കുമ്പോൾ, ഭാരതാംബ പുതിയ പ്രതീക്ഷകളോടെ, പുതിയ പ്രതിജ്ഞകളോടെ ജീവിക്കാൻവേണ്ടി മുറിയിട്ടുണർന്നു. നേതാക്കളൊന്നു് ചിന്തിച്ചു്, ഗാന്ധിമാർഗ്ഗം ഭാരതത്തിന്റെ പുരോഗമനസരണിയാക്കാൻ തീരുമാനിച്ചതോടെ ഭാരതാംബയുടെ ഉള്ളം കുളിർത്തു. എന്നാൽ ഗാന്ധിജിയുടെ ചുവടുകളെ പിന്തുടരുന്നുള്ള നമ്മുടെ മഹനീയ പ്രതിജ്ഞയിൽനിന്നു് തന്നെ നാം ബഹുദൂരം അകന്നിരിക്കുകയാണു്. അതു് തന്നെയാണു് മേൽക്കാണിച്ച അപകർഷതകൾക്കും അസ്വാസ്ഥ്യങ്ങൾക്കും തണ്ടു് കാരണം.—വിശ്വാസവും യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളും മേഖലകളിലായി

പോയി എന്നതു് തന്നെ ഇതിനെല്ലാം കാരണം. സ്നേഹനിധിയായ ഒരു പിതാവിനെപോലെ, സ്വർഗംഗാതീരത്തു്നിന്നുകൊണ്ടദ്ദേഹം ഭാരതാംബയെ നോക്കിനെടുവീർപ്പിടുകയായിരിക്കാം. 'rise, clasp my hands and come' എന്നിങ്ങനെ അസ്വസ്ഥയായ ഭാരതാംബയോടു് പറയാൻ ഒരഭിനവ ഗാന്ധി നമുക്കുണ്ടാകേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

ഈ പറഞ്ഞതിനർത്ഥം ഭാരതീയർ ഗാന്ധിസത്തെ നൂറു് ശതമാനം അവഗണിക്കുന്നുവെന്നല്ല; നൂറു് ശതമാനവും അംഗീകരിക്കണമെന്നുമല്ല. ഏതു് പ്രസ്ഥാനവും കലാഗതിയിൽ പരിവർത്തന വിധേയമാകും. അഥവാ വിധേയമാകണം;കാരണം ഗാന്ധിജി തന്നെപറഞ്ഞപോലെ ഒന്നും സ്ഥിരമായി നിലനില്ക്കുന്നില്ല, എല്ലാം പരിവർത്തന വിധേയമാണു് എന്നതു് തന്നെ. ഒരു വിശ്വാസം അപ്രായോഗികമാകുമ്പോഴാണു് അതു് അന്ധവിശ്വാസമാകുന്നതു്. മതത്തിന്റെ മാത്രമല്ല, എല്ലാ തത്ത്വസംഹിതകളുടെയും ചുവട്ടിൽ കിളിർക്കാവുള്ള കളകളാണു് അന്ധവിശ്വാസങ്ങൾ. ഗാന്ധിയൻ തത്ത്വങ്ങളിൽപ്പലതും ഇന്നത്തെ കാലാവസ്ഥക്കു് അനുഗുണമല്ലായെന്നും സമ്മതിക്കാതെവയ്യ. ഗാന്ധിജിയുടെ കാലഹരണപ്പെട്ടുപോയ സിദ്ധാന്തങ്ങളെ മുറുകെപ്പിടിക്കുന്ന ഒരു ഗാന്ധിമാർഗ്ഗചാരി അനുകമ്പയേ അർഹിക്കുന്നുള്ളൂ. ഗാന്ധിജിയുടെ ക്ഷമയും; കാരണം ഗാന്ധിജി തന്നെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു് മുൻകാലാഭിപ്രായങ്ങൾ തനിക്കു് മാറ്റിമറിക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ടെന്നു്. ഭഗവത്ഗീതയും യുദ്ധമനുശാസിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. ലോകത്തിന്റെ നന്മക്കുവേണ്ടി മാത്രമാണു് ഒരു വിശ്വാസമോ, ഒരഭിപ്രായമോ ആശ്ലേഷിക്കപ്പെടുന്നതു്. വ്യക്തികളെ ആരാധിക്കാൻവേണ്ടിമാത്രം അവരെ അനുഗമിക്കണമെന്നില്ല. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, ഗാന്ധിമാർഗ്ഗത്തെക്കുറിച്ചു് നവീനരീതിയിൽ സമഗ്രമായ ഒരു പഠനം നട

ത്തേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വിശ്വാസങ്ങളുടെ മതിൽക്കെട്ടിനകത്തോ വ്യക്ത്യാരാധനയുടെ മുള്ളുവേലിക്കകത്തോ നമുക്കിന്നു് കഴിയുകയ്യ. പുതിയ സമീപനരീതി അവലംബിച്ചാലും ഗാന്ധിമാർഗ്ഗത്തിന്റെ കാതലായ തത്ത്വങ്ങൾ അവഗണിക്കുക സാധ്യമല്ല. വളരെച്ചുരുക്കം ചില പ്രശ്നങ്ങൾ നമുക്കു് നിരാകരിക്കേണ്ടിവന്നേക്കാം. ഋഷിതുല്യനായ ആ രാഷ്ട്രതന്ത്രജ്ഞന്റെ മഹത്തമജീവിതത്തിന്റെ പ്രതിഭയുമായി നമ്മുടെജീവിതങ്ങളെ താരതമ്യം ചെയ്താൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആശയങ്ങളിൽ ചിലതു് നിരാകരിക്കേണ്ടിവരുന്നതിൽ അത്ഭുതപ്പെടാനൊന്നുമില്ല; കാരണം അതിമാനുഷനായ ഒരു മഹാവ്യക്തിയുടെ ജീവിതവും സാധാരണരുടെ ജീവിതവും തമ്മിൽ അജഗജാന്തരമുണ്ടെന്നതു് മാത്രമാണു്. ഗാന്ധിമാർഗ്ഗം അത്രത്തോളം മൗലിക സ്വഭാവമുള്ളതല്ലായെന്നദ്ദേഹംതന്നെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. പുതിയ സിദ്ധാന്തങ്ങളൊന്നും തനിക്കില്ലെന്നും, പണ്ടു് പറഞ്ഞുവച്ചിരുന്ന മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ താൻ സഞ്ചരിക്കുകമാത്രമാണു് ചെയ്തിട്ടുള്ളതെന്നും അദ്ദേഹം നമ്മെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നു. പൂർവ്വോക്തമായ സിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യക്തിത്വം കൂടിക്കലർന്നപ്പോഴാണു് അതു് പ്രായോഗികമായ മാർഗ്ഗമായിത്തീർന്നതു്. ത്യാജ്യഗ്രാഹ്യവിവേചനത്തോടെവേണം ഏതു് പ്രശ്നങ്ങളെയും നാം സമീപിക്കേണ്ടതു്. അതായിരിക്കട്ടെ നമ്മുടെ മൗലിക സ്വഭാവം. ഈ കാഴ്ചപ്പാടിൽ നമുക്കു് ഗാന്ധിജിയുടെ ചുവട്ടുകൾ പിന്തുടരാം.

ആരാണദ്ദേഹം ?

അദ്ദേഹം മഹാത്മാരുടെ മിസ്റ്റർ ഗാന്ധിയാണ്. അശരണരുടെയും ആലംബഹീനരുടെയും ബാപ്പുജിയാണ്; ആരാധകരുടെ മഹാത്മാവാണ്; ലോകത്തിന്റെയാകമാനം മഹാത്മാശാന്തിയാണ്. എന്നാൽ ഇതിന്റെയെല്ലാം സങ്കലനമായ മഹാത്മജിയുടെ രൂപമേതാണ്? പലചിന്തകരും ഇതിനെക്കുറിച്ച് ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ട്; അപൂർണ്ണനിഗമനങ്ങളിലേ അവക്കെത്തിച്ചേരാൻ സാധിച്ചിട്ടുള്ളൂ. വേദങ്ങളുടെ ഭാഷയിൽ 'നേതി നേതി' എന്നിങ്ങനെയോ, ബഹുമുഖപ്രതിഭകളിൽ ഓരോന്നിനെയും അഭിമുഖീകരിക്കുമ്പോഴും 'ഇതു മാത്രമല്ല' എന്നോ പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു അന്വേഷകർ അത്ഭുതാദരങ്ങളോടെ കൈകൂപ്പിപ്പിൻമാറിയിട്ടുണ്ട്, ഈ അന്വേഷണ പന്ഥാവിൽനിന്നു. കാരണം 'ഗാന്ധിസ'ത്തിന്റെ അതിവ്യാപ്തിയാണ്. അദ്ദേഹം സ്പർശിക്കാത്ത യാതൊരു മാനവജീവിത പ്രശ്നങ്ങളും അവശേഷിക്കുന്നില്ല. അദ്ദേഹം എഴുതിയതും, പ്രസംഗിച്ചതും, ശിഷ്യരോടും സുഹൃത്തുക്കളോടും മറ്റും സംസാരിച്ചതും എല്ലാം സമാഹരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഈ അനർഘസമ്പത്തു് 'ഗാന്ധിസാഹിത്യ'മെന്ന പേരിൽ അതിബൃഹത്തും മഹത്തും ആയി നിലകൊള്ളുന്നു. അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിചിന്തനത്തിനു് ഗാന്ധിസാഹിത്യ പ്രപഞ്ചത്തിൽ പ്രവേശിച്ചാലേ സാധിക്കയുള്ളൂ. ആ പ്രപഞ്ചത്തിൽ മിന്നിപ്രകാശിക്കുന്ന പരശതം നക്ഷത്രങ്ങളുണ്ട്. അവയുടെ പ്രകാശപ്പൊലിമയിൽ മാത്രമേ, ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ അത്ഭുതപ്രതിഭാസത്തിന്റെ മൂർത്ത

രൂപമായ ഗാന്ധിജിയെ സമീപിക്കാവൂ; അല്ലെങ്കിൽ ആനയെ ക്കണ്ട കുരുടന്മാരുടെ കഥയായിരിക്കും ആവർത്തിക്കപ്പെടുക.

".....he was a relegious man and a man of peace. He was a philosopher and an educationalist. - He was a master of politics and a Saint among Statesmen."[1] ഇപ്രകാരം വിലയിരുത്തപ്പെട്ട 'ഒരു മഹാൻ' ലോകചരിത്രത്തിൽ ഉണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഒരേസമയം ഒരു മനുഷ്യനും പലതായിരിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. എന്നാൽ ഗാന്ധിജി ഒരേസമയം പലതിന്റെയും ആധികാരകവക്താവായിരുന്നു.

വൈരക്കല്ലിൽ എത്രമാത്രം പ്രകാശരശ്മി കടക്കുന്നുവോ അത്രത്തോളം അതു മിന്നിത്തിളങ്ങുന്നു. ഗാന്ധിജി ജീവിച്ച കാലഘട്ടത്തിൽ നിലനിന്നിരുന്ന സാമൂഹ്യജീവിതത്തിന്റെ വിവിധ മേഖലകളിൽനിന്നുത്ഭാസിച്ച വൈവിദ്ധ്യത്തിന്റെ സംഘട്ടിംഗങ്ങളും ഗാന്ധിജിയുടെ ധിഷണാശക്തിയെ പരിശുദ്ധം പ്രതിഭാമുഖങ്ങളാക്കിമാറ്റി. ഈ ബഹുമുഖപ്രതിഭകളിൽ ഏതിനാണുത്കൃഷ്ടം കൂടുതൽ, ഏതേതംശങ്ങളാണു ആ ജീവിതത്തെ ഇത്രത്തോളം മഹത്തമമാക്കിയതു, ഏതെങ്കിലും ഒരു രംഗത്തു മാത്രം അദ്ദേഹം പ്രതിഷ്ഠിക്കപ്പെടാമോ എന്നീ പ്രശ്നങ്ങളും ഇന്നും വിവാദവിഷയങ്ങളായിരിക്കുന്നു.

ഗാന്ധിജി ഒരു രാഷ്ട്രീയനേതാവായിരുന്നോ? ആ രാഷ്ട്രീയജീവിതത്തിൽ യാഥാസ്ഥിതികതയ്ക്കിനാണോ, വിപ്ലവത്തിനാണോ പ്രാമുഖ്യം കല്പിച്ചിരുന്നതു? രാഷ്ട്രീയജീവിതത്തിനതീതമായി അദ്ദേഹം ഒരു ആത്മീയ ഗുരുവായിരുന്നോ?

1. Indulal Yagnik. Gandhi Birth centinary Blitz special, 1968. P. 53.

ഈ പ്രശ്നങ്ങളും ഒന്നും പരിശോധിക്കാം, ഒരു വിഹഗവീക്ഷണത്തിലൂടെ.

"ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ലോകരാഷ്ട്രീയ രംഗത്തിൽ ഗാന്ധിജിക്കു തുല്യമായോ, അദ്ദേഹത്തേക്കാളും ഉപരിയായൊ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയവരുണ്ടെങ്കിൽ അവർ ലെനിനും മാവോവും മാത്രമാണു്."2 "രാജ്യതന്ത്രത്തിൽ മിതത്വത്തിനേറെയും യുക്തിയുടേയും പ്രായോഗികതയുടേയും ഒരു ശക്തിയാണു് മഹാത്മജി. ഇപ്പോഴോ, ഭാവിദർശനംകൊണ്ടുണ്ടാകാവുന്ന ഭീർഘകാലത്തിലെപ്പോഴെങ്കിലുമോ അദ്ദേഹത്തെക്കൂടാതെ ഇന്ത്യയ്ക്കു് കഴിഞ്ഞു പോകാൻ ഉസ്സാധ്യമായിരിക്കും"3 തക്കവിധത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയജീവിതം ഭാരതീയരെയാകമാനം സ്പർശിച്ചുകൊണ്ടു് ഇന്നും അമരമായി നിലനിൽക്കുന്നു. തെക്കേ ആഫ്രിക്കയിൽ ഒരു തീവണ്ടിമുറിയിൽ വച്ചാരംഭിച്ച ആ രാഷ്ട്രീയ ജീവിതം മാനവസാഹോദര്യത്തിനും, ഏകലോകാദർശത്തിനും സർവ്വോപരി സമാധാന സംസ്ഥാപനത്തിനും വേണ്ടി മഹത്തരങ്ങളായ സംഭാവനകളും നൽകുകയുണ്ടായി. ആഫ്രിക്കയിൽ പാത്തിരുന്ന കറുത്തവർഗ്ഗക്കാരായ ഇന്ത്യൻ ജനതയ്ക്കെതിരെ വെള്ളക്കാർ കാണിച്ചിരുന്ന അനീതിക്കും അമാനുഷിക പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും ഒരറുതിവരുത്താനും, വിദേശത്തു് അശരണരായി കഴിഞ്ഞിരുന്ന ബഹുശതം ഇന്ത്യാക്കാർക്കിടയിൽ ആശയുടെ വെളിച്ചം വിതറാനും മഹാത്മാവിനു് സാധിച്ചു. അതിനു് ശേഷം ഭാരതത്തിന്റെ നീറുന്ന നൂറു് നൂറു് പ്രശ്നങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിനഭിമുഖീകരിക്കേണ്ടിവന്നു. മഹത്തായ ആ രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനങ്ങളും തുടങ്ങുന്നതിനു് മുമ്പു്

---

2. Dr. K. P. കരുണാകരൻ. മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പു്. 1968 മാർച്ചു് 24

3. Mirza Ismale

ഇന്ത്യാഭ്രവണ്ഡം മുഴുവൻ, തന്റെ രാഷ്ട്രീയഗുരുവായ ഗോഖലെയുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം, അദ്ദേഹം ചുറ്റിസഞ്ചരിച്ച് ബഹുജനങ്ങളുടെ പ്രശ്നങ്ങളും മുഴുവൻ മനസ്സിലാക്കി. വിശന്നും വലയുന്ന ജനതയുടെ മുമ്പിൽ കബീറിന്റെ 'ദോഹ'യ്ക്കോ, ആധ്യാത്മിക പ്രഭാഷണങ്ങൾക്കൊന്നും സ്ഥാനമില്ലെന്നും, അവർക്കു വേണ്ടതു് ആഹാരമാണെന്നും അദ്ദേഹം മനസ്സിലാക്കി. രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഒരു മാത്തത്തിലുള്ള സാമ്പത്തിക സ്ഥിതി കണക്കിലെടുത്തു് ഭൂമിയും നീതിയുമായ സമ്പത്തു് വിതരണത്തെക്കുറിച്ചു് ഗാന്ധിജി ഗാഢമായി ചിന്തിച്ചുതുടങ്ങി. തന്റെ രാഷ്ട്രം വെള്ളക്കാരുടെ പീഡനത്തിൽപ്പെട്ടു് ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ ഗർത്തത്തിൽ നിപതിച്ചു പോയതായി ഗാന്ധിജിക്കു് മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിച്ചു. ആർഭാടത്തിന്റെ കുത്തരങ്ങളായ പാശ്ചാത്യദേശത്തു് നിന്നു് വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാക്കി മടങ്ങിയെത്തിയിരിക്കുന്ന, വിദ്യാസമ്പന്നനായ, സംസ്കാരസമ്പന്നനായ അദ്ദേഹം 1921-ൽ മധുരയിൽവച്ചു് ഒരു ഗ്രമായ പ്രതിജ്ഞയെടുത്തു—താൻ ഇനി മേലാൽ ഖദർ വസ്ത്രം മാത്രമേ ധരിക്കുകയുള്ളു. അതും മുട്ടുകാൽ മറയാത്ത ഒരൊറ്റമുണ്ടും ഒരുത്തരീയവും മാത്രം! അങ്ങനെ മോഹൻദാസു് ഗാന്ധി, അർദ്ധനഗ്നനായ ഫക്കീർ എന്നറിയപ്പെടുന്ന, ലോകത്തിലെ പ്രഥമ പ്രായോഗിക സോഷ്യലിസ്റ്റായി അന്നു് രൂപാന്തരപ്പെട്ടു. സോഷ്യലിസം, സമുന്നതരായ പല നേതാക്കളും പ്രസംഗിക്കാറുണ്ടു്. ജീവിതത്തിൽ അതു്, സോഷ്യലിസം—രാജ്യത്തിന്റെ പൊതുസമ്പത്തനുസരിച്ചു് ജീവിതം ക്രമപ്പെടുത്തൽ—ആരാണവരിൽ കൈക്കൊണ്ടിട്ടുള്ളതു്, ഗാന്ധിജിയൊഴികേ?

ഗോഖലെയുടെ മരണാനന്തരമാണു് സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിന്റെ സൂത്രധാരനായി അദ്ദേഹം അവരോധിക്കപ്പെട്ടതു്. അതോടുകൂടി സ്വാതന്ത്ര്യസമരം ഒരു പുതിയ പന്ഥാവിലേക്കു്

തിരിയുകയുണ്ടായി. അന്നുമുതൽ, 1948–ൽ അദ്ദേഹം മരിക്കുന്നതു വരെയുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയ ജീവിതത്തിന്റെ ശബളിമ, പരിശുദ്ധി, ആജ്ജവസഭാവം, സാധാരണകതാം മഹനീയസ്ഥാനം എന്നിവ കണക്കിലെടുത്താൽ അദ്ദേഹം 'Saint among statesmen' എന്നറിയപ്പെടുന്നതിൽ തെല്ലും അത്ഭുതമില്ല.

ലോകത്തു് ഇദംപ്രഥമമായി അഹിംസയുടെ നിശിതായുധം ഒരു സാമ്രാജ്യശക്തിയ്ക്കെതിരെ ഉപയോഗിഗിച്ചതു് ഗാന്ധിജിയാണു്. പാശ്ചാത്യ ഭരണാധികാരികംക്കെതിരേ തുറന്ന സമരം അദ്ദേഹം ആവിഷ്ക്കരിച്ചു. നിയമലംഘനം, നികുതിനിഷേധം, ഉപ്പു സത്യാഗ്രഹം, നിരാഹാരവ്രതം, കചിറന്ത്യാഗ്രഹം മുതലായ ധീരപ്രവർത്തനങ്ങളായിരുന്നു സമരപരിപാടിയായി അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചതു്. ഏകദേശം കാൽ ശതാബ്ദം അദ്ദേഹം സമരപരിപാടികം ക്രമാനുഗതമായി പ്രയോഗിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഈ കാലഘട്ടത്തിലായിരുന്നു റഷ്യയിൽ വിപ്ലവം തുടങ്ങിയതും പുതിയ സാമ്പത്തിക വ്യവസ്ഥിതികം സംജാതമാക്കുന്നതിനു് ലെനിൻ രംഗപ്രവേശം ചെയ്തതും. വർഗ്ഗസമരത്തിലൂടെയുള്ള പ്രോലിറേറിയൻ ഏകാധിപത്യം ഗാന്ധിജിവെറുത്തിരുന്നു. റഷ്യൻ വിപ്ലവത്തെ ആധുനികഭൗതികസംസ്ക്കാരത്തിന്റെ തിക്തമായ അനുഭവമായി ഗാന്ധിജി ദർശിച്ചു. എങ്കിലും, ആ വിപ്ലവത്തിൽ അന്തർഭൂതമായിരുന്ന ആശയഗതികം ലക്ഷ്യം - ഗാന്ധിജിയെ വളരെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തി. ആ വിപ്ലവത്തിന്റെ നേതാവിനെ 'master spirit' എന്നദ്ദേഹം സംബോധനചെയ്തു. 1905–ൽ ഗാന്ധിജി ഇപ്രകാരം പ്രഖ്യാപിച്ചു.

"The present unrest in Russia has a great lesson to us. The Russian workers and all other servants

declared a general strike and stopped all work. And the Czar could not do any thing because it was quite impossi-be to exact work from people by force, at the point of a baynet.....we, too can resort to the Russian remedy against tyranny.....we can also show the same strength as the Russian people have Shown"[4]

റഷ്യയിൽ നാമ്പെടുത്ത ഏകാധിപത്യത്തോടുള്ള അമർഷം, ഭാരതത്തിലും തലയുയർത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നകാലഘട്ടമായിരുന്നു അതു്. ഗാന്ധിജിയാകട്ടേ ടോൾസ്റ്റോയിയിൽനിന്നു് വളരെയധികം പ്രചോദനം ഉൾക്കൊണ്ടിരുന്നു. ലെനിൻ 'റഷ്യൻവിപ്ലവത്തിന്റെ കണ്ണാടി' യെന്നാണു് ടോൾസ്റ്റോയിയെവിശേഷിപ്പിച്ചതു്. ടോൾസ്റ്റായിയുമായുള്ള ഗാന്ധിജിയുടെ അടുപ്പവും, ലെനിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽറഷ്യയിൽ രൂപംപൂണ്ടവിപ്ലവാന്തരീക്ഷവും ഭാരത സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിൽ വളരെയധികം സ്വാധീനം ചെലുത്തി. ഗാന്ധിജിസമാധാനപരമായവിപ്ലവകാരിയായിരുന്നു. അദ്ദേഹം, ഒരു നാസ്തിക കുടുംബത്തിൽ ജനിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ, ഭഗവദ്ഗീത അദ്ദേഹത്തെ സ്വാധീനിക്കാതിരുന്നെങ്കിൽ, ലെനിന്റെ മുൻപന്തിയിൽ നില്ക്കാൻ യോഗ്യനായ; കരുത്തുറ്റ, ബോസിനേക്കാം ധീരവീരനായ ഒരു വിപ്ലവനേതാവായി ഗാന്ധിജി അറിയപ്പെട്ടമായിരുന്നു. ഭാരതത്തിന്റെ ഹൈന്ദവാന്തരീക്ഷമാണു് ഗാന്ധിജിയെഗാന്ധിജിയാക്കിയതു്. അതുകൊണ്ടാണു് ഭാരതത്തിനു് മാത്രമേ ഗാന്ധിജിയെ ലോകത്തിനു് സംഭാവനനൽകാൽ സാധിക്കുകയുള്ളുവെന്നൊരു ചിന്തകൻ പറഞ്ഞതു്.

മാർക്സിനെപ്പോലെ, ചിലപ്പോൾ, അദ്ദേഹത്തേക്കാം മഹാനായ ഒരു സാമ്പത്തിക തത്ത്വശാസ്ത്രജ്ഞനായിരുന്നു

---

4. Quoted by Acadamician E. N. Kamarav, in the Blitz special,

ഗാന്ധിജി.

"I am hungry,-first feed me. I am naked, clothe me. My children are without school. Give them one. I am ill and have neither doctor nor medicine. Look after me".

ഭാരതീയ ഗ്രാമീണന്റെ ഈ ആവശ്യങ്ങളം നിറവേറ്റുന്നതിനാണ് ഗാന്ധിജി തന്റേതായ സാമ്പത്തിക തത്ത്വദർശനം ആവിഷ്ക്കരിച്ചത്. സമുദായത്തിന്റെ ഒരു വശത്തുള്ള ഉയർച്ചയും മറുവശത്തുള്ള താഴ്ചയും എല്ലാ രാഷ്ട്രങ്ങളിലും നിലവിലുണ്ട്. അധ:സ്ഥിതമായ ആ വർഗ്ഗത്തിനുണർന്നെഴുന്നേല്ക്കാൻ സ്വയം സാധിക്കുകയില്ല: അവരുടെ സമീപത്തേയ്ക്ക് ഉണർവ്വിന്റെ പൂത്തിരിയുമായി പരിഷ്കർത്താക്കൾ ചെന്നെത്തണം. അതുകൊണ്ടാണ് മാർക്സ് പറയുന്നത്;

"The proletariat, the lowest stratum of our present Society, cannot stir, cannot raise itself up, without the whole Superincumbent strata of official Society beging sprung into the air" ★

അധ:സ്ഥിത ജനതയെ പുനരുദ്ധരിക്കാനാണ് കാറൽ മാക്സ് തന്റെ പുതിയ തത്ത്വദർശനങ്ങൾ ആവിഷ്കരിച്ചത്. മാനിഫെസ്റ്റോയിൽ കാണുന്ന ആ വശ്യങ്ങളിൽ ചിലതിതാ—

7. "Extension of factories, and instruments of production owned by the state; the bringing into cultivation of waste-lands, and the improvement of the soil generally in accordance with a common plan."

8. "Equal liability of all to labour. Establishment of industrial armies, especially for agriculture."

★ Manifest of the communist party. P. 43.

10. "Free education for all children in public Schools. Abolition of childrens' factory labour in its present form. Combination of education with industrial Products"

മാർക്സിന്റെ ഈ ആവശ്യങ്ങളും, ഗാന്ധിജിയുടെ ആവശ്യങ്ങളും തമ്മിലെന്താണു് വ്യത്യാസം? ഉള്ളതിവൈചിത്ര്യം മാത്രമേ കാണാൻ കഴിയൂ. കഴഞ്ഞുമറിഞ്ഞ സാമ്പത്തിക പ്രശ്നങ്ങൾക്കു് രണ്ടുപേരും അവരവരുടെ നിലപാടുകളിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് നിവാരണമാർഗ്ഗങ്ങൾ നിർദ്ദേശിച്ചതു് വ്യത്യസ്തമെന്നു് മാത്രമേയുള്ളൂ. ഉദാഹരണത്തിനു് ഇവിടെ ഒരു പ്രശ്നം ഉന്നയിക്കാം.

ഒരു മൊട്ടസൂചി നിർമ്മാണഫാക്ടറിയിൽ പത്തു് തൊഴിലാളികൾ യന്ത്രസഹായത്തോടെ ജോലിചെയ്യുന്നുവെന്നുസങ്കല്പിക്കുക. എട്ടു മണിക്കൂർ അവർ പണിയെടുത്താൽ ഒരു ലക്ഷം മൊട്ടസൂചിയുണ്ടാക്കാം. ഫാക്ടറിയുടമ പുതിയ ഒരു യന്ത്രം കണ്ടുപിടിച്ചപ്പോൾ ആ പത്തു് പേർ എട്ടുമണിക്കൂർവീതം പുതിയ യന്ത്രത്തിൽ പണിയെടുത്താൽ ഒന്നരലക്ഷം മൊട്ടസൂചിയുണ്ടാക്കാമെന്നനില സംജാതമായി. ഇപ്പോൾ അരലക്ഷം മൊട്ടസൂചി അധികമായിരിക്കുകയാണു്. ഈ ഉല്പാദനവർദ്ധനവു് മറ്റു് ഫാക്ടറിക്കാരെ സാരമായി ബാധിക്കും; ഒരു പരിധികഴിഞ്ഞാൽ ചരക്കു് മാർക്കറ്റിൽ കെട്ടിക്കിടക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ ഫാക്ടറിയുടമ രണ്ടുപേരെ പിരിച്ചുവിട്ടു് ഉല്പാദനം ക്രമീകരിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം, മറ്റൊരു പുതിയ യന്ത്രത്തിന്റെ ആഗമനത്തോടുകൂടി വീണ്ടും രണ്ടുപേരെ പിരിച്ചു് വിടുന്നു. ഈ പിരിച്ചുവിടപ്പെട്ടവർ തൊഴിൽ രഹിതരാകുന്നു. ഈ

7, 8, 10. Manifesto-യിലെ ക്രമനമ്പരുകൾ; P. 51

പ്രതിസന്ധിഘട്ടത്തിൽ സാമ്പത്തിക വിദഗ്ദ്ധന്മാരായ കാറൽ മാർക്സിനും, ഗാന്ധിജിക്കും നിർദ്ദേശങ്ങൾ കൊടുക്കാനുണ്ട്.

പുതിയ യന്ത്രത്തിന്റെ കണ്ടുപിടിത്തത്തോടുകൂടി ഉണ്ടായ സമയലാഭം തൊഴിലാളികളുടെ നന്മയ്ക്കുവേണ്ടി ഉപയോഗിക്കണം. അതിനു്, ജോലിസമയം എട്ടു് മണിക്കൂറിൽനിന്നു് അഞ്ചോ ആറോ ആക്കിക്കുറച്ചുകൊണ്ടു് എല്ലാവർക്കും ജോലി കൊടുക്കണം. ഇങ്ങനെ പുതിയ യന്ത്രങ്ങളുടെ സമാഗമം തൊഴിലാളികളുടെ സംരക്ഷണത്തിനുപയോഗപ്രദമാകണം. ഇങ്ങനെ ചെയ്യാൻ, ലാഭാസക്തനായ മുതലാളിക്കു് സാധിക്കുകയില്ല; അതിനാൽ ഫാക്ടറി സ്റ്റേയ്റ്റിന്റേതായിരിക്കണം. ഇതാണു് മാർക്സിനു് നിർദ്ദേശിക്കാനുള്ളതു്.

മുതലാളിയുടെ നേരെ ബലം പ്രയോഗിച്ചുവേണം ഫാക്ടറി സംസ്ഥാനത്തിന്റേതാക്കാൻ. അതു് ഒരു വർഗ്ഗസമരത്തിലൂടെ, വിപ്ലവത്തിലൂടെ മാത്രമേ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ മുതലാളിയെ സമീപിക്കേണ്ടതു് സത്യസ്നേഹാഹിംസകളിലൂടെയായിരിക്കണം. പുതിയ യന്ത്രങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിൽനിന്നു് മുതലാളിയെ പിന്തിരിപ്പിക്കണം. പുതിയ യന്ത്രസ്ഥാപനത്തോടുകൂടി ഉണ്ടാകുന്ന സമയലാഭം തൊഴിലാളിയുടെ നന്മക്കുപയോഗിക്കാൻ സ്വാഭാവികമായും മുതലാളിക്കു് സാധിക്കുകയില്ല. അതിനാൽ മിതമായ യന്ത്രസഹായമേ മനുഷ്യൻ തേടാവൂ. അല്ലെങ്കിൽ യന്ത്രങ്ങൾ ഒരുതരത്തിലല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരുതരത്തിൽ മനുഷ്യന്റെ മേൽ ആധിപത്യം സ്ഥാപിക്കും ഇങ്ങനെ പോകുന്നു ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായഗതി. 'ഹിന്ദുസ്വരാജി'ന്റെ പത്തൊൻപതാം അധ്യായത്തിൽ ഗാന്ധിജി പ്രദർശിപ്പിച്ച യന്ത്രവിരോധം സുപ്രസിദ്ധമാണു്.

ഇപ്രകാരം അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക വീക്ഷണഗതി മാർക്സിന്റേതിന്റെ ആന്തരസത്തയോട് യോജിച്ചും, ബാഹ്യമായ മാർഗ്ഗാവലംബനരീതിയിൽ വിയോജിച്ചും പോകുന്നതായിക്കാണാൻ സാധിക്കും.

ഗാന്ധിജിയുടെ വിദ്യാഭ്യാസപ്രവർത്തനങ്ങളും ലോകചരിത്രത്തിലെ ഒരു നവീനാധ്യായമാണ്. ഡോ: രാധാകൃഷ്ണൻ ഡോ: സക്കീർഹുസ്സൈൻ മുതലായ വിഖ്യാത വിദ്യാഭ്യാസപ്രവർത്തകരെ വാർത്തെടുത്തശില്പിയാണ് ഗാന്ധിജി. സൊറോക്കിൻ, റസ്സൽ, ഡെവി മുതലായവരുടെ മുൻപന്തിയിൽ നില്ക്കുന്ന ഒരു ന്നതനായ വിദ്യാഭ്യാസപ്രവർത്തകനായിരുന്നു ഗാന്ധിജി. "മറേറതു് വിദ്യാഭ്യാസചിന്തകനേക്കാളും അദ്ദേഹം വിദ്യാഭ്യാസപദ്ധതി ആവിഷ്കരിക്കുവാൻ അർഹനായിരുന്നു. കാരണം, അദ്ദേഹത്തിനു് അവർക്കാർക്കും ഇല്ലാത്തവിധം, അത്യന്തം സമ്പൂർണ്ണമായ ഒരു ജീവിതദർശനമുണ്ടായിരുന്നു. താൻകെട്ടിപ്പടുക്കാനുദ്ദേശിക്കുന്ന ലോകം എന്താണെന്നും അതിനെ നിർമ്മിക്കാനുള്ള ഉപകരണങ്ങളും ഏവയാണെന്നും ഉള്ളതിനെപ്പറ്റി ഒട്ടും സംശയമുണ്ടായിരുന്നില്ലാ ഗാന്ധിജിക്കു്. ആ ലോകത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനു് ഒരു സ്ഥാനംകൊടുക്കുകതാരതമ്യേന എളുപ്പമാണു്. നേരേമറിച്ചു്, ജീവിതവും ലോകവും എന്തായിരിക്കണമെന്നു വലിയ നിശ്ചയമില്ലാതെ വിദ്യാഭ്യാസത്തപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചവരാണു് കൂടുതൽ ഉണ്ടായിരുന്നതു്. അവർക്കിടയിൽ അപവാദമായി ഒരു പ്ലേറോവോ റൂസ്സോവോ ഉണ്ടാവാം. ആ ചിന്തകന്മാരുടെ മുന്നണിയിലാണു് ഗാന്ധിജിയുടെ നില്പു്. മറ്റുള്ളവർ വിദ്യാഭ്യാസത്തെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചു് ജീവിതത്തിലേക്കു് കടന്നപ്പോൾ ഗാന്ധിജിയും

മറവം ജീവിതത്തെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചു് വിദ്യാഭ്യാസത്തിലേക്കു് കടന്നു."5

ഇന്നത്തെ പാഠ്യവിഷയങ്ങളും പ്രായോഗിക ജീവിതവും തമ്മിൽ ധ്രുവങ്ങളുടെ അകലമുണ്ടു്. പ്രായോഗികജീവിതവും വ്യാകരണഞ്ഞിൻറെയും, ശബ്ദകോശത്തിൻറെയും, പുസ്തകങ്ങളുടെയും ലോകവും തമ്മിലുള്ള വിടവിൽ ഒരു തടിപ്പാലം പോലുമില്ല. പുസ്തകങ്ങളുടെ ലോകത്തു്മാത്രം കഴിഞ്ഞുകൂടുന്ന വിദ്യാഭ്യാസരീതിയെ ഗാന്ധിജി എതിർത്തു. അങ്ങനെ ഗാന്ധിജി ആവിഷ്ക്കരിച്ച വിദ്യാഭ്യാസപദ്ധതിയാണു് 'മൗലിക വിദ്യാഭ്യാസം' (Basic education) എന്നറിയപ്പെടുന്നതു്. 1937–ൽ വാർദ്ധായിൽവച്ചു് ഗാന്ധിജിയുടെ അധ്യക്ഷതയിൽചേർന്ന ഒരു യോഗത്തിൽ വച്ചായിരുന്നു ഇതിൻറെ പ്രാരംഭം കുറിച്ചതു്. സ്വാവലംബനമാണു് അദ്ദേഹത്തിൻറെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിൻറെ കാതൽ. ഭാരതത്തിനനുയോജ്യമായ ആ വിദ്യാഭ്യാസ പദ്ധതി ആവിഷ്ക്കരിച്ച മഹാത്മാവും ഒരു "educationalist" കൂടിയായിരുന്നു.

ഇനി ആധ്യാത്മികതയുടെ മണ്ഡലത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിൻറെ സ്ഥാനമേതാണെന്നു് പരിശോധിക്കാം.

യതികളുടെനാടാണു് ഭാരതം. ജഡയും, കാഷായവസ്ത്രവും, യോഗദണ്ഡും, ഭിക്ഷാപാത്രവും, രുദ്രാക്ഷമാലയും, ഭസ്മക്കുറിയും മറ്റുമാണു് സന്യാസിയുടെ യൂണിഫോറമായി അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്, ഇടയ്ക്കിടക്കു് ഓംകാര മന്ത്രോച്ചാരണവും. ബാഹ്യമായി ഇതൊന്നും കാര്യങ്ങളം കൈക്കൊള്ളുന്ന ഏതു് കാപടൃക്കാരനും നമ്മുടെ ജനങ്ങൾക്കിടയിൽ സന്യാസി

---

5. മഹാത്മാവിൻറെ മാർഗ്ഗം

By: സുകുമാർ അഴീക്കോടു് (P. 142)

യാണു്! ഈ ബാഹ്യപ്രകടനങ്ങളൊന്നും ഇല്ലാഞ്ഞതുകൊണ്ടാണു് ഗാന്ധിജി ഒരാത്മീയഗുരുവായി ഗണിക്കപ്പെടാത്തതു്. എന്നാൽ ഏകാന്തവാസത്തിലും, ജഡാജൂഡങ്ങളോടുകൂടി നടത്തുന്ന തപസ്സിലും കൈവരുത്താവുന്ന ആത്മസംതൃപ്തി കൈവരുത്തിയ 'മഹർഷി'യായിരുന്ന ഗാന്ധിജിയെന്നു് പറഞ്ഞാൽ പലരും അതു് വിസമ്മതിച്ചേക്കും.

ഹിമാലയസാനുവിലെ മഹർഷിമഹേശ്യോഗിയെക്കുറിച്ചു് പലരും കേട്ടിരിക്കും. അദ്ദേഹത്തിനു് പാശ്ചാത്യരായ പാചകക്കാരും ഭൃത്യന്മാരുമുണ്ടു്. സഞ്ചരിക്കാൻ ഹെലിക്കോപ്റ്റർ, കിടന്നുറങ്ങാൻ ഡൺലപ്പ്ബ്ട്ഡ, എയർകൺഡീഷൻ ചെയ്ത രമിൽ റേഡിയോ, ടെലിവിഷൻ മുതലായവയും അണിയാൻ പട്ടുവസ്ത്രങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടു്. പാശ്ചാത്യരും പൗരസ്ത്യരുമായ ഒട്ടനവധി ശിഷ്യരും. രസതന്ത്രത്തിൽ (Chemistry) മാസ്റ്റർ ബിരുദവും അദ്ദേഹം നേടിയിട്ടുണ്ടത്രെ. ഈ ചൂരപ്പാടിൽ ജീവിക്കുന്ന ഒരാൾ മഹർഷിയാണെന്നു്; ബാഹ്യപ്രകടനത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്നവർക്കു് സമ്മതിക്കാൻ വിഷമമായിരിക്കും. ഗംഗാസ്നാനത്തിലൂടെ ദേഹശുദ്ധിയും, അതീന്ദ്രിയ ധ്യാനത്തിലൂടെ (Transcedental deep meditation T. D. M.) നിർവൃതിയും ശാന്തിയുംകൈവരുത്തുകയെന്നതാണു് മഹർഷിയുടെ പദ്ധതി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രണ്ടു് ശിഷ്യർ പറഞ്ഞതു് ഇപ്രകാരമാണു്. "അയ്യോ! ഞാൻ തൊണ്ണൂറാമു് മണിക്കൂർ ധ്യാനിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്തൊരാനന്ദം, എന്തൊരു നിർവൃതി!"; "ആഹാ! മഹർഷി അതിമാനുഷൻ അത്ഭുതജീവി! മഹാൻ! മഹാൻ! (മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പു് 1968-5-5 P. 33) വനാന്തരാളത്തിലെ സാരജ്യജീവിതത്തിൽ മാത്രമല്ല, ആൾക്കൂട്ടത്തോടുകൂടിയ ജീവിതത്തിലും ഹൃദയപരിശുദ്ധിയും, മനോബലവും, നിയന്ത്രണശക്തിയും ഉണ്ടെങ്കിൽ, ഗീതാ

പ്രോക്തമായ ശാന്തിയും സമാധാനവും കൈവരിക്കാം എന്ന കാര്യം വ്യക്തമാക്കാനാണ് മഹേശ്വരയോഗിയുടെ പ്രശ്നം ഉന്നയിച്ചതു്. അതിനാൽ, ജനസേവനത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്ന, സ്വയമേവ ഭൗതിക വസ്തുക്കളെല്ലാം ഉപേക്ഷിച്ചു്, നിർധനനായി ജീവിതം നയിച്ച, യഥാർത്ഥ മതോപാസകനായിരുന്ന, പ്രാർത്ഥനയും ഉപവാസവും ജീവിതചര്യയുടെ ഭാഗങ്ങളാക്കി ജീവിതം ക്രമപ്പെടുത്തിയിരുന്ന മഹാത്മാവു് ഒരു മഹർഷിതന്നെയായിരുന്നു. 1925–ൽ 'യങ്ങ് ഇന്ത്യ'യിൽ ഇപ്രകാരം അദ്ദേഹം എഴുതി. ".....ഞാൻ വിനീതനായ ഒരു സത്യാന്വേഷകനാണു്. ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം നേടാൻ, ഈ ജീവിതത്തിൽത്തന്നെ മോക്ഷംപ്രാപിക്കാൻ എനിക്കു് അക്ഷമയുണ്ടു്. ശരീരത്തിന്റെ കെട്ടുപാടുകളിൽനിന്നു് ആത്മാവിനെ മോചിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പരിശീലനത്തിന്റെ ഭാഗമാണു് എന്റെ ദേശീയ സേവനം. അങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ എന്റെ സേവനം തികച്ചും സ്വാർത്ഥപ്രേരിതമാണെന്നു് പറയാം. ഈ ലോകത്തിലെ നശ്വരമായ നേട്ടങ്ങളിലൊന്നും എനിക്കു് താത്പര്യമില്ല. ഞാൻ സ്വർഗ്ഗരാജ്യം—മോക്ഷം—നേടാൻ യത്നിക്കുകയാണു്. ആ ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനു് ഗ്രഹകളിൽ അഭയം പ്രാപിക്കേണ്ടതാണെന്നു് എനിക്കു് തോന്നുന്നില്ല. അങ്ങനെയൊരു ഗ്രഹമുള്ളപ്പോൾത്തന്നെ എന്റെ പക്കലുണ്ടു്. ഞാൻ അതറിയുന്നില്ലായെന്നു് മാത്രമേയുള്ളൂ. ഗ്രഹാവാസിയായ ഒരാൾക്കു് ആകാശഗർഗ്ഗങ്ങൾ കെട്ടി ഉയർത്താം..... ചിന്തയുടെ ചിറകുകളിൽ ലോകമെങ്ങും ചുറ്റിക്കറങ്ങുന്ന ഗ്രഹാവാസിക്കു് ഒരിക്കലും മനഃശാന്തി ഉണ്ടായില്ലെന്നു് വരും. നേരേമറിച്ചു് ആഡംബര സമൃദ്ധികളുടെ നടുവിൽത്തന്നെ ജീവിക്കുന്നയാൾക്കു് അജ്ഞേയമായ മനഃശ്ശാന്തിലഭ്യമായെന്നും വരും. എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം മോക്ഷത്തിലേക്കുള്ള മാർഗ്ഗം എന്റെ രാജ്യത്തെയും അതിലൂടെ മനുഷ്യരാശിയേയും നിരന്തരമായി സേവിക്കുക

യാണ്.....” അങ്ങനെ അദ്ദേഹം ഒരാത്മീയഗുരുവും, പൊതു ക്കാര്യപ്രവർത്തകനും, മനുഷ്യസ്നേഹിയും (Philothraphist) ആയി രുന്നു. ആമറിപ്പട്ട പറഞ്ഞതുപോലെ, സ്വന്തം ജനങ്ങളുടെ വാസനകൾക്കും, വികാരങ്ങൾക്കും മൂർത്തീഭവിക്കുകയും, അവ യെ ആകർഷിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം പ്രവർത്തിച്ചു.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മീയമണ്ഡലവാസം പലരേയും തെറ്റിദ്ധരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. സോവ്യറ്റ് വിജ്ഞാനകോശത്തിലും പിയേഴ്സൺ എൻസൈക്ലോപീഡിയായിലും ഗാന്ധിജി, ‘പ്രമുഖ നായ ഹിന്ദുദേശീയ നേതാ’വായിട്ടാണത്രേ ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടി രിക്കുന്നതു്. ആ ജീവിതത്തിന്റെ ചെറിയ ഒരംശമല്ലേ ഹിന്ദു മത പരിഷ്കരണം. ആധികാരിക രേഖകൾ നിർമ്മിക്കുമ്പോൾ ഇപ്രകാരമുള്ള അപൂർണ്ണ പ്രസ്താവനകൾ തികച്ചും അക്ഷന്തവ്യ മാണു്. ഗാന്ധിജിയുടെ മതദർശനത്തെയും, മതപ്രവർത്തന ങ്ങളെയും പശ്ചാത്തലമാക്കി ചിന്തിച്ചാൽ ഈ പ്രസ്താവന ശരി യായിരിക്കാം. കായംകുളത്തിറിയ ഒരു കപ്പൽ സമുദ്രത്തിൽ മുങ്ങി യതുകാരണം, കടൽജലത്തിനു് കായത്തിന്റെ ചുവയുണ്ടുള്ളതു് എന്നു് പറയുന്നതുപോലെ മാത്രമേ ഈ ചിത്രീകരണത്തിനു് അർത്ഥമുള്ളൂ.

ഇപ്രകാരം ഗാന്ധിജിയുടെ ജീവിതത്തിന്റെ എല്ലാ കോണുകളിലേക്കും കടന്നു് ചെന്നാൽ, അതു്, മാനവജീവിത ത്തിന്റെ എല്ലാ രംഗങ്ങളിലും നിറഞ്ഞു് നില്ക്കുന്നതുകാണാൻ സാധിക്കും. അതിനാൽത്തന്നെ, അദ്ദേഹം ഒരു രാഷ്ട്രീയ നേതാ വാണു്, വിപ്ലവകാരിയാണു്, വിദ്യാഭ്യാസ പ്രവർത്തകനാണു്, ആത്മീയഗുരുവാണു്, സാമൂഹ്യ പ്രവർത്തകനാണു് എന്നൊക്കെ യുള്ള പ്രസ്താവനകൾ അപൂർണ്ണങ്ങളാണു്; ഭാഗികമായിമാത്രം ശരിയുമാണു്. ഗാന്ധിജിയുടെ സമകാലികനായ

ഘനശ്യാമദാസ് ബിർള, അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സമഗ്രമായ ഒരു പഠനത്തിനു ശേഷം, എത്തിച്ചേർന്നതു്, "പൂർണ്ണമായി വിശ്ലേഷിപ്പിക്കുവാൻ ദുഷ്കരമായ വിധത്തിൽ പരസ്പര വിരുദ്ധവും സമജ്ഞസവും ആയ ഗുണസമ്മിശ്രത്തിന്റെ ഫലമായ വിഗ്രഹമാണു് ഗാന്ധിജി"* എന്ന നിഗമനത്തിലാണു്. ഈ അഭിപ്രായമാണു് ഇന്നുവരെയുണ്ടായിട്ടുള്ളതിൽവച്ചേറ്റവും ശരിയെന്നു് തോന്നുന്നു. എന്തായാലും, "രണ്ടു് വമ്പിച്ച അത്യാഹിതങ്ങൾക്കു ശേഷവും, അസഹിഷ്ണത, ദുരാഗ്രഹം, വിരോധം എന്നിവകൊണ്ടു് ഇരുളടഞ്ഞു് നില്ക്കുന്ന ഒരു ലോകത്തിൽ മഹാത്മജിയുടെ ജീവിതവും, ഉപദേശങ്ങളും ഒറ്റയായ ഒരു കതിർനാളം പോലെ ഉത്ഭാസിക്കുന്നു."** ആ കതിർനാളം നാം തികച്ചും പ്രയോജനപ്പെടുത്തുക; അതു മാത്രമാണു്, നമുക്കദ്ദേഹത്തോടു് എന്തെങ്കിലും ആദരവു് കാണിക്കാനുണ്ടെങ്കിൽ, നാം ചെയ്യേണ്ടതു്.

★ ബാപ്പുജി P. 18

★★ താക്കിൻ നു.

★

ഒരുപിടിരത്നം

ഗാന്ധിജിയുടെ ആശയപ്രപഞ്ചം അതിവിശാലമാണ്. ഒട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന നക്ഷത്രസമൂഹങ്ങളെക്കൊണ്ടതു് പ്രകാശമാനമാണു്. മാനവജീവിതത്തിന്റെ സങ്കീർണ്ണങ്ങളായ ഒട്ടനവധി പ്രശ്നങ്ങളിലേക്കു് അവിടെനിന്നു് വെളിച്ചം വിശ്രുതം. ആ ആശയനഭസ്സിലില്ലാത്തതൊന്നും മാനവജീവിത സ്പർശിയായിട്ടില്ല.

നവജീവൻ 'ചർക്കളിക്കേഷൻസു്' ഗാന്ധിഭാഷിതം മുഴുവൻ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അഗാധമായ ആ ജ്ഞാനസാഗരത്തിൽനിന്നും വാരിയെടുത്ത ഒരുപിടിരത്നം ഇതാ വായനക്കാരുടെ മുമ്പിൽ കാഴ്ചവയ്ക്കുന്നു:—

1. സത്യം—ഈശ്വരൻ :

"നാം സാക്ഷാത്ക്കരിക്കുന്നതിനുദ്യമിക്കുന്ന ഈശ്വരൻ സത്യമാണു്. മറെറാരു രീതിയിൽപ്പറഞ്ഞാൽ സത്യം ഈശ്വരനാണു്. 'സത്യം പരയണം' എന്നുപദേശിക്കുന്നതിലടങ്ങിയിരിക്കുന്ന സത്യം മാത്രമല്ലതു്. യാതൊന്നിനു് മാത്രമാണോ ആസ്തിത്വം ഉള്ളതു്; അതാണു് സത്യം; എല്ലാ വസ്തുക്കളും യാതൊന്നിലാണോ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്, അതാണു് സത്യം. അതു് സചേതനമായ ശക്തി ഒന്നുകൊണ്ടുമാത്രം നിലനില്ക്കുന്നു. അതു് മറെറാന്നിന്റെയും സഹായംകൊണ്ടല്ലാ നിലനില്ക്കുന്നതു്. നേരേമറിച്ചു് അതിന്റെ സഹായം കൊണ്ടാണു്

1. Ashram Observances in Action. P. 36

മറെറല്ലാം നിലനില്ക്കുന്നതു്. സത്യമൊന്നു് മാത്രമാണു് സനാതനം; മറെറല്ലാം നൈമിഷികമാണു്. അതിനു് രൂപമോ ആകാരമോ വേണമെന്നില്ല. അതു് ശുദ്ധമായ ബോധമാണു്; ശുദ്ധമായ ആനന്ദമാണു്."

"നാം അതിനെ ഈശ്വരനെന്നു് വിളിക്കുന്നു. കാരണം, അതിന്റെ ഇച്ഛാശക്തി മറെറല്ലാറ്റിനെയും നിയന്ത്രിക്കുന്നു. അതും അതനുശാസിക്കുന്ന നിയമവും ഭിന്നമല്ല. അതുകൊണ്ടു് ആ നിയമം അന്ധമല്ല. അതു് ഈ പ്രപഞ്ചത്തെയാകെ ഭരിക്കുന്നു.

2. സമത്വം—മനുഷ്യസ്നേഹം:—

"നാമെല്ലാം ഒരു പ്രകാരത്തിൽ മോഷ്ടാക്കളാണെന്നാണു് എന്റെ അഭിപ്രായം. എനിക്കു് ഉടനെ ആവശ്യമില്ലാത്ത ഏതെങ്കിലും സാധനം ഞാൻ കൈവശംവച്ചു് സൂക്ഷിക്കുകയാണെങ്കിൽ, ഞാനതു് മാറാരുടെയോ പക്കൽനിന്നു് മോഷ്ടിച്ചെടുത്തതിരിക്കുകയാണു്. നമ്മുടെ ആവശ്യങ്ങൾ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനു് വേണ്ട വക പ്രകൃതിനിധിയും ഉല്പാദിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണു്; അതുകൊണ്ടു് ഓരോ മനുഷ്യനും അവന്റെ ആവശ്യത്തിനു് വേണ്ടതു് മാത്രം കൈക്കൊള്ളുകയും, കൂടുതലൊട്ടും എടുക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്താൽ ഈ ലോകത്തിൽ ദാരിദ്ര്യമെന്നൊന്നു് ഉണ്ടാവുകയില്ല; ആരും പട്ടിണികിടന്നു് ചാവുകയുമില്ല. ഇതു് നിരപവാദവും മൗലികവുമായ ഒരു പ്രകൃതി നിയമമാണെന്നു് പറയാൻ ഞാൻ ധൈര്യപ്പെടുന്നു. ആ സമത്വം നിലനില്ക്കുന്നിടത്തോളംകാലം നാം മോഷ്ടിക്കുകതന്നെയാണു്.... ജനലക്ഷങ്ങൾക്കു് ഇതിനേക്കാൾ ഭംഗിയായി ഉണ്ണാനും ഉടുക്കാനും കഴിയാത്തിടത്തോളം കാലം നിങ്ങൾക്കും എനിക്കും കൂടുതലൊന്നും അവകാശപ്പെട്ടുകൂടാ. അവർക്കു് നേരാംവണ്ണം

2.. Ashram Observances in Action .P. 135

ആഹാരവും വസ്ത്രവും ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുന്നതിനു വേണ്ടി അറിവു കൂടുതലുള്ളവരെന്നു കരുതപ്പെടുന്ന നിങ്ങളും ഞാനും നമ്മുടെ ആവശ്യങ്ങൾ പരിമിതപ്പെടുത്തണം"

3. സ്നേഹം :—

"ബാഹ്യരൂപം സദാ മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. പ്രബോധകമായ ആന്തരചൈതന്യമാകട്ടെ മാറുകയോ നശിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. ബാഹ്യശരീരത്തിൽ നിന്നു ഉള്ളിൽ കുടികൊള്ളുന്ന ചൈതന്യത്തിലേക്കു നമ്മുടെ ആഭിമുഖ്യത്തെ മാറ്റി പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയും അസംഖ്യങ്ങളായ ശരീരങ്ങളിലെങ്ങും ജീവവൈവിധ്യങ്ങളുടെ ഏകതാനം കണ്ടെത്തുകയും ചെയ്യുന്നതിലാണു യഥാർത്ഥമായ സ്നേഹം കുടികൊള്ളുന്നതു."

4. സ്നേഹം—ഒരായുധം —

"നാശത്തിന്റെ നടുവിൽപ്പോലും ജീവിതം നിലനില്ക്കുന്നതായി ഞാൻ കാണുന്നു; അതുകൊണ്ടു നാശത്തിന്റെതിനേക്കാൾ ഉന്നതമായ ഒരു നിയമം ഉണ്ടായിരിക്കുകതന്നെചെയ്യും. അത്തരം ഒരു നിയമത്തിനു വിധേയമായിമാത്രമേ ഒരു ക്രമീകൃത സമുദായത്തിന്റെ അസ്തിത്വം പ്രസ്പഷ്ടമാവുകയുള്ളു; ജീവിതവ്യാപാരമാവുകയുള്ളു. അതാണു ജീവിതനിയമമെങ്കിൽ നാം നമ്മുടെ ദൈനന്തിന ജീവിതത്തിൽ അതു പ്രായോഗികമാക്കുകതന്നെ വേണം. എവിടെയൊക്കെ കലഹമുണ്ടാവുകയും, നിങ്ങൾക്കു ഒരെതിരാളിയോടു ഏറുമൂടുകയും ചെയ്യേണ്ടിവരുന്നുവോ അവിടെയൊക്കെ സ്നേഹം കൊണ്ടു എതിരാളിയെ കീഴടക്കുക"

3, തിരഞ്ഞെടുത്ത കത്തുകളും P: 299–300 (മീരാബഹനു)

4. The Nation's Voice. Part. II. P. 109

2391

5. അഹിംസ—ശക്തന്റെ ആയുധം—

"അഹിംസയുടേതായ ഒരു മാനസികാവസ്ഥയിൽ എത്തിച്ചേരണമെങ്കിൽ ഏതാണ്ടു് കഠിനമായ ഒരു പരിശീലന ക്രമംതന്നെ അംഗീകരിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ടു്. ദൈനംദിനം ജീവിതത്തിൽ പടയാളിയുടെ മട്ടിൽത്തന്നെ അച്ചടക്കം പാലിക്കേണ്ടിവരും...മനസ്സിന്റെ പരിപൂർണ്ണസഹകരണം കൂടാതുള്ള ബാഹ്യമായ ആ ചരണം വെറുമൊരു മുഖം മൂടിയാണു്..... മനസ്സും ശരീരവും ഭാഷണവും യഥോചിതം പൊരുത്തപ്പെട്ടു പോവാം മാതൃമാണു് സമ്പൂർണ്ണമായ ആ ഒരവസ്ഥയിൽ എത്തിച്ചേരുക. അതെപ്പോഴും തീഷ്ണമായ ഒരു മാനസിക സംഘട്ടനത്തിനു് നിദാനമാകും.....അഹിംസ ശക്തന്റെ ആയുധമാണു്: ദുർബലരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം എളുപ്പം അതൊരു കാപട്യമായിത്തീരും. ഭയവും സ്നേഹവും വിപരീതപദങ്ങളാണു്. സ്നേഹത്തിന്റെയും അഹിംസയുടെയും നിയമം ജീവിതനിയമമാക്കിത്തീർക്കാൻ നാം ദൃഢപ്രതിജ്ഞരാണെങ്കിൽ, എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങളും പരിഹരിക്കപ്പെട്ടുമെന്നാണു് എന്റെ നിത്യവുമുള്ള അനുഭവം".

6. മാർഗ്ഗവും ലക്ഷ്യവും—

"മാർഗ്ഗവും ലക്ഷ്യവും തമ്മിൽ യാതൊരു ബന്ധവുമില്ലെന്നവിശ്വാസം വലിയൊരു തെറ്റാണു്. ആ വിശ്വാസത്തിന്റെ പേരിൽ മതനിഷ്ഠരെന്നു പരിഗണിക്കപ്പെട്ടുന്ന ചിലവ്യക്തികൾപോലും കടുംകൈകൾ ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. .....സമുദ്രാന്തർഭാഗം കാണണമെങ്കിൽ കപ്പലിൽത്തന്നെ പോകണം. മാർഗ്ഗത്തെ വിത്തിനോടുപമിക്കാം; ലക്ഷ്യത്തെ വൃക്ഷത്തോടും. വിത്തും വൃക്ഷവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം പോലെ അത്രയ്ക്കാരഭേദ്യമായ ബന്ധമാണു് മാർഗ്ഗവും ലക്ഷ്യവും തമ്മിലുള്ളതു്".

---

5. Satyagraha. P. 383
6. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 56

7. വിനയം–സേവനം: -

"സേവനനിർഭരമായ ജീവിതം വിനയപൂർണ്ണവുമായിരിക്കും. തന്റെ ജീവിതം മറവുള്ളവക്കുവേണ്ടി ബലിയർപ്പിക്കുന്നതിനു് സന്നദ്ധനാകുന്ന ഒരാൾക്കു് സ്വന്തം മഹത്ത്വം സ്ഥാപിച്ചു് കിട്ടുന്നതിനു് വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്യാൻ സമയം കാണുകയില്ല. ജഡതവിനയമാണെന്നു് തെറ്റിദ്ധരിക്കരുതു്. യഥാർത്ഥമായ വിനയം മനുഷ്യസേവനത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കിയുള്ള നിരന്തരവും ഉത്സാഹഭരിതവുമായ പ്രയത്നമാണു്"

8. അപരിഗ്രഹം:—

"അപരിഗ്രഹതത്ത്വം വസ്തുക്കളെയെന്നപോലെ ചിന്തയെയും ബാധിക്കുന്ന ഒന്നാണു്. പ്രയോജനമില്ലാത്ത അറിവുകൊണ്ടു് തലച്ചോറിനെ നിറക്കുന്നയാൾ ആ അനഘമായ തത്ത്വത്തെ ലംഘിക്കുകയാണു്."

9. നിർഭയത്വം:—

"പരിപൂർണ്ണമായ നിർഭയത്വം പരമതത്ത്വത്തെ സാക്ഷാത്ക്കരിച്ച ഒരാൾക്കു് മാത്രമേ നേടാവൂ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ വ്യാമോഹങ്ങളിൽനിന്നുള്ള മുക്തിയാണതു്. ദൃഢത്വം നിരന്തരവുമായ പ്രയത്നം കൊണ്ടും ആത്മവിശ്വാസത്തിന്റെ വികസനംകൊണ്ടും ആർക്കും ഈ ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിച്ചേരാവുന്നതാണു്"

10. ബ്രഹ്മചര്യം:–

ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം മറ്റു് വ്രതങ്ങളെപ്പോലെ മനോവാക്കർമ്മങ്ങളിലെല്ലാം അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാണു്. ..... ബ്രഹ്മ

---

7. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 63
8. " " P. 67
9. " " p. 75
10. 'Satyagraha' P. 24.

ചര്യമെന്ന പദത്തിന്റെ ധാതുപാർത്ഥം, ബ്രഹ്മത്തെ, അതായതു് സത്യത്തെ കണ്ടെത്തുന്നതിനു് പറ്റിയ അനുഷ്ഠാനം എന്നാണു്. ഈ അർത്ഥത്തിൽനിന്നാണു് എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും നിയന്ത്രിക്കുക എന്ന പ്രത്യേകാർത്ഥം വരുന്നതു്, ആ പദത്തെ ലൈംഗികാർത്ഥത്തിൽ മാത്രം പരിമിതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുള്ള അപൂർണ്ണനിർവചനം മറക്കുകതന്നെ വേണം."

11. സ്വദേശി:—

"സ്വദേശിനിയമം മനുഷ്യന്റെ മൗലിക പ്രകൃതിയിൽത്തന്നെ അന്തർഹിതമാണു്; ഇന്നു് അതു് വിസ്മൃതിയിൽ മറഞ്ഞു് കിടക്കുന്നുവെന്നേയുള്ള..... ആത്യന്തികവും ആധ്യാത്മികവുമായ അർത്ഥത്തിൽ സ്വദേശിവ്രതം എന്നു് പറയുന്നതു് ആത്മാവിനെ അതിന്റെ ലൗകികബന്ധങ്ങളിൽനിന്നും പൂർണ്ണമായി മോചിപ്പിക്കുകയാണു്.....സ്വദേശി നിഷ്ഠയുള്ളവർ എല്ലാ സുഹൃത്തുക്കളോടും സാമ്യം പ്രാപിക്കുന്നതിനുള്ള യത്നത്തിൽ ഭൗതിക ശരീരത്തിന്റെ കെട്ടുപാടിൽനിന്നു് മോചനം നേടുന്നതിനു് ശ്രമിക്കുന്നു."

12. വ്രതം:—

"വ്രതാനുഷ്ഠാനം പതറാത്ത ദൃഢനിശ്ചയത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. പ്രലോഭനങ്ങളിൽനിന്നും അതു് നമ്മെ രക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അസ്വാസ്ഥ്യങ്ങൾക്കു് മുമ്പിൽ അടിപതറിപ്പോകുന്ന ദൃഢനിശ്ചയത്തിനു് യാതൊരു വിലയുമില്ല. അചഞ്ചലമായ ദൃഢനിശ്ചയം കൂടാതെ പുരോഗതി സാധ്യമല്ല എന്ന അഭിപ്രായഗതിയെ സാധൂകരിക്കുന്നുണ്ടു് മനുഷ്യരാശിയുടെ സാംസ്കൃതികമായ അനുഭവങ്ങളെല്ലാം."

---

11. 'From Yarvada Mandir P. 92

12. " "

13. അഹിംസയും ജീവിതവും:—

"അപൂർണ്ണരും, തെറ്റുകൾ ചെയ്യുന്നവരുമായ നശ്വരവ്യക്തികളാണ് നാമെല്ലാം. അതുകൊണ്ട് പേപിടിച്ച പട്ടികളെ നശിപ്പിക്കുകയല്ലാതെ മറ്റൊരുമാർഗ്ഗവുമില്ല. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ അന്യരെക്കൊല്ലുന്ന കൃത്യത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഒരാളെ കൊന്നേക്കേണ്ടതും നമ്മുടെ ഒഴിച്ചുകൂടാൻ വയ്യാത്ത കടമയാണ്"[13].

14. അഹിംസാവാദം അപൂർണ്ണം:—

"ആന്തരമായ അഹിംസയാണ് സമസ്തജീവജാലത്തെയും ഒരുമിപ്പിക്കുന്ന ഉപാധിയെങ്കിൽ, ഒരാൾ കാണിക്കുന്ന തെറ്റിന്റെ ഫലം എല്ലാവരും അനുഭവിക്കും. അതുകൊണ്ട് മനുഷ്യനു് അഹിംസയിൽനിന്നും പരിപൂർണ്ണമായ മോചനംനേടുന്നതിനു് സാധിക്കുകയില്ല, സാമൂഹ്യജീവിയായിരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം, മനുഷ്യനു് സമുദായത്തിന്റെ അസ്തിത്വത്തിൽത്തന്നെയുള്ള ഹിംസയിൽ നിന്നു് ഒഴിഞ്ഞും മാറിനില്ക്കുന്നതിനു് കഴിയുകയില്ല. രണ്ടു് രാഷ്ട്രങ്ങൾ യുദ്ധത്തിലേർപ്പെടുമ്പോൾ അഹിംസോപാസകന്റെ ധർമ്മം യുദ്ധം അവസാനിപ്പിക്കുകയാണു്. ആ ധർമ്മം നിർവഹിക്കുന്നതിനു് കഴിവില്ലെന്നു് വരുമ്പോൾ, യുദ്ധം ചെയ്യുന്നതിനു് തക്ക ശക്തിയോ അർഹതയോ ഇല്ലാത്തയാൾ യുദ്ധത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ല. അതേസമയം അയാൾ തന്നെയും, തന്റെ രാഷ്ട്രത്തേയും ലോകത്തേയും യുദ്ധത്തിൽ നിന്നു് മോചിപ്പിക്കുന്നതിനു് ആത്മാർത്ഥമായി യത്നിക്കണം"[14]

15. സത്യാഗ്രഹം:—

"സത്യാഗ്രഹം അതിന്റെ ആത്യന്തിക രൂപത്തിൽ

13. Young India 21—10—1926
14. An Autobiography
15. Young India 3—11—1927.

സാമ്പത്തികമോ ഭൗതികമോ ആയ സഹായത്തെയാണും ആശ്രയിക്കുന്നില്ല ..... ആത്മാവിന്റെ ശക്തിയുടെ നിഷേധമാണ് ഹിംസ. ഹിംസ പൂർണ്ണമായും ഉപേക്ഷിക്കുന്നവർക്ക് മാത്രമേ ആ ശക്തി ഉപയോഗിക്കുന്നതിനും വളർത്തിയെടുക്കുന്നതിനും സാധിക്കൂ. ഹിംസയെ ഹിംസകൊണ്ട് നേരിടാൻ സാധിക്കാത്ത ദുർബലന്മാർക്ക് മാത്രം ഉപയോഗിക്കാവുന്ന ഒരു ശക്തിയാണതെന്നു പറയുന്നതൊട്ടും ശരിയല്ല. സ്വയം ദുർബലരാണെന്നു ബോധമുള്ളവർക്ക് ഈ ശക്തി ഉപയോഗിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. മൃഗശക്തിക്കു പരിയായി എന്തോ ഒന്നു മനുഷ്യനിലുണ്ടെന്നും അതിനു വഴിപ്പെട്ടാണ് മൃഗശക്തിപോലും പ്രവർത്തിക്കുന്നതെന്നും മനസ്സിലാക്കുന്നവർക്ക് മാത്രമേ ഫലപ്രദമായ രീതിയിൽ സത്യാഗ്രഹികളാകാൻ സാധിക്കൂ."

16. സത്യാഗ്രഹവും അഹിംസയും—

"സത്യാഗ്രഹം എല്ലാരൂപത്തിലുമുള്ള ഹിംസയെ വർജ്ജിക്കുന്നു. ഹിംസമനോവാക് കർമ്മങ്ങളിലൊന്നും പാടില്ല. ലക്ഷ്യം ന്യായമാണെങ്കിൽ ഹിംസ ഒഴിവാക്കുകയും ഒട്ടുമോത്ത ആത്മപീഡ അനുഭവിക്കാൻ തയ്യാറാവുകയും ചെയ്താൽ വിജയം സുനിശ്ചിതമാണ്."

17. സത്യാഗ്രഹം—പ്രതിരോധം:—

"പ്രതിരോധത്തിന്റെ അന്തസ്സത്ത സ്വായത്തമാക്കണമെങ്കിൽ സ്വാർത്ഥത്യാഗം ദീർഘമായി പരിശീലിക്കുകയും നമ്മുടെ ഉള്ളിലുള്ള നിഗൂഢശക്തികളെന്തൊക്കെയെന്നു നസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്യണം. അതു നമ്മുടെ ജീവിതവീക്ഷണത്തെ പരിവർത്തനവിധേയമാക്കും. .....ആത്മാവിന്റെ സമുന്നതമായ

16. Young India 27—4—1921
17. " 23—9—1926

പ്രകാശനമാണു്, അതുകൊണ്ടതു് മഹത്തമമായ ശക്തിയുമാണു്''

18. സത്യാഗ്രഹം—അതിന്റെ സാഹചര്യം—

"സന്ദർഭത്തിന്റെ ഔചിത്യാനൗചിത്യങ്ങൾ പരിഗണിക്കാതെ നടത്തുന്ന സത്യാഗ്രഹം ദുരാഗ്രഹമായി അധഃപതിക്കും. തനിക്കു് ശക്തിയെത്തുടങ്ങുന്നു് അറിയാതെ ഒരാൾ സത്യാഗ്രഹത്തിലേർപ്പെടുകയാണെങ്കിൽ അയാൾ സ്വയം ആക്ഷേപപാത്രമാകുന്നുവെന്നു് മാത്രമല്ല, തന്റെ വിദ്വിത്തം കൊണ്ടു് അതുലുമായ ആ ആയുധത്തിനു് അപകർഷം വരുത്തിവയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.''

19. സത്യാഗ്രഹം—മൗലികതത്ത്വം:—

"സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ മൗലികതത്ത്വങ്ങളിലൊന്നിതാണു്; സത്യാഗ്രഹിയുടെ എതിർപ്പിനു് പാത്രമാകുന്ന സേച്ഛാധിപതിക്കു് തന്റെ ശരീരത്തിന്റെയും ഭൗതിക സമ്പത്തിന്റെയുംമേൽ അധികാരമുണ്ടെങ്കിലും ആത്മാവിന്റെമേൽയാതൊരധികാരവുമില്ല. ശരീരം തടവിലാണെങ്കിലും ആത്മാവു് കീഴടങ്ങുകയില്ല; അതിനെ കീഴടക്കാനും സാധിക്കുകയില്ല. ഈ അടിസ്ഥാനസത്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അറിവിൽനിന്നാണു് സത്യാഗ്രഹശാസ്ത്രത്തിന്റെ മുഴുവൻ ഉത്ഭവം''

20. സത്യാഗ്രഹം—ആത്യന്തികം—

"സത്യാഗ്രഹം ജീവിതത്തിന്റെയും മരണത്തിന്റെയും കലയെന്തെന്നു് നമ്മെ പഠിപ്പിക്കുന്നു.....മനുഷ്യനെ മൃഗത്തിൽനിന്നും വേർതിരിക്കുന്നവസ്തുത മനുഷ്യൻ എല്ലായിപ്പോഴും അവന്റെയുള്ളിൽത്തന്നെയുള്ള ചൈതന്യത്തെ സാക്ഷാത്കരി

18. Satyagraha in S. Africa P. 206
19. Young India 21—5—1931
20. Harijan 7—4—1946.

ക്കുന്നതിനു് ബോധപൂർവ്വം ശ്രമിക്കുമെന്നതാണു്. നാം നമ്മുടെ ചരിത്രത്തിലെ ഒരു പ്രതിസന്ധിഘട്ടത്തിലൂടെ കടന്നു് പോവുകയാണു്. എല്ലാ ഭാഗത്തു്നിന്നും നമുക്കു് അപകടമുണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ ശക്തി നാം മനസ്സിലാക്കുകയാണെങ്കിൽ നമുക്കു് ഈ സന്ദർഭത്തെ പ്രയോജനപ്പെടുത്താൻ സാധിക്കും. ഈ ലോകത്തു് സത്യാഗ്രഹത്തെക്കാളേറെ ശക്തി മറ്റൊന്നിനുമില്ല''.

21. സത്യാഗ്രഹി:-

സത്യാഗ്രഹം അനുഷ്ഠിക്കുന്നയാളിനു് ശിക്ഷണബോധം, ആത്മബോധം, ആത്മശുദ്ധി, സമൂഹത്തിൽ അംഗീകൃതമായ സ്ഥാനം ഇതൊക്കെയുണ്ടായിരിക്കണം..... സത്യാഗ്രഹി എല്ലായിപ്പോഴും തിന്മയെ നന്മകൊണ്ടും, കോപത്തെ സ്നേഹംകൊണ്ടും, അസത്യത്തെ സത്യംകൊണ്ടും ഹിംസയെ അഹിംസകൊണ്ടും കീഴ്പ്പെടുത്താൻ ശ്രമിക്കുന്നു. സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം നിശബ്ദമാണെങ്കിലും സത്യാഗ്രഹി കർമ്മനിരതനായേ പറയൂ.

22. നിസ്സഹകരണം.-

"നിസ്സഹകരണം വീമ്പിളക്കാനോ പൊങ്ങച്ചം പറയാനോ അഹങ്കരിക്കാനോ ഉള്ള ഒരു പ്രസ്ഥാനമല്ല. അതു് നമ്മുടെ ആത്മാർത്ഥയുടെ മാറ്റുരക്കുന്നതിനുള്ള ശാസ്ത്രോപകരണമാണു്''.

21. ഈശ്വരാഭിമുഖ്യം -

"എല്ലാറ്റിനേയും വലയം ചെയ്യുന്നവിവരണാതീത

---

21. Harijan 7—4—1946
22. " "
23. Young India " 1928

മായ ഒരു നിഗൂഢശക്തിയുണ്ട്. അതിനെ എനിക്ക് കാണാൻ വയ്യ, എങ്കിലും അതിന്റെ അസ്തിത്വം ഞാൻ അനുഭവിച്ചറിയുന്നു. എല്ലാത്തിലുംകവിഞ്ഞുമതീതമായിരിക്കുമതെന്നെ തന്റെ അസ്തിത്വത്തെക്കുറിച്ച് നമുക്കനുഭവജ്ഞാനം തരുന്ന ആ അദൃശ്യമായ ശക്തി എനിക്ക് ഇന്ദ്രിയഗോചരമായ എല്ലാറ്റിൽനിന്നും തീർച്ചയും ഭിന്നമാണ്. എന്റെ ചുറ്റുപാടുമുള്ള എല്ലാം നിരന്തരം പരിവർത്തനവിധേയമാവുകയും നശിക്കയും ചെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോഴും അവയെല്ലാമടിയിൽ പരിവർത്തനാതീതമായ ഒരു സചേതനശക്തിവർത്തിക്കുണ്ടെന്നും അതു എല്ലാറ്റിനേയും ഒരുമിച്ച് നിറുത്തുകയും സൃഷ്ടിക്കുകയും, നശിപ്പിക്കുകയും വീണ്ടും സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നും ഞാൻ അവ്യക്തമായി കാണുന്നുണ്ട്. ആ ചൈതന്യദായകമായ ശക്തി വിശേഷമാണ് ഈശ്വരൻ. ഇന്ദ്രിയഗോചരമായ ഒന്നും തന്നെ നിലനില്ക്കുന്നില്ല. ഒന്നിനും നിലനില്ക്കാൻ കഴിയുകയില്ല. അതിനാൽ ഈശ്വരനു മാത്രമാണ് അസ്തിത്വം ഉള്ളതു'''

24. വിശ്വാസം:—

"നിങ്ങൾക്കു സചേതനനായ ഒരീശ്വരനിൽ ജീവത്തായ വിശ്വാസമുണ്ടെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അക്ഷയമായ സാന്നിധ്യം നിങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുമെന്നു നിങ്ങൾക്കനുഭവപ്പെടും. അത്തരമൊരവസ്ഥയിൽ എത്തിച്ചേർന്നില്ലെങ്കിൽ പ്രത്യക്ഷരൂപമുള്ള ഒരു വ്യക്തിയെ വിശ്വസിക്കുന്നതുകൊണ്ടുപോലും പ്രയോജനമില്ലെന്നു വരും."

25. പ്രാർത്ഥന:—

"പ്രാർത്ഥന മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ കാതൽതന്നെയാണ്. കാരണം മതത്തിന്റെ ധർമ്മപ്രധാനമായ ഒരു ഭാഗ

24. Letter to Mira. 4—5—1933.
25. Young India 1930

മാണ്. പ്രാർത്ഥന ഒരപേക്ഷയാകാം. കുറെകൂടി വ്യാപകമായ അർത്ഥത്തിൽ ഈശ്വരനുമായുള്ള ആന്തരികമായ ഒരേകീഭാവമാകാം. രണ്ടായാലും ഫലം ഒന്നുതന്നെയാണ്. അതു് അപേക്ഷയുടെ രൂപത്തിലായാൽ ആ അപേക്ഷയുടെ ഉദ്ദേശ്യം ആത്മാവിനെ വെടിപ്പാക്കുകയും ശുദ്ധീകരിക്കുകയുമാണ്. ആത്മാവിനെ പ്പൊതിയുന്ന അജ്ഞതയുടെയും അന്ധകാരത്തിന്റെയും മൂടുപടങ്ങളിൽനിന്നു് അതിനെ മോചിപ്പിക്കുന്നു".

26. മതം:—

"മതമെന്നു് പറയുമ്പോൾ ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു് ഔപചാരികമായ മതത്തേയോ മാമൂലൊത്ത മതത്തെയോ അല്ല .....മനുഷ്യപ്രകൃതിയെ പ്പരിവർത്തനവിധേയമാക്കുകയും മനുഷ്യനെ ആന്തരസത്തയോടു് അഭേദ്യമാംവണ്ണം ബന്ധിക്കുകയും നിരന്തരം ശുദ്ധീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന മതമാണ് ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു്. ....സേവനത്തിന്റെ മതമാണ് യഥാർത്ഥമതം"

27: വർഗ്ഗസമരം:—

"സമാന നീതിയിന്മേൽ ഉറപ്പിക്കപ്പെട്ട എല്ലാവരുടെയും മൗലികാവകാശങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിക്കൊണ്ടു് കമ്മ്യൂണിസം രൂപപ്പെടുത്താൻ കഴിവുള്ള ഇന്ത്യയുടെ ആന്തരപ്രകൃതിക്കു് നിരക്കാത്തതാണ് വർഗ്ഗസമരം.....മനുഷ്യനും മൃഗത്തിനും തമ്മിലുള്ള പ്രധാനവ്യത്യാസം തന്നിലുള്ള ആത്മാവിന്റെ വിളികേൾക്കാനും, മൃഗങ്ങളോടൊപ്പം തനിക്കുമുള്ള വികാരങ്ങളിൽനിന്നും, തന്നിമിത്തം മൃഗപ്രകൃതിക്കു് ചേർന്നതും മനുഷ്യന്റെ അനശ്വരാത്മാവിനു് ചേരാത്തതുമായ സ്വാർത്ഥത്തിൽനിന്നും ഹിംസയിൽനിന്നും ഉയർന്നുനില്ക്കാനും മനുഷ്യനു് കഴിയുമെന്നതാണ്." "വർഗ്ഗത്തെ വർഗ്ഗത്തിനെതിരായി നിർത്തുകയെന്നതല്ല

26. തത്ത്വചിന്തയും മതവും P. 355

27. Sarvodaya P. 96

തൊഴിലാളിക്കു് തൊഴിലിന്റെ മാന്യതയെക്കുറിച്ചു് ബോധമുണ്ടാക്കുവാൻ വേണ്ടി ശിക്ഷണം നൽകുകയെന്നതാണു് പ്രശ്നം.... തൊഴിലാളിയെ പണക്കാർക്കെതിരെ ഇളക്കിവിടുകയെന്നതിനത്ഥം വർഗ്ഗദ്വേഷവും അതിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന എല്ലാ ദുഷ്ഫലങ്ങളും എന്നെന്നും നിലനിർത്തുകയെന്നതാണു്".

28. പരിഷ്ക്കാരം:—

മനുഷ്യക്കു് കർത്തവ്യമാർഗ്ഗം കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്ന ചട്ടക്രമമാണു് പരിഷ്ക്കാരം. കർത്തവ്യനിർവ്വഹണവും സദാചാരാനുഷ്ഠാനവും പര്യായപദങ്ങളാണു്. സദാചാരം അനുഷ്ഠിക്കുകയെന്നുപറഞ്ഞാൽ നമ്മുടെ മനസ്സിന്റെയും വികാരങ്ങളുടെയും മേൽവിജയം നേടുകയെന്നാണത്ഥം. അങ്ങനെ ചെയ്യുമ്പോഴാം നാം നമ്മെത്തന്നെ അറിയുന്നു, പരിഷ്ക്കാരത്തിനു് സുസ്ഥിതിയെന്നാണർത്ഥം.

29. പുരോഗതി:—

"സുവ്യവസ്ഥിതങ്ങളായ എല്ലാ സമുദായങ്ങളിലും ഒരുത്തന്റെ ഉപജീവനമാർഗ്ഗം നേടുകയെന്നതു് ലോകത്തിൽവച്ചേറ്റവും എളുപ്പമുള്ള പണിയായിരിക്കണം. സുവ്യവസ്ഥിതിയുടെ ലക്ഷണം. കോടീശ്വരന്മാരുടെ എണ്ണമല്ല, ജനങ്ങളുടെ പട്ടിണിയില്ലായ്മയാണു്. എന്നാൽ ഭൗതിക പുരോഗതി ധാർമ്മികാധഃപതനവും ഉണ്ടാക്കുന്നു."

30. അവകാശവും കർത്തവ്യവും:—

"എല്ലാവരും കർത്തവ്യങ്ങൾവിട്ടു് അവകാശങ്ങൾക്കു് വാശിപിടിച്ചാൽ തികഞ്ഞ കുഴപ്പവും കലാപവും ഉണ്ടാകും. എന്നാൽ ഓരോരുത്തരും സ്വന്തം കർത്തവ്യം അനുഷ്ഠിച്ചാൽ മനു

---

28. Hind Swarj P. 60.
29. സാമൂഹ്യജീവിതം P. 11.
30. Harijan 1947—7—6

ഷ്യസമുദായത്തിൽ ഉടനേ വ്യവസ്ഥിതിയുടെ വാഴ്ച സംജാതമാകും. ഈ നിയമം തൊഴിൽ കൊടുക്കുന്നവർക്കും തൊഴിലാളികൾക്കും, ഭൂവുടമകൾക്കും കുടിയാന്മാർക്കും രാജാക്കന്മാർക്കും പ്രജകൾക്കും എന്നുവേണ്ട എല്ലാവർക്കും ബാധകമാക്കിയാൽ ലോകത്തു് കാണുന്ന ജീവിത വ്യാപാരങ്ങളിൽഉള്ള അസ്വാസ്ഥ്യം സൃഷ്ടിക്കാതെ ഏറ്റവും സന്തോഷപ്രദങ്ങളായ ബന്ധങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കാം. സത്യാഗ്രഹനിയമം എന്നു് ഞാൻ വിളിക്കുന്നതു് കർത്തവ്യങ്ങളുടെയും തൽഫലങ്ങളായ അവകാശങ്ങളുടെയും സൂക്ഷ്മജ്ഞാനത്തിൽനിന്നു് ഗ്രഹിക്കപ്പെടേണ്ടതാണു്."

31. മതസൗഹാർദ്ദം:—

"മാറാം സംഭവിച്ചേക്കാവുന്ന മതത്തെ ഹേതുവാക്കി മനുഷ്യരെ തമ്മിൽ ഭിന്നിപ്പിക്കുന്നതു് ഒട്ടും ശരിയല്ല.....മതപരമായ ഭൂരിപക്ഷങ്ങളുടെയും ന്യൂനപക്ഷങ്ങളുടെയും ആയ ഈ വിഷവായുവിൽനിന്നു് നാം പുറത്തു് കടക്കണം".

32. സ്ത്രീകളം—

"സ്ത്രീയെ അബലയെന്നു് വിളിക്കുന്നതു് അപകീർത്തിയാണു്, അനീതിയാണു് ബലംഎന്നതുകൊണ്ടു് മൃഗീയശക്തിയാണുദ്ദേശിക്കുന്നതെങ്കിൽ സ്ത്രീ തീർച്ചയായും പുരുഷനോളം മൃഗമല്ല. ബലം എന്നതുകൊണ്ടു് ആത്മീയ ശക്തിയാണുദ്ദേശിക്കുന്നതെങ്കിൽ സ്ത്രീ പുരുഷനേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠയാണു്. അന്തഃചോദനം അവൾക്കു് കൂടുതലില്ലോ; കൂടുതൽ സ്വാർത്ഥത്യാഗം ചെയ്യുന്നതവളല്ലേ; അവൾക്കു് കൂടുതൽ ധൈര്യമില്ലേ? അഹിംസ മനുഷ്യജാതിയുടെ ധർമ്മമാണെങ്കിൽ ഭാവി സ്ത്രീകളുടേതാണു്. പ്രയത്നരംഗങ്ങളുടെ വിഭജനം അംഗീകരിച്ചു് കഴിഞ്ഞാൽ സ്ത്രീക്കും പുരുഷനും ആവശ്യമുള്ളസാമാന്യഗുണങ്ങളും സംസ്കാരവും ഒന്നുതന്നെയാണു്.

---

31. Harijan 1942—1—25
32. Young India 10—4—1930

33. സദാചാരം:—

"ദൗർബല്യമല്ല സദാചാരത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം; ഹൃദയ പരിശുദ്ധിയാണു"

34. സ്ത്രീപുരുഷബന്ധം:—

"സ്ത്രീയും പുരുഷനും തമ്മിലുള്ള പ്രകൃതിസിദ്ധമായ ബന്ധം സഹോദരനും സഹോദരിയും എന്ന നിലക്കും, അമ്മയും മകനുമെന്ന നിലയ്ക്കും പിതാവും പുത്രിയുമെന്ന നിലക്കും ഉള്ള ആകർഷണമാണു പ്രകൃതിസിദ്ധമായ ഈ ബന്ധമാണു ലോകത്തെ നിലനിർത്തുന്നതു".....കാമം നിറഞ്ഞ കണ്ണുകൊണ്ടു അവരെ ഞാൻ നോക്കിയെങ്കിൽ നാശത്തിലേക്കുള്ള ഉറച്ചവഴി അതായിരിക്കും."

35. സ്വയം മനസ്സിലാക്കുക:—

"സ്വന്തം മനസ്സിനെത്തന്നെ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത ഒരാകാംക്ഷി അന്ധമായി മറെറാരുത്തനെ അനുകരിച്ചാൽ നിശ്ചയമായും പരാജയപ്പെട്ടും".

36. ഹൃദയശുദ്ധി.—

"നിങ്ങളുടെ ഹൃദയം ശുദ്ധമല്ലാതിരിക്കുമ്പോൾ, വികാരങ്ങളെ സ്വാധീനമാക്കാൻ നിങ്ങൾക്കു കഴിയുകയില്ല"

37. ഭാര്യാ ഭർതൃബന്ധം:—

"ശരീരൈക്യത്തിലൂടെ ആത്മീയൈക്യം പ്രാപിക്കുകയെന്നതിനെയാണു വിവാഹാദർശം ഉന്നം വയ്ക്കുന്നതു. അതിന്റെ മൂർത്തിമത്ഭാവമായ മനുഷ്യപ്രേമം ഈശ്വരപ്രേമത്തിലേ

---

33. Harijan 1940....6....8
34. Young India 1926—4—29
35. Harijan. 1947—7—6
36. Young India 1927—9—15
37. Young India 1931—5—21

ക്കോ, സാവ്വലൗകിക പ്രേമത്തിലേക്കോ ഉള്ള ഒരു സോപാന മാകാൻ ഉദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണു്."

38. വിദ്യാഭ്യാസം:—

"സാമൂഹ്യമോ മറ്റന്തരത്തിലുള്ളതോ ആയ ദുരാചാരങ്ങളോടു് പൊരുതുവാൻബാലികാബാലന്മാരെസന്നദ്ധരാക്കാത്ത വിദ്യാഭ്യാസ സമ്പ്രദായത്തിൽ മൗലികമായ പിശകുണ്ടു്. ഓരോ ജീവിതരംഗത്തിലെയും പ്രശ്നങ്ങളെ വേണ്ടവിധത്തിൽ പരിഹരിക്കാൻ ഉതകുന്നമട്ടിൽ വിദ്യാർത്ഥിയുടെ കഴിവുകളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന വിദ്യാഭ്യാസം മാത്രമാണു് വിലയുള്ളതു്.

39. വ്യഭിചാരം:—

"ഈ പാപം ഒരു രൂപത്തിലല്ലെങ്കിൽ മറെറാരു രൂപത്തിൽ ലോകത്തു് സർവ്വത്രയുള്ളതാണു്. ആത്മശുദ്ധീകരണത്തിലൂടെ നമുക്കു് സ്വരാജ്യം കിട്ടണമെങ്കിൽ സ്ത്രീകളെനാം നമ്മുടെ കാമത്തിനിരയാക്കരുതെന്നു് മാത്രമേ എനിക്കു് പറയാനുള്ളൂ."

40. ലൈംഗിക വിദ്യാഭ്യാസം:—

"മൃഗവും മനുഷ്യനും തമ്മിലുള്ള മുഖ്യവ്യത്യാസം കട്ടികളെ മനസ്സിലാക്കിക്കുവാൻ—ബുദ്ധിയുടെയും ഹൃദയത്തിൻെറയും കഴിവുകൾകൊണ്ടു് അനുഗ്രഹീതനാവുകയെന്നതു് മനുഷ്യൻെറ സവിശേഷവും അഭിമാനവുമാണെന്നും മനുഷ്യനെന്ന പദത്തിൻെറ ഉല്പത്തിതന്നെ വ്യക്തമാക്കുന്നതുപോലെ അവൻ വികാരങ്ങളെന്നപോലെതന്നെ, വിചാരശീലവും ഉള്ളവനാണെന്നും, തന്നിമിത്തം അന്ധവാസനകളുടെ മേൽ ബുദ്ധിക്കുള്ള അധീശത്വം പരിത്യജിക്കലാണെന്നും അവരെ ധരിപ്പിക്കുവാൻ ഇത്തരമൊരു വിദ്യാഭ്യാസം സച്ഛന്ദം ഉപകരിക്കണം: മനുഷ്യ

38. Harijan 1936—5—23
39. Young India 1921—4—13
40. Harijan 1930—11—21

നിൽ ബുദ്ധി വികാരത്തെ പ്രത്യേജിപ്പിക്കുകയും നയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മൃഗത്തിൽ സഭാ ആത്മാവു് സൂപ്തമാണു്".

41. മദ്യധിരോധനം:-

"പഴയതാകകൊണ്ടു് എല്ലാം നല്ലതാണെന്ന അന്ധ വിശ്വാസത്തോടു് ഞാൻ യോജിക്കുന്നില്ല. ഭാരതീയമാകകൊണ്ടു് എന്തും നല്ലതാണെന്നും ഞാൻ കരുതുന്നില്ല. ലഹരിസാധനങ്ങളും മനുഷ്യാത്മാവിനെ കെടുത്തുകയും മൃഗങ്ങളുടെതിനെക്കാൾ താഴ്ന്ന നിലയിലേക്കു് അവനെ അധഃപ്തിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു."

42. അയിത്തം:-

"എല്ലാവരും ഒരേ തേജസ്സിന്റെ സ്ഫുലിംഗങ്ങളാകയാൽ ആരും ജന്മനാ അയിത്തക്കാരാവുകസാധ്യമല്ല. അയിത്താചാരം വലിയൊരു തെറ്റാണു്.....അയിത്തോച്ചാടത്തിലൂടെ മനുഷ്യനും മനുഷ്യനും തമ്മിലുള്ള മതിലുകെട്ടുകളും നീക്കം ചെയ്യുകയാണു് വേണ്ടതു്. ലോകത്തു് സർവ്വത്ര ഇത്തരം മതിൽക്കെട്ടുകളും പടുത്തുയർത്തിയിട്ടുള്ളതായിക്കാണാം"

43: ജാതി:-

"ഇന്ത്യയിൽ അസംഖ്യം ജാതികളുണ്ടു്. അവ സാമൂഹ്യസ്ഥാപനങ്ങളാണു്. അവയെല്ലാം തൊഴിൽ സംഘടനകളാണു്. ഈ സ്ഥാപനത്തിൽ നിയന്ത്രണങ്ങളംവന്നു് ചേർന്നിട്ടുണ്ടു്. അവ എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ അനഭിലഷണീയങ്ങളും ക്രമേണ നശിച്ചു് പോകേണ്ടവയുമാണു്"

41. Young India 1925—1—8
42. സാമൂഹ്യജീവിതം p. 446
43, Harijan 1933- 2—11.

44. അധികാരം —

"അധികാര പ്രാപ്തിയൊണ്ട് നമ്മുടെ കഴിവുകേട്ടുകളും കൊള്ളരുതായ്മകളും സുരക്ഷിതങ്ങളായിത്തീരും"

45. ജാതിനശീകരണം:—

"ജാതി നശിക്കുവാനുള്ള ഏറ്റവും സഫലവും ത്വരിതവും നിശബ്ദവുമായവഴി പരിഷ്ക്കർത്താക്കളെന്തെ ആവഴി തുടങ്ങിവയ്ക്കുകയും വേണ്ടിവന്നാൽ സാമുദായിക ബഹിഷ്ക്കരണമെന്ന അനന്തരഫലം അനുഭവിക്കുകയുമാണ്. യാഥാസ്ഥിതികരെ ചീത്തപറഞ്ഞതുകൊണ്ട് ഈ പരിഷ്ക്കാരം നടപ്പിൽ വരികയില്ല. പരിവർത്തനം അനുക്രമവും അദൃശ്യവുമായിരിക്കും"

46. വേദസാരം:—

"ശുദ്ധിയും സത്യവും നിഷ്ക്കളങ്കതയും ചാരിത്ര ശുദ്ധിയും വിനയവും ശാലീനതയും ക്ഷമയും ഈശ്വരവിചാരവും സ്ത്രീയേയോ പുരുഷനെയോ വിശിഷ്ടനും ധീരനുമാകുന്ന മറെറാക്കെയുമാണ് വേദസാരം"

47. സമുദികളും പുരാണങ്ങളും:—

"അതാതുകാലത്തെ ആവശ്യമനുസരിച്ച് എഴുതപ്പെട്ടവയാണവ"

48. അനീതിയുടെ അസ്ഥിരത:—

"അനീതിയിലോ അസത്യത്തിലൊ ഹിംസയിന്മേലൊ

---

44. Young India 1924—4—12
45. Harijan 1936—11—6
46. The removal of Untouchability P. 19
47. Harijan 1937—2—6.
48. Young India 1924—12—26

വിശ്വാസം ഉറപ്പിക്കുന്ന മതവും രാഷ്ട്രവും ഭൂമുഖത്തു നിന്നു തുടച്ചുമാറ്റപ്പെടും"

49. കല.—

"മനുഷ്യൻ സത്യത്തിൽ സൗന്ദര്യം കാണാൻ തുടങ്ങുമ്പോഴും മാത്രമെ യഥാർത്ഥമായ കല ഉദയം കൊള്ളുകയുള്ളൂ:"

50. നേതൃത്വം:—

"സ്വന്തം മനസ്സാക്ഷിയുടെ പ്രേരണയ്ക്കു വിപരീതമായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന നേതാവു കൊള്ളരുതാത്തവനാണു. അയാൾ പലതരം അഭിപ്രായങ്ങളുള്ളവരാൽ ചുറ്റപ്പെട്ടിരിക്കും. എന്നാൽ അയാളെ സ്ഥിരമായിനിർത്താനും നയിക്കാനും ആന്തരമായൊരു ശബ്ദം അയാൾക്കില്ലെങ്കിൽ നങ്കൂരമില്ലാത്ത കപ്പൽ പോലെ അയാൾ അലഞ്ഞു തിരിയേണ്ടിവരും"

51. യന്ത്രങ്ങൾ—

"ഈ യന്ത്രയുഗം മനുഷ്യരെ യന്ത്രങ്ങളാക്കി മാറ്റുമ്പോൾ യന്ത്രമായിത്തീർന്ന മനുഷ്യനെ പൂർവ്വസ്ഥിതിയിൽ പുനഃപ്രതിഷ്ഠിക്കുകയാണു എന്റെ ഉദ്ദേശ്യം"

52. ഖാദി—

"ഖാദി എല്ലാവർക്കും തൊഴിൽനല്കുന്നു. മിൽവസ്ത്രം ചിലർക്കു തൊഴിൽനല്കുകയും പലരുടെയും മാന്യമായ തൊഴിൽ നശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഖാദിസാധാരണ ഭവനങ്ങളെ സേവിക്കുന്നു. മിൽവസ്ത്രം വൻനഗരങ്ങളെ സേവിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണു. ഖാദി തൊഴിലിനെ സേവിക്കുന്നു. മിൽവസ്ത്രം അലങ്കാരം ചെയ്യുന്നു."

---

49. Young India 1924—11—13
50. Young India 1922— 2—23
51. Harijan 1936—4—10
52. Harijan 1937—4—10

52. ചക്ക:—

"ദേശത്തിന്റെ ഐശ്വര്യത്തിന്റെയും അങ്ങനെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെയും പ്രതിരൂപമാണ് ചക്ക."

54. സഹനസമരം:—

"സ്വയം പീഡനമനുഭവിച്ച് അവകാശങ്ങൾ നേടിയെടുക്കുന്ന രീതിയാണ് സഹനസമരം. സായുധസമരത്തിനു വിപരീതമാണത്. എന്റെ മനസ്സാക്ഷിക്കു നിരക്കാത്ത ഒരു പ്രവൃത്തി ചെയ്യാൻ വിസമ്മതിക്കുമ്പോൾ ഞാൻ ആത്മശക്തി, ഉപയോഗിക്കുകയാണു ചെയ്യുന്നത്."

55. സംസ്കാരം:—

"ഒരു മനുഷ്യനു കർത്തവ്യമാർഗ്ഗം കാട്ടുന്ന പെരുമാറ്റ രീതിയാണു സംസ്കാരം."

56. രാഷ്ട്രീയാധികാരം:—

"എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം രാഷ്ട്രീയാധികാരം ഒരു ലക്ഷ്യമല്ല. ജീവിതത്തിൽ എല്ലാ മണ്ഡലങ്ങളിലും ജനങ്ങളുടെ നിലവാരം മെച്ചപ്പെടുത്താനുള്ള ഒരു മാർഗ്ഗം മാത്രമാണ് ദേശീയ പ്രതിനിധികളിലൂടെ ദേശീയജീവിതം ക്രമപ്പെടുത്താനുള്ള കഴിവെന്നാണു രാഷ്ട്രീയാധികാരത്തിനർത്ഥം"

57. സ്വാതന്ത്ര്യം:—

"സ്വാതന്ത്ര്യം അടിത്തട്ടിൽ നിന്നാരംഭിക്കണം.

---

53. Young India 1921—12—8
54. Harijan 1939—5—27
55. Indian Homerule P. 61
56. Young India 1931—7—2
57. Harijan 1946—7—28.

അങ്ങനെ ഓരോ ഗ്രാമവും പൂർണ്ണമായ അധികാരങ്ങളുള്ള ഓരോ റിപ്പബ്ലിക്കോ പഞ്ചായത്തോ ആകും"

58. യന്ത്രസ്വീകരണം:—

"മനുഷ്യപ്രയത്നമില്ലാതാക്കുകയും ശക്തിഒരുന്യൂനപക്ഷത്തിന്റെ കൈകളിൽ കേന്ദ്രീകരിക്കാനിടയാക്കുകയും ചെയ്യുന്ന തരത്തിലുള്ള യന്ത്രങ്ങൾക്ക് സ്ഥാനമില്ല. ഓരോ വ്യക്തിയേയും സഹായിക്കുന്ന ഓരോ യന്ത്രത്തിനും സ്ഥാനമുണ്ട്."

59. ദേശീയത്വം —

"ദേശസ്നേഹിയാവാതെ ഒരാൾക്ക് വിശ്വസ്നേഹിയാവുകസാധ്യമല്ല. ദേശീയത്വം ഒരു വസ്തുതയാകുമ്പോൾ അതായത്, വിഭിന്ന രാഷ്ട്രങ്ങളിലെ വിഭിന്നജനങ്ങൾ സ്വയംസംഘടിതരാവുകയും, ഏകഭാവേനപ്രവർത്തിക്കാൻ കഴിവുള്ളവരാകുകയും ചെയ്യുമ്പോൾമാത്രമേവിശ്വസ്നേഹം സാദ്ധ്യമാവൂ."

60. ജനാധിപത്യം.—

"ഓരോ വ്യക്തിയും, രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഘടകങ്ങളായ വിഭിന്നതാല്പര്യങ്ങളെയെല്ലാംപ്രതിനിധാനംചെയ്യുന്നുവെന്നതാണ് ജനാധിപത്യത്തിന്റെ കാതലായ തത്ത്വം".

61. സോഷ്യലിസം:—

"മതത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിപ്പറഞ്ഞാൽസോഷ്യലിസത്തിൽ ദൈവഭാവമില്ല. ആകെ അതു് ഏകതത്വമാണ്. സാമ്പത്തിക സമത്വമാണതിനടിസ്ഥാനം"

---

58. Harijan 1946....7....28
59. Young India 1925....6....18
60. Harijan 1939....4....22
61. Harijan 1946....5....11

62. സാമ്പത്തികസമത്വം:—

"വിദ്വേഷത്തിനുപകരം സ്നേഹത്തിന്റെ ശക്തിയുപയോഗിച്ച് എന്റെ കാഴ്ചപ്പാടിലേക്ക് ജനങ്ങളുടെ മനസ്സ് തിരിച്ച് തികച്ചും അക്രമരഹിതമായിട്ടായിരിക്കും ഞാൻ സാമ്പത്തിക സമത്വം കൈവരുത്തുന്നത്."

63. സ്വരാജ്.—

"അതു വിദേശ നിയന്ത്രണത്തിൽനിന്നുള്ള പരിപൂർണ്ണമായ സ്വാതന്ത്ര്യവും പരിപൂർണ്ണമായ സാമ്പത്തിക സ്വാതന്ത്ര്യവുമാണ്. ഒരർത്ഥത്തിൽ രാഷ്ട്രീയ സ്വാതന്ത്ര്യവും മറ്റൊരർത്ഥത്തിൽ സാമ്പത്തിക സ്വാതന്ത്ര്യവും. ഇനി രണ്ടർത്ഥങ്ങൾകൂടിയുണ്ട്. ഒന്ന് സാന്മാർഗ്ഗികവും സാമൂഹികവുമായതാണ്. നാലാമത്തേത് ധർമ്മം. അതിനെ സ്വരാജിന്റെ സമഗ്രതൽലക്ഷണമെന്നും വിളിക്കാം"

64. അഹിംസാരാഷ്ട്രം —

"അക്രമരഹിതമായ രീതിയിലുള്ള സ്വതന്ത്രഭാരതത്തിൽ കുറ്റങ്ങളും ഉണ്ടായിരിക്കുമെങ്കിലും കുറ്റവാളികളും ഉണ്ടായിരിക്കുകയില്ല. അവരെ ശിക്ഷിക്കുകയില്ല, മറ്റേതും വ്യാധിയും പോലെതന്നെ, കുറ്റം ഒരു രോഗവും, നിലവിലുള്ള സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥിതിയുടെ ഒരംശവുമാണ്. അതുകൊണ്ട് കൊലപാതകവും മുൻപ്പെടെയുള്ള എല്ലാ കുറ്റങ്ങളും രോഗങ്ങളെന്ന നിലയ്ക്കു കരുതപ്പെടും."

---

62. രാഷ്ട്രതന്ത്രം

63. 'India of My dreams' P. 10

64. 'Nonviolence in Peace and War. P. 123

65. ഗാന്ധിജിയുടെ മരണപത്രത്തിൽനിന്ന്:—

".....ഇനി ഗ്രാമങ്ങളുടെ പേരിൽ ഭാരതം സാമൂഹികവും ധാർമ്മികവും സാമ്പത്തികവുമായ സ്വാതന്ത്ര്യം നേടേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ജനാധിപത്യലക്ഷ്യത്തിലേക്കുള്ള ഭാരത ത്തിന്റെ പുരോഗതിക്കിടയിൽപട്ടാളശക്തിയുടെമേൽ സ്ഥാനം കരസ്ഥമാക്കാനുള്ള സിവിലിശക്തിയുടെ സമരം തീർച്ചയായും ഉണ്ടാകും. രാഷ്ട്രീയകക്ഷികളും, വർഗ്ഗീയ സംഘടനകളും എന്നിവയുമായി അനാരോഗ്യകരമായ മത്സരത്തിലേർപ്പെടാൻ രാജ്യത്തെ നാം അനുവദിക്കരുത്. ആയതിനാൽ നിലവിലുള്ള കോൺഗ്രസ്സ് സംഘടന പിരിച്ചുവിടണം, താഴെപ്പറയുന്ന നിയമാവലികളനുസരിച്ചും, അവഭേദഗതിചെയ്യാനുള്ളഅധികാര ത്തോടുകൂടിയും ഒരു ലോകസേവകസംഘമായി രൂപം പ്രാപിക്കാനും A. I. C. C. തീരുമാനിക്കുന്നു.

1) പ്രായപൂർത്തി വന്ന അഞ്ച് ഗ്രാമീണർ അടങ്ങിയ ഓരോ പഞ്ചായത്തും മൗലികഘടകമായിരിക്കും.

2) ഇപ്രകാരമുള്ള രണ്ടു പഞ്ചായത്തുകളും ചേർന്ന് തങ്ങളിൽനിന്നു തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന ഒരു നേതാവിന്റെകീഴിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നു.

3) ഇപ്രകാരമുള്ള നൂറു പഞ്ചായത്തുകളുടെ ഒന്നാം പടിയിലുള്ള അമ്പതു നേതാക്കളിൽ നിന്നു ഒരു നേതാവിനെ തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ ഇരുനൂറു പഞ്ചായത്തുകളുംവീതം ചേർന്ന് സമാന്തരസംഘങ്ങളും സൃഷ്ടിക്കുന്നു.....ഈ വ്യവസ്ഥ ഭാരതമാകെ വ്യാപിപ്പിക്കണം....."

65. 1948 ജനുവരി 29-ാംതീയതി എഴുതിയതു—
മരിക്കുന്നതിന്റെ തലേന്നാൾ.
'The Last Phase' P. 819—820
(ഒന്നാംഖണ്ഡികമാത്രം)

JAWAHAR BALBHAVAN & CHILDREN'S LIBRARY
KOTTAYAM
(A PROJECT OF KOTTAYAM PUBLIC LIBRARY)

Cl. No. ....M.L..... Acc No. ....2391.....

This book should be returned on or before the date last stamped below.

2391

~~45740~~

2391